

Dobrodruha Pampalije alchymické lapálie
aneb
Cesta za Elixírem

Kronika velké pouti páně Pampalijovy
za veletajemnými tajemstvími alchymickými
pravdivě a poctivě sepsaná fámulem
Pampalijovým, který jej byl na slavných
cestách těch věrně a statečně doprovázel,
hrdinovi skromnou společnost skýtaje
a činy jeho všechny dobře znamená

„Renesance – epocha, která potřebovala obry
a plodila obry.“

B. Engels

PROLOG

Tu se počíná kronika velké pouti páně Pampalijovy sepsaná prostým kmánem, dlouholetým sluhou a fámulem Pampalijovým, rohožkou pod jeho vznešená chodidla, nepřiliš okoralá, jen nepatrně zduřelá a mírou chlupatosti hranice dobrého vkusu nikterak nepřekračující, která se počíná slovy: „tu se počíná kronika velké pouti páně Pampalijovy sepsaná prostým kmánem, dlouholetým sluhou a fámulem Pampalijovým, rohožkou pod jeho vznešená chodidla,“ atd.

Mého pána, svrchovaného hrdinu kroniky, netřeba představovat. Každý o něm slyšel. Každý obdivuje jeho úděsně chrabré činy. Široko daleko nenajdete mladého muže, jenž by mohl chovat odvážnější přání, nežli že doroste Pampalijových výtečností, ctností a libovostí všeho druhu. Podobně, široko daleko nenajdete starého, jenž by čehokoli dokázal želet nad skutečnost, že se v mládí více nesnažil, aby se tomuto zářnému ideálu alespoň přiblížil. Jako Zenónova želva

předstihuje Achilla na dráze běžecké, tak Pampalij předstihuje druhé v oblasti umu veškerého; ba ještě lépe a s větší jistotou, že nikdy nebude dostižen!

Pampalijova úžasná pověst a věhlas jsou jediní, kdo jej kdy předešel. Stalo se tak i za Pampalijovy návštěvy Říma na jaře léta páně čtrnáctistého devadesátého, o níž zakrátko pohovořím.

Jakmile se proslechlo, že Pampalij neohroženě směřuje k Vatikánu, Rodrigo Borgia, papežův místokancléř a kardinál nad kardinály, muž mocný a stejně skvělý jako smělý, nemohl než naléhat všemi prostředky, aby právě jej Pampalij navštívil a aby jen a jen sobě měl napříště připisovat tu olbřímí čest, že hostil člověka takové slávy a schopností. Proslýchá se – a není důvod nevěřit –, že o totéž usilovali všichni ostatní tamní hodnostáři světští i církevní, pokud mohli alespoň maličko doufat, že jejich pohostinstvím nebude ze strany slavného dobrodruha a všudybyla pohrdnuto. Údajně i sám Inocenc VIII. – ač jindy pověstný lenoch a zahaleč – vynaložil veškeré své Bohem svěřené moci k tomu, aby Pampalije získal pod svoji střechu – byť třeba na jedinou noc –, skrze což by samozřejmě způsobem zcela bezpříkladným umocnil slávu papežského domu. Leč ježto Borgia byl kujónkem nad jiné prohnáním a slizounkem

všemi mastmi mazaným, zmocnil se Pampalije právě on a nikdo jiný.

KAPITOLA I.

U STOLU BORGIOVA, KDE PŘEVĚHLASNÝ PAMPALIJ PŘIJME SÁZKU NAD JINÉ NEJISTOU

Po té, co jsme náramně povečeřeli a popili u čertovsky bohaté kardinálovvy tabule – a nejinak se tu prý hoduje ve všech dnech ostatních! –, přišel čas zábavy. Talíře a mísy byly vystřídány hracími deskami, nože a lžíce nahrazeny balíčky karet a trumfů, kostkami, hracími kameny. Služební a číšníci přenechali místo zpěvákům, šaškům, žonglerům, vilným ženám. Jediné, co zůstalo: poháry a číše – stále prázdné, stále plné. Bumbalo se, pilo se, chlemtalo se, žunkalo se, sálo se, nasávalo, cucalo, lilo, ždímalo, vsakovalo, polykalo, připíjelo, vpíjelo, pohlcovalo, zapíjelo, předpíjelo, vysávalo, odsávalo, vycucávalo, ucucávalo, srkalo, smrkalo, krkalo, bžunkalo, žbluňkalo, popíjelo, vypíjelo... a věřte, že můj drahý pán Pampalij byl i v tom všem první mezi prvními. Toliko Borgia, náš milý hostitel s rozverně červeným čumáčkem a hubičkou ve tvaru násosky, zdárně šlapal

slovutnému pijákovi na paty. Jistě byl sám zvyklý vždy ve všem ostatní předhánět. Žel je-li na blízku Pampalij, s takovým zvykem nepochodíte. Přestože kardinál nedal navenek ničeho znát, umím si představit, jak těžko své druhé místo nesl.

Pampalij to jistě vytušil – neboť, pravdu dím, jemu neunikne nic! – a zamrzelo jej, kterak roztomilého hostitele zahanbil a zarmoutil. I rozhodl se všechno mu co možná vynahradiť pochvalou ostatních jeho všeobecně známých ctností. „Vaše Eminence,“ rce tedy Borgiovi, „je-li pravda, co se říká, pak člověk chtě nechtě musí smeknout. Prý znáte nejméně tisíc způsobů, jak se dostat k penězům, nejméně deset tisíc, jak je rozmnožit, a údajně sto tisíci způsoby si jich pak dokážete užít. A věru prý, není vám rovno v umění šelmovském. Právě vy nejlépe znáte, kterak se zbavit nepohodlné havěti – nikdo nechytá a nedrtí otravné vši tak zručně a elegantně jako vaše Eminence; jak alespoň obrazně řečeno. Zbytečné morální ohledy vás v rozletu nepoutají – ba, co řku, vás *žádné* ohledy nepoutají! – a povahu si nenecháváte kazit žádným soucitem, svědomím či studem. Ach, jak jen vás obdivuji, můj heboučkový Rodrigo! – Smím vám tak říkat, staroušku? Děkuji nastokrát. – A dále, mohutný apetit vaší Eminence a její potenci mohou prý obdivovat biskupové, mniši a všichni podobně horliví šoupálci od Aarbergu až po Zwolen. Proslýchá se dokonce, že

je tu jistá výtečnost tělesná, v níž necháváte daleko za sebou samotného Priapa, hluboce pokořeného, uplakaného a ze vší té hanby nejspíš i dočista podělaného; ale u toho se nezastavujme. Dál, jen dál! Vždyť co více a lepšího o vás člověk zaslechne! Statečný jste tolik, že ani hněv Boží vámi nehne, a zbožný přitom tak mohutně, že jen málokdo jiný si pro sebe ráčil vymoci tolik církevních beneficií, biskupství, jáhenství, arcijáhenství, opatství, arcioopatství, arcibiskupství, převorství, arciprevorství, proboštství, prebend, arciprebend, diecézí, arcidiecézí, patriarchátů, matriarchátů, kůrů, důchodů, arcidůchodů a dalších a dalších bohulibých a božských úřadů a arcíúřadů takových. Ale i kdybych z doslechu o vás zhola nic nevěděl, přece bych už z toho, jak rozkošně jste oblečen a drahými šperky ověšen, neomylně rozpoznal, jak skvělý a bohumilý jste člověk! Věřu, to vám říkám, miláčku můj růžový, vy máte ty nejlepší předpoklady stát se hned příštím papežem! Nebo nanejvýš přes příštím... – ale tomu nevěřím. Ne, ne, už to vidím: nejpozději do tří let je tiára vaše! Ba že, tak jistě, jako že se Pampalij jmenuju.“

„Nu, našetřeno mám dost, abych si ji pořídil,“ přikývl Borgia samolibě. „Leč nikdy není špatné, pokusí-li se člověk naložit s tím, co už má, tak, aby měl ještě více.“ Přičemž jedno z kardinálských očíček na Pampalije významně mrklo.

Pampalij pochopil ihned. „Áááá,“ zblažil se a z koutku jeho delikátních úst se velmi patrně vysula gurmánská slina, „chcete si zahrát! Výborně! – Je však mou povinností předem upozornit vaši Eminenci, že ať jde o hru jakoukoli, Pampalij neprohrává.“

„To jsou pouhá slova, příteli. Mne přesvědčíte teprve činem. Jakou hru navrhuje?“

„Jednoznačně tu, co máte nejradši...“

„A v níž jsem tudíž nejlepší, že?“ usmál se Borgia.

„Přesně tak.“

„Věříte si, Pampalísku, a to se mi zamlouvá. Ale nepřeceňujte se. Nebo spíše: nepodceňujte *mne!*“

„Co tedy?“

„Trumfy!“

„Souhlasím, sem s nimi!“

Stejně hbitě, jak Pampalij rozkázal, já – jeho dobrý a ve všem ochotný sluha – jsem mu balíček podal.

„Víte, co tvrdí jistý františkán z Umbrie?“ zašklebil se Pampalij, zatímco si prohlížel krásně vyvedené tarotové obrázky.

„Co bych o tom mohl vědět?“ odfrkl Borgia pohrdlivě. „Je to snad nějaký obzvláštní nestyda?“

„Těžko říci, Eminence, snad jako ostatní tihle ptáčekové. Vím nicméně, že napsal jisté velmi kritické pojednání o hazardních hrách, kde

především tvrdí, že není nic bezbožnějšího nade hru v trumfy.“

„A já vám zas říkám, že bezbožník je, kdo se odvažuje soudit, co je zbožné a co nikoli. Odkdy má lidský červ vidět do úradků Božích, hm?! Povídám, nechte tyhle pokrytce, ať se dál dáví těmi svými žlučovitými výlevy a vezměte si příklad ze mne. Já se pramálo starám, co je zbožné či bezbožné. Bohu se nepletu do cesty; nanejvýš snad, řku-li: budiž Jeho vůle! A zatím v mnohém byla shodná s mou, zdá se mi.“

„To je krásné. Smýšlíte jako hotový světec.“

Kardinál převzal balíček a jal se jej míchat. „Povím vám tajemství, milý Pampaliji.“

„Čím jsem si to zasloužil?“

„To že jste takový štramák a k tomu legrační společníček.“

„Vaše Eminence mi příliš lichotí,“ znachověl Pampalij. „Ale co, co... Nezdržujme se – mluvte, mluvte!“

„Nuže. Hodlám si našetřit dost k tomu, abych si kromě té směšné čepičky zakoupil nakonec i svatost samu. Nebo přinejmenším pro některého ze svých vpravdě božích synů...“

„Copak to se dělá?“ podivil se Pampalij. Ač za svých cest narazil na mnohé, o kupčení se samotnou svatostí ještě neslyšel.

„Dosud o žádném případě nevím,“ přiznal Borgia. „Ale máme přece novou dobu, Pampalísku.“

Víte, jak to chodí: zprvu nemyslitelné stane se myšleným a nakonec... – Jedním slovem: pokrok. Skvělá to věc, příteli! Podívejte, jsou-li svaté statky i úřady na prodej již dlouho – stolec sv. Petra nikterak nevyjímaje –, nenastal právě čas k dalšímu kroku?”

„Mám vás již nyní oslovovat ‚svatý Rodrigo‘, nebo zůstaneme u ‚vaší Eminence‘?“ zavtipkoval Pampalij.

„O takových věcech se nežertuje, příteli Pampaliji,“ napomenul ho kardinál, důrazně při tom zdvihnuv opuchlý ukazovák zdobený obrovským rubínovým prstenem.

„Vaše Eminence promine. – Ale nechme řeči a hrejme už! Ruce se mi hráčskou vášní třesou. Vidíte? Jsou jako rosol ve větru, pořádně protřepaný, na slunci ohřátý, vlhký, slizký, mazlavý, schlíplý... fuj! Co to?! Hop, hop! Zpět k vám a hrejme! – Hrejme, hrejme, hrejme povídám! Ach! – Kolik vsadíte, milý Rodrigo? Pojd‘me zprvu zvolna a teprve pak se do toho jaksepatří opřeme! No ne? Co říkáte?“

„Nemám slov...“

I hráli.

Je známo, že pokud jde o hazard, důstojní kardinálové se neostýchají utratit třeba i několik tisíc florinů za jediný večer. Domnívám se nicméně, že málokdo z nich si to vytkne za cíl. Přinejmenším

staroušek Borgia, když k tomu došlo, nezdál se být dvakrát potěšen.

„Štěstěna vám přeje, milý Pampalísku,“ zašklebil se nevesele. „Jen co je pravda...“

„Štěstěnu nechme pohanům, velebný Rodrigo. Nám křesťanům přeje jinačí Pán! – Maria budiž pochválena. Amen, amen...“

„Mluvte za sebe, kamaráde. Mně dnes ten pacholek mnoho nepopřál.“

„Chcete si tedy ještě vsadit?“ navrhl Pampalij. „Třeba vám popřeje tentokrát a vyhražete ode mne všechno zpátky. Zkuste se před každou hrou pomodlit, jako to dělám já. A uvidíte: hned se vám bude jinak dařit.“

„Dost hloupých řečí, tady nejste v kostele! Hu, ty pěvče,“ – obrátil se prudce k rozšafnému dvořanu, jenž mu zrovna libozvučně pěl do ucha –, „mlč, naše Eminence je rozmrzelá!“

Pěvec utichl. Zatvářil se uraženě a poníženě, až mi to připadlo nepěkné.

Borgia zabouchal odulou pěstičkou do stolu, vynucuje si tak pozornost. „Poslouchejte všichni,“ zvolal. „Tuhle náš ctěný host Pampalij je věru skvělým hráčem. I Fortunou rád pohrdne – na jeho straně stojí prý sám Bůh. Nu, snad dosud vždy stál, slavné jsou dost všecky jeho činy... Myslím však, že výzvy, které posud přijímal, nebyly zvlášť veliké. A třeba je tomu ještě tak, že pověst mnohé přifoukla. – Zkrátka, chtěl bych se ujistit, hostil-li

jsem dnes muže vskutku tak skvělého, jak se povídá. Chtěl bych jistotu, že hrdost, která mne naplňuje, mohu-li Pampalije zvat svým přítelem, nemá falešný základ. Avšak porazí-li mne v trumfech třeba i tisíckrát za sebou, to mne pořád málo přesvědčí! – Poslouchejte tedy: navrhuji předložit našemu hostu výzvu hodnou jeho slovutného jména. Hodlám s vaší pomocí, moji nejmilejší, připadnout na sázku skvělou a božskou – takovou, jíž hráče a dobrodruha údajně nad jiné znamenitého nikterak neurazíme, ba naopak: jíž mu polichotíme, budeme-li čekat, že se něco tak obtížného odváží přijmout.“

Pampalij, uslyšev to, rozzářil se, jak jsem to u něho snad ještě neviděl. „Miluji vás, svatý Rodrigo!“ vzkřikl a horlivě vyskočil do stoje. „Hop, hop, hop, rychle, rychle! Rozmýšlejte, rozmýšlejte... Nemohu se dočkat! Třesu se hráčskou vášní jako gymnastův ohon po čas sprintu! Chvěji se jako panna před prvním polibkem! Samým vzrušením nedýchám a svěrač se mi spíná, až mám obavu, nezanechá-li to trvalé následky!“

„Uklidněte se, příteli,“ kynul mu Borgia rozvážně, „ať si neublížíte. Třesete se hráčskou vášní nebezpečně často. Posad'te se a zkuste se po libosti povolit, možno-li. Musí se to řádně probrat a já vás rozhodně nechci mít na svědomí.“

I učiniv Pampalij zcela podle kardinálový rady a usadiv se zpátky na místo, poslouchal pak pozorně a s velikým zájmem debatu, jež se kolem rozhořela.

Nicméně záhy musel být zklamán. Rodrigovi dvořané nepřišli s ničím, co by jej zaujalo. Všechny jejich návrhy byly dosti přízemní – úkoly to zhola nehodné největšího z dobrodruhů. Pampalij se brzy rozmrzel a, jak jej znám, jistě mu z obavy, že jeho tak veliké očekávání vyjde nadarmo, bylo i do pláče. Snad jste ani nevěděli, že můj pán je velmi citlivý a nadto hojně bezprostřední člověk; netušíte však ani zdaleka, kolik dobrého veronského měl tehdy vstřebáno, proto jej nesud'te přísně a onen slzný zárodek sbíhající se v koutku oka mu laskavě odpust'te.

Ostatně, zůstalo toliko u zárodku. Když zcela v pravou chvíli se odkudsi vyloupl skrčený mouřenín, aby do nastalého ticha hláskem útlým a nesmělým jako tělíčko roupovo pravil: „Dovolte, vaše Eminence, ale mně jaksi něco napadlo.“

„Ihned mluv, pažoute, sic tě dám spráskat!“ hýkl Borgia neurvale, což jsem považoval za důkaz, že můj pán nebyl jediným, koho začínala schvacovat šeredná beznaděj.

„Ehm, já jsem si říkal, no, že jako když se, ehm, tolik lidí dnes pokouší o nalezení toho jakéhosi filosofického nebo mudrcovského kamene,

že ano, hm, tak že by třeba tuhle pan Pampalij, ehm... no myslel jsem..."

Nestačil dořici, když Pampalij, hnán náhlým vzplanutím bezbřehé lásky k onomu člověku a nemoha si pomoci, vymrštil se jako čerstvé pérko a, vskočiv na černouška jako na svou nevěstu či nevěstku, líbal je a laskal a hladil a mlaskal.

Kardinála návrh nevzrušil. „Myslíte, aby Pampalij měnil kovy ve zlato?“ odfrkl znuděně. „Vždyť to jsem viděl už nejméně tisíckrát! Mohu zverbovat celou armádu šarlatánů, kteří tohle dovedou. Někteří si vypomohou obšitými dlouhými rukávy, jiní dvojitým dnem tyglíku, a ještě jiní míchají tavené olovo podezřele dutou – či spíše nadutou – tyčinkou. Viděl jsem i takové, co přiživují plamen uhlím, jež má takříkajíc zlaté srdce, a jednoho vrtáka jsem dokonce přistihl, kterak přišel s kusem zlata olověně zbarveným, přičemž pak barvu odtaviv, domníval se patrně, že mu na to skočím. Nu, nedopadlo to dobře... hádejte pro koho.“ Kardinál se ošklivě usmál.

„Nedivím se, že takoví lumpové vás zrazují,“ řekl poblíž sedící pan Pápěrka, obludně to zámožný apatykář a zároveň kardinálův osobní astrolog. „Nicméně na Velkém Díle, o něž se pokoušejí skrytí Adepti, snad něco bude. Koneckonců prášková forma filosofického kamene, již oni vámi zmínění pokoutní zlatodějové napodobují či parodují, není jeho formou jedinou. Nakolik jsem pochopil ony

dosti pythické zkazky, co se o téhle věci tu a tam sejdou, domnívám se, že filosofický kámen bývá rovněž ve formě tekuté a subtilnější, která má zmoci věci věru úžasnější; nazývají pak prý tento přípravek Elixírem života, případně *panaceou*, tj. všelékem. Vrací ztracené mládí i pozbytou potenci, léčí kurděje stejně jako přijíci a malomocenství, přidává člověku další stovku let, pokud ne celý tisíc, nebo dokonce – čemuž já ovšem nevěřím – přináší samotnou nesmrtelnost!”

„Hoj, to už se mi zamlouvá víc,” uznal Borgia. „Táhne mi na šedesát a za pár let snad mohu být v situaci, kdy bych něčím takovým nepohrdl. – A zdá se, že vám se, příteli Pampaliji, tento nápad také zamlouvá. No ne?”

Pampalij pustil vyděšeného černouška, dosyta pomazleného i oslintaného, a vraceje se do čela stolu, slavnostně zvolal: „Seženu vám tenhle Elixír! Nebude-li jinak k mání, třeba vlastnoručně vám jej namíchám! – A víte proč?!”

„Poněvadž mne milujete a nepřejete si nic než mé dobro a blaho?” navrhl Borgia s úsměvem.

„Však kdo by vás také mohl nemilovat, pralinko sladká a nasáklá?!” mrkl na něho Pampalij. „Ale po pravdě řečeno, předně mne tenhle úkol láká svou pověstnou obtížností, ne-li přímo nezdolatelností. Říká se – a mnozí na to přísahají jako na jistojistou věc –, že honbou za kamenem mudrců člověk pozbude nejen všeho

jmění a zdraví, ale nakonec prý i rozumu. A někteří extrémní zoufalci pak končí velmi neslavnou sebevraždou – nepoštěstí-li se jim ovšem dříve, že jsou na smrt umučeni jakýmsi zlata- či mládí- chtivým velmožem, jemuž nechtějí anebo spíše nemohou prozradit své tajemství.“

„Ha! Potom se zdá, že jsme opravdu připadli na úkol hodný vaší pověsti, milý Pampaliji. A vidím, že i vám, přátelé,“ – rozhlédl se vůkol dlouhatánského stolu –, „připadá ona úloha zajímavá.“

Ti, co se dosud nepropili pod stůl nebo neusmílnili do mdlob, a tudíž byli celé rozmluvě svědky, nadšeně přikyvovali, nebo alespoň souhlasně posmrkávali, pokrškávali či poprdávali, nebo případně jakkoli jinak dávali najevo svou náramnou libost nad vším řečeným i zamlčeným.

Potom pan Pápěrka povídá: „Vaše Eminence, patrně bychom ještě měli vyměřit dobu, jíž se vznešenému panu Pampalijovi k vyřešení onoho úkolu dostane. Tedy, má-li jít vskutku o cosi jako sázku...“

„Jistěže!“ přisvědčil bez váhání Rodrigo. „Bude to sázka jako řemen!“

„Jeden řemen a pár vemen...“

„Cože to, Pampaliji?!“

„Nic, nic. Pijme dál! Nezdržujme se! Jen taková dětská říkanka.“

„Perverzní?“

„Převelice!“

„Hmmm, také znám pár takových. Dobrá. Ale kde jsme to skončili...“

„U pití?“

„Vy jste skončil? Já sotva začal!“

„To jsme na tom stejně.“

Později, jakmile se pozornost vrátila k původnímu tématu, pan Pápěrka, byv kardinálem dotázán, kolik času vyžaduje onen jistý – či spíše nejistý – počín v případě pokud možno obvyklém, odpověděl: „To není lehké k posouzení, vaše Eminence. Osudy Adeptů bývají velmi pohnuté. Nicméně s jistou nepřesností lze snad říci, že v průměru trvá práce na takzvaném Velkém Díle přibližně..., ehm, no, jaksí,“ – zadumaně se podrbl na jaterními skvrnami olezlé pleši –, „hm, řekl bych, že trvá nejspíš *celý život*, vaše Eminence.“

„Celý život bývá někdy i dost dlouhá doba,“ zachmuřil se kardinál. „Někdy i hodně přes sedmdesát let!“

„Jistě, nicméně nezřídka ani za takovou dobu mnozí nedospějí ke kýženému výsledku,“ pokrčil rameny Pápěrka.

„Nedělejte si starosti, Rodřížku koblížku,“ vece na to Pampalij. „Co jiní ani za sedmdesát let zdaleka nedokázali, to já hravě a dokonale zvládnu za slabou desetinku toho času.“

„Chcete na svůj úkol celých sedm let?! To se mi nezdá zvlášt' málo...“

Pan Pápěrka odpověděl namísto Pampalije: „Odpust’te, vaše Eminence, ale hovoříme tu o patrně největším díle, jakého jen může být člověk schopen. Leda šarlatán by chtěl slíbit, že onu věc zvládne rychleji. Mne si naopak ctěný pan Pampalij tímto návrhem získal. Ačkoli je zpitý tolik, že sotva zvládne bez cizího přispění dýchat, přece jen ho, jak vidno, neopouští zdravý rozmysl, což mně osobně přijde obdivuhodné – taková, chce se až říci, sókratovská *areté*!¹ – Jak já se totiž domnívám a ze svého návyku i předvídám, bude potřeba mnohých a dalekých cest na nejrůznější odlehlá místa, leckdy snad i velmi nebezpečná. Neboť moudrost, kterou se náš hrdina zařekl vyhledat, neroste jen tak na stromech. A třebaže se říká, že filosofický kámen lze najít na každém hnojišti a že celá slavná cesta k němu je pouhou dětskou hrou, myslím si, že se tak mluví pouze obrazně a ve významu nám nezasvěceným docela skrytém.“

„O co budeme hrát, můj krásný Rodrigo?“ zeptal se bez dalších okolků Pampalij.

„Doslechl jsem se,“ pohleděl naň kardinál zvědavě, „že v podobných případech hraje pokaždé pouze o čest a slávu.“

Pampalij souhlasil: „Vskutku nikdy se nevsázím o nic jiného. Odměnou mi bude, zvládnou-li, k čemu

¹ Sókratés byl znám nejen jakožto hledač zdatnosti (*areté*) jako takové, když rovněž proslul velmi konkrétní vlastní zdatností ve věci odolání jakémukoli množství alkoholu.

jsem se rozhodl a zařekl. Splnit dané slovo je mi samo o sobě největším blahem!“

„Ostatně nic významnějšího nad vlastní slávu a čest nabídnout nemůžete, to je jasné. Ve vašem případě nelze ani jedno ani druhé vyvážit ani tím největším množstvím zlata.“

„Je to tak. O peníze já vážně hrát nehodlám. Oj! Však jich mám ažaž,“ odfrkl pohrdavě. „A ke všemu, víno je poslední dobou docela levné. Amen, amen! Nehodlám tedy své bankéře obtěžovat přenášením dalších těžkých pytlů. – A byl bych vám i vrátil těch pár drobných, co jsem dnes vyhrál, ale poněvadž cestování přece jen něco stojí, miláčku, musím si je vzít s sebou, jakkoli mne to snad mrzí. Pánbů mi to odpust’!“

Borgia zaskřípal zuby. Pod těmi takzvanými „pár drobnými“ se ve skutečnosti povážlivě prohýbal stůl. Na to se radši zhurta napil.

Hned se poměry zlepšily. Pak povídá: „Rozumím tedy správně, že pokud prohrajete, neobdržím nic než vlastní uspokojení z výhry – tvrdím-li přece proti vám, že se vám věc nezdaří –, a pokud vyhrajete, sám neobdržíte nic než eventuelní navýšení vlastní slávy a já na tom, obdržev Elixír, škodný vůbec nebudu – leda tak, že jste mne pokořil, nakolik jsem, jak řečeno, vaším protihráčem?“

„Uh, řekl jste to pěkně. Moment, ať si to trochu srovnám v hlavě. Hm, hm, hmmm... Nó,

ehm. Hm, hm, hm, hmmm... Hm? Aha! Hmmmm, zajímavé! Hm, hm, hm, hm, chm, chm, chm, chm, chrm, chrm, chrm, chrm, chrrrrrr... pší.... chrrrrr... pšííí... chrrrr... pší...”

„Ne, ne,“ napomenul mne Borgia, uviděv, kterak hodlám svého pána Pampalije jemně upozornit, že se po čas přemýšlení patrně příliš přimkl k takzvanému Nečinnému Intelektu. (Nebo ti scholastici mluví o Činném? Kdo ví; v těch mudrlantských labyrintech se lehkou zabloudí.) „Jen ho nechte být, nebudte ho! Spinká tak sladce. Odneste ho do lože, ať se vyhájá do růžova. Hlavně mu, prosím, zrána připomeňte, milý hochu, jakou sázku jsme tu dnes uzavřeli. – Do sedmi let ať se u mne hlásí s Elixírem! Jinak jeho sláva navždy zajde...“ hnusně zasyčel.

Načež já, ačkoli ten lichý a záštiplný třpyt v kardinálově krvi podlitém oku se mi ani dost málo nelíbil, pravil jsem: „Spolehněte se, vaše Eminence. Učiním, jak jste řekl, ačkoli pochybuji, že můj pán by v tomto směru potřeboval cokoli připomínat. To vy ho věru ještě neznáte, pane...”

Kardinál se na mne přísně zahleděl. Nakonec se pouze pohrdavě uchechtl, potácivě se zdvihl od stolu a opíraje se o dvě krásně mladé žínky

s akorátně oblými zadečky, odkulhal do svých komnat.

KAPITOLA II.

KTERAK BORGIA NELENIL, VYNASNAŽIV SE UČINIT PAMPALIJŮV POKUS PONĚKUD PEPRNĚJŠÍ

My kronikáři víme stejně dobře o událostech, jimž jsme přihlíželi, jako o těch, o nichž jsme nikdy ani neslyšeli. Proto se nedivte, povím-li vám, jaká opatření si pospíšil učinit Borgia hned nazítří, krátce po tom, co jsme jej opustili, jsouce celým srdcem odhodláni splnit ono slavnostně přijaté poslání (vskutku srdcem jediným, neboť to mé, ve srovnání s Pampalijovým zhola skrčené a maličké, nelze počítat).

Do komnaty, kam ani zpoledna mnoho světla nepřijde, a kde netřeba bát se všetečných uší, nechal si kardinál zavolat nechvalně proslulého bratra Šťourálka z řádu dominikánů. Šťourálek dorazil přesně ve chvíli, kdy zvony odbíjely druhou. Byl to muž přísný a děsný. Veliký, hubený, škrobený, okounějící, naklánějící se, hrbatící se, krabatící se, narovnávací se; a k tomu hrozný Inkvizitor, před nímž si nikdo nemohl být jist životem a vůbec čímkoli. Šťourálek – čímž byl ve

Vatikánu proslulý – samu pannu Marii podezřívá, že je to čarodějská sviňka a že prý to pověstné pochybné jezulátko si musela ukout ponejspíš s nějakým proradným skunkem, jenž ji na jedinou noc odloudil dobrému Josefovi, přilákav ji na chatrné sliby věčné slávy a uctívání. Za to, že ji bratr Šťourálek ještě neuvrhl v nejkrušnější torturu, vděčila jedinému: že měla tolik uctívačů, kteří si ji předávali z úschovy do úschovy, Šťourálkovi se vysmívajíce a jakoby mu na hlavu plijíce. Leč on, pašák, lapal a páčil jednoho po druhém, trestaje je pak zejména krutě, tvrdili-li mu, že údajná bohorodička už dávno nechodí po světě, o čemž by se ostatně prý sám mohl dočíst, uměl-li by to ovšem.

I vidíte, kterak Šťourálek byl křesťanem nemálo rozporuplným. Dominikánem negramotným a vůči Marii zaujatým, jak právě řečeno, ale co je ještě podivnější a o čem vám povím teď: dominikánem nešoupavým. Jde o něm totiž pověst, že si – údajně za velmi okázalého ticha – veškeré moudří vlastní rukou vytrhl, jakmile mu bylo kázáno: „Je-li úd tvůj horší tě, rvi jej a vrz od sebe!“ Od té doby se mu i špatně čůralo.

Nicméně Rodrigo Borgia, na tento Šťourálkův nedostatek příliš nehledě, hodlal využít známých jeho předností nenávistných, zlostných a důkladně žlučových.

„Vida, zde tě máme, Šťourálku,“ pozdravil jej a pokynul mu, ať poodstoupí pár kroků (vydatně totiž páchl zaschlou močí). „Doufám, že jsem tě zrovna nevyrušil od držení útrpného práva. Či snad jsi právě kohosi popravoval jedním z vašich velmi libových a důmyslných způsobů?“

„Já a popravovat?!“ bezmála se pohoršil Šťourálek. „Sám jistě dobře víte, vaše Eminence, že *ecclesia non sinit sanguinem!*² To přenecháváme úřadům světským.“

„Vy jste mi ale podaření ptáčkové,“ uchechtl se Borgia, neuvědomiv si asi, kterak sám k církvi patří; a nikoli přitom způsobem zanedbatelným. „Leda se pobavit a binec aby uklidil jiný – hlavně si nezašpinit ty vaše modlitební ručičky, že ano?! Che, ché. Ale dobrá, nechme toho a pojďme k věci; čím déle tě tu totiž budu držet, drahý hošku, tím větší pravděpodobnost, že tím puchem dočista pojdu. Cožpak ty v té své rozkošné režné kutničce nemáš alespoň malinkatou díрку, kudy bys zbědovaného čúráčka protáhl, když o to úpěnlivě žádá? Což vy mniši si upouštíte takříkajíc *sine ordine* – neukázněně, nezřízeně, nezkratně, surově?“

„Nikoliv, vaše Eminence,“ odvětil Šťourálek. „Klášterní řehole se samozřejmě týká i správného a ukázněného chcaní. Však jistě mne nyní jen

² „Církev krev neprolévá.“

škádlíte, neboť, jak nemohu zapomenout, byl jste to právě vy, kdo mi za jednoho obzvlášť veselého večera vřele doporučil onen speciální zákrok – víte o čem mluvím... Tudíž, dírka by se v kutně našla, ale snad abych do ní strkal toliko malíček, nemá-li chuděra smutnit nad vlastní zbytečností.“

Rodrigo se smíchy málem zadusil a jeho tré brad se roztomile zatřáslo. Velmi jej bavilo, kterak jeho tehdejší fór podnes neztratil nic ze své šprýmovnosti.

Leč poněvadž mnicha nezavolal, aby se bavil na jeho účet – jakkoli dobré se mu to v tu chvíli třeba zdálo –, uklidní se a povídá: „Mám dojem, nejmilejší Šťourálku, že jeden z mých hostů se dnes v noci prozradil...“

„Ahá,“ mlaskl Šťourálek libě. „Prozradil? Velmi slibné! V jakém smyslu?“ Při každé řeči mu hrdlo skřípalo jako řetězy přepínaného skřipce.

„Onen můj host... – a před tebou se jej zříkám jako hosta! střež se mne s ním nějak spojovat! – tedy, onen můj host se vychloubal, že získá filosofický kámen. Či snad jakousi jeho tekutou variantu. Vskutku nevím přesně, neboť sám tomu nerozumím, jsa odjakživa zařeknut nijak se těmito kacířskými výmysly a bludy nezaobírat. Nu, však řekni sám, cožpak to není výmysl a blud?! Cožpak to není nejhrubší kacířství?! – Poslouchej, jak to vidí naše Eminence. Škodí-li čarodějnice bližním svými čertovskými kouzly, činí tak namnoze pro

svou slabost, která jí neumožní dojít svého jinačí cestou. Snad by pak zasloužila i kapku lítosti, no ne? – Avšak, hled'! Pokouší-li se člověk svými červivými prackami zasahovat do samého stvoření i dějin spásy a podle své zvrhlé vůle a zvůle pokoutně *vylepšovat* dílo Boží, zdá se mi to jako zločin stokrát hroznější! Věru, vždyť tihle alchymisté se domnívají, že lze jakousi člověkem vytvořenou tinkturou prodloužit lidský život nad dobu Bohem mu přiřčenou, ba dokonce, jak se povídá, domnívají se, že mohou dát člověku samotnou nesmrtelnost, nechávající přitom Boha s veškerou jeho milostí zcela mimo hru. Vidiš to?! Vidiš?!!! Tolik se ve své strašné pýše vyvyšují, až konečně i tím nejsladším, co nám Bůh ve své neskonalé dobrotivosti nabízí, zvesela *pohrdají* – a že prý toho snáze dojdou sami! – Sami *i bez Něho!!!*³ – Rozumíš tomu?! Já snad ani ne! Já tomu snad ani rozumět *nechci!* Hrůza! Hrůza! Děsivá blasfémie! Ach! Kéž by byl svět takových bezbožníků nadobro uchráněn! – Nu, zdaž to podle tebe není bezbožnost?! Víš přece, smrdlavko můj drahý, že já vždy a ve všem ze všeho především dbám na to, abych rozlišil, co je zbožné a co bezbožné. Ano, ano, o tom nikdy nepochybuji!

³ Rodrigo zde vyslovuje zcela kardinální nepravdu, alchymistům křivdě, jak jen možno (ať už nevědomky či úmyslně). Skutečný vztah „boží milosti“ k alchymistickému *Opus Magnum* je, jak uvidíme později, docela jiný.

Chraň tě Bůh – či přinejhorším aspoň čert tě od toho zrad' –, abys někdy třeba maličko zapochyboval o této mé nejvyšší zbožnosti!“

„O vaší zbožnosti nemožno ani nejméně pochybovat, vaše Eminence,“ pravil Šťourálek ve vší upřímnosti, „neboť jste kardinál! – A cele s vaší Eminencí souhlasím. Alchymie je vskutku nejtěžším kacířstvím. Želím jen, že má tolik příznivců mezi velmožnými, ba mezi klérem samotným. Leč třebaže nemůžeme tyhle laboratorní mizery smažit ve velkém, přece jednoho po druhém prošetřovat mohu. Jeden k jednomu, druhý k druhému, a kdo ví: možná se s Boží – a Inocencovou⁴ – pomocí tohle svinstvo nakonec přece jen podaří vymýtít! – Tedy, povězte prosím, velebnosti: kdo z vašich hostí upadl v ono zhoubné podezření, ba snad přímo v prozrazení, zjitřiv vaši bdělou zbožnost? – Na ten případ se vrhnu s větší chutí nežli hudla na své hudlátko, můžete se spolehnout.“

„Výborně! To tuze rád slyším, kaňourku hezoučký! – Pojd' blíž, ať tě obejmu! – Hu! Zadrž! Zůstaň, kde jsi! – Probůh! – Spletl jsem si tě asi na moment s někým, kdo tak šeredně nepáchne.“

„To je třeba krásné, velebnosti. Rcete mi však raději, jak se ten kacíř jmenuje, ať se můžu neprodleně pustit do díla.“

⁴ Roku 1484 vydává papež Inocenc VIII. bulu *Summis desiderantes affectibus* žehnající honu na čarodějnice. (Viz „innocens“ – „neškodící, nevinný, bez viny, nezištný“.)

„Ach, já ti to ještě neřekl?“ naoko se podivil Borgia. „Však také o nic nejde, je to jenom Pampalij...“

Mnich podle očekávání zbledl a – což už se čekalo méně – lemy jeho kutny milodarně zvlhly. Přesto se ozval hlasem dostatečně pevným; zbývala tu totiž jakási naděje. „Rozumím,“ pravil, „jedná se o *jmenovce* onoho neohroženého dobrodruha, jenž údajně s pomocí Boží jakož snad i Ďáblou lehkou vyvázne z každého nebezpečství, rozbořiv úklady veškeré a s nepohasínajícím úsměvem ve věčně zlité tváři šeredně zlámav a zdrtiv každého, kdo jenom byl tak zákázonosně hloupý a blbý, aby mu – byť třeba maličko – zkřížil cestu.“

„Nerad slyším, když takto mluvíš,“ zafuněl Borgia. „Doufám, že sám sebe tolik horšit nehodláš, jakmile ti povím, že se tu o žádného jmenovce nejedná. Člověk, jejž míním, je prostě Pampalij *jakožto Pampalij*. Vše jasno? Kdy vyrazíš?! Ihned?! Výborně.“

„Ehm, eh, ehm, uh, vaše Eminence, je mně to moc líto, tohleto nedorozumění, k němuž jaksi došlo – ehm, je to jistě moje velká chyba, že jsem vám hned zkraje nepověděl, kterak jsem právě hrozně a strašlivě zaneprázdněn, poněvadž, ech, z pověření samotného Inocence VIII. právě, ehm, pracuji jaksi na překladu úžasného a velkého třísvazkového díla mého řádového bratra Heinricha

Krämera, řečeného Institoris. Ano, ano, Bůh mne pleskni po zadku bez milosti a značně silně, není-li to pravda pravdoucí! Po vzoru některých humanistů hodláme totiž převést vynikající *Malleus Maleficarum*⁵ do italštiny, aby se jím mohl těšit i prostý člověk z lidu. A ehm, poněvadž jsem nadto velmi strašně a přesmíru hrozivě zaneprázdněn prací téhož druhu na právě nedávno vyšedším *De lamiis et pythonicis mulieribus*⁶ od neméně skvělého Ulricha Molitora, a poněvadž obojí je vydatně ztěžováno tím, kterak, jak možná víte, neumím číst ani psát a z latiny znám leda žertovné citáty, jistě chápete, jak těžká a časově náročná věc to je, pročez se obávám, vaše Eminence, že není nikterak a vůbec na žádný pád možno, abych –“

„Plk, plk, plk! Bla, bla, bla! Humpalá hop! – Mlč!!! Neprodleně se vydáš ve stopách Pampalijových a ty knížečky si zabal třeba do tlumoku. Nu což? Kulky tě netíží, tak toho s sebou ani nebudeš mít tolik. Pracuj po cestě a snaž se, ať Inocence nezklameš – víš přece, jaký je to zlostný a škodolibý rošťák!“ Odmlčel se, aby následujícím slovům dodal obzvláštního důrazu. „Ale především,

⁵ „Kladivo na čarodějnice“, poprvé (anonymně) vydáno patrně r. 1487. Tradičně bývá vedle Kramera-Institorise uváděn jako spoluautor též slavnější inkvizitor Jacob Sprenger, nicméně chybně.

⁶ „O čarodějnicích a ďábelských ženách“, v Kostnici r. 1489.

milý a rozkošný hošíčku..., *především* se chraň, abys zklamal *mne*! Leccos už o mně víš; a věř, že co nevíš, je nad ono mnohem a mnohem horší. – Dobrá. Nechme už řečí. Beztak mne k smrti nudí. Naše Eminence je unavena. Hmm, však jsem taky dost náročně poobědval. – Cože? Ty jsi ještě tady?! – Hlavně se převlékni do civilu, ať se neprozradíš. Oviň se nějakým roztomilým hedvábím, chlapče. Na Pampalije musíš vychytrale, jinak nepochodíš. Ale což? Sám jsi přece zdatný; ještě abych ti radil! Nu, odměna tě nemine; tu budeš mít u mne dobře schovanou. Tak běž, běž! Kam? Aha! Tuším, že prvně do Florencie. Nechce se ti? Cožpak to tam není pěkné? Usměj se a běž!”

I třebaže bez úsměvu, přece se Šťourálek uctivě vzdálil.

Kapitola III.

KTERAK UŽ POČÁTEK
NAŠÍ POUTI BYL
DOSTI DIVOKÝ

Přiznám se vám, že já osobně z pánovy sázky neměl radost pražádnou. Sotva jsme se vrátili z jedné podivuhodné, a především podivuhodně nebezpečné a útrpné cesty (rozšiřovat se tu o ní nebudu, neboť pak bych už rovnou mohl

připadnout na myšlenku vyložit Pampalijovy cesty veškeré, což by ovšem byl úkol bláznivý a nemožný, přičemž já, na rozdíl od Pampalije, úkoly tohoto typu nemíním podstupovat); tedy, sotva jsme se z jedné cesty vrátili, tu, aniž bychom si třeba jen pár dnů odpočinuli, ženeme se za kdovíjakým bláznovstvím jinačím, neméně beznadějným; a jako vždy, ani tentokrát jsem neměl nejmenší důvod očekávat, že budu po boku pána uchráněn těch nejhorších nebezpečností a nejstrašnějších lapálií.

Nuže však, zanechme fňukání! – Zvláště když příležitostí, abych si pořádně postěžoval a zavzdychal, bude ještě dost. – A vypovězme raději zcela podle pravdy, jak se dál odvíjela nit Pampalijova slavného osudu; a ta moje jako vždy spolu s jeho, ježto snad jakýsi zlý d'ábel či démon tomu už od věků chtěl, aby se ta naše klubka tak ošklivě zašmodrchala. Vidíte? Už zase! Těžko se vyvaruji, abych stále jen nehydroval...

Ač přitom pán Pampalij byl pánem slušným a dobrým. Dělal se se mnou téměř o všechno a často se mnou hovořil bezmála jako rovný s rovným. Vždyť i cestou z Říma – kdy pod ním vznešeně krácel ušlechtilý hnědák, zatímco pode mnou se plahočila chcípavá šedivá mula – se se mnou hodlal o všem poradit, vše se mnou dopodrobna probrat a celou věc kriticky zhodnotit. Řekl: „To jsem zas uzavřel výtečnou sázku; co myslíš, slepičí

čumáčku?! No ne?! Cožpak bys mne mohl neobdivovat? A nemilovat?! Ach, občas se sám sobě opravdu divím!”

„Věru, že vás miluji pane,” odpověděl jsem, „však jsme spolu už mnohé prožili, a především i, Bůh zaplať, přežili! K tomu přiznávám, že se vám také divím. Netoliko však vám, nýbrž i vašim kromobyčejným činům. Například si lámu hlavu nad tím, jaký smysl má sázka, kde váš protihráč vlastně nemá co ztratit – neboť i kdyby formálně nakrásně prohrál, alespoň získá mládí, zdraví či snad samu nesmrtelnost – a kde vy zas nemáte co získat – když vaše sláva je taková, že větší už být nemůže.”

„To je právě podstatou Hry,” objasnil mi Pampalij, „– nehledět na výhru! Kromě toho, sláva chudne a bledne, neživíš-li ji. Je jako prasátko, které musíš neustále krmit.”

„Na rozdíl od čuníka, pane, sláva vás přežije,” namítl jsem.

„Jen budou-li ji dál živit jiní... Však aby se tomu pomohlo, bude tvým úkolem sepsat mé nejchrabřejší činy ve velikých a znamenitých kronikách. Proto ti kladu na srdce neustále a neustále: dobře si zapamatovávej či dokonce zaznamenávej každou moji chrabrost a výtečnost, abys o mně pak nepsal nějaké smyšlené bludy.”

Pampalij tehdy mluvil na své poměry tak rozumně, až jsem se lekl. Cosi není v pořádku!

Hned mi to došlo: „Propána! Vy jste střízlivý!!! – Tolik hodin po poledni a vy ještě nemluvíte z cesty! Honem, honem, tu je čutora, pijte, pijte! Probůh, jen pijte! Mám o vás takový strach!“

Rovněž Pampalij se k smrti vyděsil. Zbělal, zezelenal, chorobně se třesoucí rukou mi vyrval čutoru a pil a pil a pil a pil... „Ach!“ ozval se po nějakých dvaceti doušcích, kdy se odvážil nádobu od úst konečně odtrhnout. „To se už nikdy nesmí stát!“

Pořádně se napil podruhé, načež mne důrazně napomenul: „Musíš být neustále ve střehu a dávat na mne bedlivý pozor! Není nic horšího než střízlivost! Až jsem se sám sebe lekl! Hrůza!“ A zase pil. Postupně se mu vracela jeho přirozená barva. Vrážela se mu pod oči a do špičky nosu.

„Mysli na to,“ pokračoval později, „že s večerem musíme doplnit zásoby v nějaké pěkné hospůdce. Vždyť s sebou vezeme jen čtyři čutory! Hm, ano, je to málo. Pohříchu málo! Moje chyba... Příště si jich povezeme víc a raději ubereme na jídle. Pití ho dostatečně nahradí!“

Zatím jsme jeli po široké vozové cestě táhnoucí se na sever. Brány svatého města jsme minuli před hodnou chvílí, míříce, podle rady astrologa Pápěrky, s nímž se byl Pampalij téhož dne na krátko sešel, do Florencie. Ve vile v Careggi poblíž tohoto nejskvoucnějšího a nejskvostnějšího města, má prodlévat slavný a jasný Marsilio Ficino, tvoře

tu, společně s dalšími velkými muži pod mecenášstvím nejprve Cosima de'Medici a nyní Lorenza, jakýsi vynikající a vznešený filosofický kroužek zvaný Platónská Akademie. Jak nám Pápěrka pověděl, ctí se tu nejen Platón, neboť Ficino je rovněž obdivovatelem, překladatelem a dlouholetým znalcem jistých spisů v autorství Herma Trojmocného, podle všeho starobylého Egypt'ana a tvůrce tradic, z nichž alchymie – avšak podle Ficinova názoru nejen ona! – nejvíce čerpá a z nichž pochází.

Netušili jsme, umí-li Marsilio uvařit zázračný Elixír. Však zná-li kořeny naší vědy – či co to vlastně je? –, pak kde jinde bychom měli začít? Třebaže Pampalij rozhodně ne vždy začínal od začátku, tentokrát se k tomu uvolil. Maria budiž pochválena!

Můj pán trvá na tom, že kronika každé dobrodružné pouti by se měla neméně než detailnímu popisu a vyzdvihování všemožných chrabrých činů rekových věnovat též detailnímu popisu a vyzdvihování všemožných útulných hospůdek a krčem, v nichž on strávil příjemné odpočinkové chvílky u mnohého a mnohého rekovného pití. Snad by se tak vytvořil poutavý průvodce pro potulné opilce a jméno mého pána by zůstalo slavným i potom, co veškeré hrdinství – i jakékoli porozumění a pochopení pro ně – svět

dočista opustí. Lze-li totiž předvídat takovou bezrekovnou dobu, můj pán aspoň tvrdí, že dobu, kdy ze světa vymizí chlast a chlastání, předvídat nemožno, neboť ta prý dojista nenastane. Rád bych tedy byl Pampalijovi po vůli; žel poněvadž žádnou hospůdku ani krčmu, o které bych byl schopen smýšlet – či alespoň bez smýšlení psát – jakožto o útulné, jsme za celou svou cestu do Florencie neměli to štěstí navštívit, nemohu v této věci příliš prospět. Hostince, kde jsme nocovali, byly špinavé a páchnoucí. Postele zablešené a zavšivené. Pití žluklé a žumpovité. Hostinští kradmě mrzutí a potajmu si upšoukávající nebo naopak pompézně dovádíví a zhurta se připosrávající. Ale možná jim křivdím. Nemohl jsem jim totiž věnovat žádnou účinnější pozornost, ježto můj dobrotivý pán, chovaje strach ze střízlivosti netoliko pro sebe, nýbrž i pro mne, nutil mne k pití zmíněných splašek – jež nám nalévali prohlašující je za víno – věru ostošest.

Ovšem ani putování samotné nebylo růžovější...

///část textu chybí///

Já vím; vše tak pohaním, až se vám jistě musí zdát, kterak naše cestování bylo na každém kroku jen noční můrou a ničím nadto. Snad je to tím, že mám tak melancholickou povahu a nic mi není dost dobré – jinak se ovšem takovému pohledu říká také „vyšší vkus.“ Přeháním-li to však se svým

zoufáním, vězte, že snad i zpola úmyslně, abych dodal nakolik jen možno dostatečnou protiváhu chování svého pána, a aby se nám to celé jaksi nezvrhlo a nepřekotilo. Pampalij totiž tváří v tvář události či zjevu jakkoli hroznému a strašnému, vždy má jen samé juchání a hurá-zvolání, přičemž vzdechů se od něho člověk nedočká než pochvalných a skřeků než z příjemného ohromení.

Uvidíte to na příkladu. Jednoho dne jsme na pěšině potkali jakéhosi nepěkného mužíka. Neříkám, že se zdál zlý. Spíše ubohý a politováníhodný. Byl to takový umolousaný hrbáček, podivná hříčka přírody a kdovíčeho dalšího. Držtičku měl jako červíka a přitom nesl bubínek, zavěšený kdesi v slabinách. Nohy měl jako zápasnický chvat a kulhala za ním koza, která se mu tu a tam zakousla do lýtka. Drželo se kolem něj požehnané hejno much a padaly mu kalhoty, odhalující tuze ochlupenou panímandu, kterou jsem si pozorně a důkladně prohlížel pouze s největším sebezapřením, poslušen ovšem Pampalijovy vůle, abych si *každíčkou maličkost* jeho cest pečlivě ukládal do paměti, nevím-li přece hned, nestane-li se nakonec důležitým kamenem v mozaice jeho velkého příběhu. A třebaže od oné už na pohled silně roupovité a škrkavkovité řiti jsem něco takového neočekával, vyloučit jsem to pochopitelně nemohl. Přes vyhnuté rameno měl mužík přehozen nuzný raneček a při pravidelně

škobrtavé a malátné chůzi se opíral o hůlku, která byla tak krátká, že nedosáhla na zem. Povím vám, jakým způsobem za chůze houpal rukama v dokonalém souladu s pohybem nohou. Když se pravá noha vysunula dopředu, jeho levá ruka sebou jakoby nekontrolovaně a prudce šklubla doleva. Což nemělo efekt veliký, leda snad když tím uhodil některou z nebohých much a jemně ji omráčil. Však jakmile se vysula kupředu noha levá, tu vylítla ruka pravá způsobem mnohem efektnějším, kdy hůlka v ní zvolna držaná udeřila do nakloněného bubínku, vydavši ránu, jako když práskne. A poněvadž mužík kráčel v neoblomném, jen tu a tam skomírajícím taktu levá, pravá, pravá, levá, pravá, pravá, levá, pravá a to celé nanovo, dalo se soudit, že to není bloud obyčejný, nýbrž bloud velmi muzikální; či přinejmenším rytmický. Vousy měl dlouhé, neupravené a ubíral se naboso s pouze nepatrným pravotočivým vykloubením levé paty. Jeho klobouk byl tak zkrušený a schlíplý, že si ho musel připevnit motouzem se smyčkou pod bradou, aby mu z té ošklivě nahnuté hlavy nespadl rovnou do bláta, jehož bylo kolem požehnaně; jen tu a tam z všeho toho kalu vyčuhovala krásná květina. Dbaje však rudých květů stejně málo jako bahna, bloud si vykračoval bubnuje a bubnoval vykračuje si.

„To je ale rozkošný chlapík!“ zvolal potěšeně Pampalij. „Kam míříte, příteli?“ zamával na něho.

„Nikam, pane,“ odpověděl.

„A nacházíte v tom zalíbení?“

„Veliké!“

„Ach, jak svobodný človíček! – Tu máte, napijeme se všichni vespolek. A odkud vlastně jdete?“

„Odnikud, pane...“

„Vy jste mi opravdový miláček! Nikdy jsem nepotkal ctnostnějšího muže! Tu máte, tuhle čutoru si nechte.“

„Děkuji nastokrát. Ale nemám, čím bych vám to oplatil...“

„Toho netřeba, dobrý příteli. Beztak nám neubude. Máme teď těch bandasek dosyta. Napravivše svou někdejší chybu – inu, člověk se učí neustále –, zbavili jsme se všeho jídla a zásobili se pouze tím podstatným.“

„To jste udělali velice dobře!“

„No bodejt'! Amen, amen! – Jenom dejte pozor, ať nespadnete tamhle do té rokle. Vidíte ji? Zdá se mi, že míříte přímo tím směrem.“

„To je v pořádku,“ mávl mužík rukou napříč svým rytmem, „já jenom procházím.“

Brzy na to jsme jej s přáním všeho dobrého opět opustili.

Chtěl jsem vám tuto krátkou epizodu vypovědět, nejen abych ilustroval neobyčejnou povahu svého dobrého pána, nýbrž i proto, že

jsem dodnes tak docela nepochopil, co se to tehdy vlastně událo.

///spoustu kapitol chybí
následuje delší souvislý kus textu z pozdější části
knihy///

Kapitola Y

Kterak se Pampalij vypravil ke štítům Pyrenejí
a jakých strašných dobrodružství tam utržil
(což bohužel nikoli sám)

Jak jste se jistě již dovtípili, můj pán by nikdy nebyl dopustil, aby kterýkoli z jeho pobytů v hostinských zařízeních vyšel naprázdno. Vždy se zbumbal přinejmenším tak, že do lůžka jsem jej musel ze všech sil táhnout já, jeho věrný a nade vše oddaný sluha (třebaže na popud pánův rovněž nemálo zcumlán a zpumprdlíkován). Stávalo se však tu a tam, že znamenitá ožralost nebyla Pampalijovi jedinou výslužkou družného a litého pijáckého večera. Můj pán Pampalij dokázal ze všeho vyždímat maximum, pročez si z takové veselice kromě gargantuální opičky pohodlně uvelebené za jeho heroickým krkem odnášel často i důležité informace posbírané od všelikých znalců, s nimiž byl po čas večera v uvolněné náladě hovořil

a jež byl náramně a přátelsky hostil. Tyto informace ukládal do své paměti způsobem tak podivuhodným, že – věřte nevěřte – následujícího rána si je dokázal zcela dokonale a se vší přesností vybavit. Přiznávám, že nevím, jak to dělal; zřejmě léta cviku.

Byl takto informován zejména – díky svým jednoznačným a přímým dotazům – o tom, kde snad mělo zanechat jakousi svou stopu veletajemné umění alchymické, jež stopovat bylo přeci účelem naší cesty.

I dozvěděl se jednou, že v nedalekých horách měl se usídlit na samém nepřístupném vrcholu jednoho z kolosálních rozeklaných štítů záhadný poustevník znalý jistojistě – jak se opilý mlynář, koželuh, kloboučník, sedlák i dva hrdí chlapíci z cechu vážičů soli sborem dušovali – nejvyšších arkán alchymických.

Tedy, zatímco já nahoře v úzké světničce úpím pod pravidelnou ranní bolestí hlavy, Pampalij již dole v šenku snídá svůj řádný máz vína, vyptává se přitom hostinského, kteráže cesta by nás k oněm horám nejlépe dovedla. Hostinský byl chlapík sdílný a kovaný k tomu v klepech přemnohých, pročez mezitím co čistí stoly a zkušeně komanduje celou pomocnou chasu, vypoví mému pánu mnohé, co snad ještě chybělo, abychom se mohli vydat za prokletým

dobrodružstvím, o kterém vám brzy – s nejvyšším sebezapřením – povím.

Tolik tehdy můj pán horlil vydat se na cestu a setkat se konečně se skutečným alchymistou, že jsme odrazili prakticky ještě před rozbřeskem a dlouho předtím, než se probudí kdokoli z našich večerních spolustolovníků.

Přibyv konečně k pásmu oněch hrozných skal, vyhlédl si Pampalij ze všech vysokých, ostrých a rozeklaných vrcholů ten nejvyšší, nejostřejší a nejrozeklanější, jsa tehdy pevně přesvědčen a ujišťuje o tom svými ráznými slovy i mne, že na jiném než na tomto sedmém a nejstrašnějším by se pravý mistr nikdy nebyl usadil.

„Vy chcete šplhat na tu strašnou strmou skálu?“ lekl jsem se. „Ach! Už teď jsme mrtvi! Božítku, vidím nás oba rozplácnuté, rozplesknuté, rozmrsknuté, rozprsknuté, roztekuté, ba snad hned i sublimované, u paty toho štítu! Slupečky růžového masa usychající na kamení. Hrůza! A pokud tam nevidím vás, můj pane, pak sebe jistojistě... Vážně si pro mne přejete takovou smrt? Opravdu si mne tak málo vážíte?!“

Asi jsem tehdy i mimovolně trochu zafňukal, neboť pán zjhl a odpověděl mi takto: „Mlč, kmáne! Nebud' už zase hloupý! Cožpak jsem včerejší, abych někam šplhal? Chceš-li, zkus to. Ale já poletím.“

I musil jsem potěžkat čtoru. Nezdála se však výrazně prázdnější (ani plnější) než jindy toho času. Tudíž jsem si to neuměl vysvětlit a nezbylo mi než se zeptat. „Odpust’te, ale nerozumím. Vy *poletíte?!*“

„Jistě.“

„Ale kde vezmete křídla? – A vůbec, cožpak nevíte, jak dopadl Ikaros?“

„To nech na mně, kmáne. Hlavně ale přestaň chytračit; nezapomínej, s kým mluvíš. Radši mi podej čtoru, když už jí tak zbytečně žmouláš!“

V klidné vísce položené v úrodném protisvahu oněch hrozivých vrcholů žil tehdy jistý chlapík, co nabízel vyhlídkové lety jakýmsi nevídaným vznášedlem. Velmi uctivě se před mým pánem uklonil a řekl: „Je libo klidný bezpečný výletíček vzduchem, pane? Není vůbec potřeba se obávat. Poletíme jen tady tou mírnou roklinkou a protějším skalám se zdaleka vyhneme. Ano, ano, vidím, kterak se váš sluha zpoza té zemdlelé muly třese a obává, až mu z rozechvělého chřípí nudle tekou měrou vrchovatou, ale znovu říkám: toho netřeba! K těm nebezpečným skalám se naprosto nepřiblížíme. To by totiž bylo čiré bláznovství hnát tohle mé pěkné vznášedýlko vstříc těm rozeklaným vrcholům! Ha, ha, ha. Tedy nebojte se!“

„Mám si myslit, že mluvím s někým, kdo svému oboru nerozumí a nabízí něco chabého?“ nadhodil Pampalij. „Pokud totiž to tvé létadlo nedokáže

vystoupat tak vysoko, pak to sotva stojí za moji pozornost.“

„Ale ne, ne, ne. Nehoršete se, prosím, ctěný a chrabrý pane! Tenhle můj vynález snadno vystoupá až na nebesa – ehm, tedy aspoň kam to Pánbů dovolí, že? Podívejte, jen jsem chtěl říci, že není radno hnát to tak vysoko, neboť jeden nemůže vědět, kdy jej jaký poryv větru vrhne proti kamenům svahu. To by bylo věru nebezpečné! Ach! *Čertovsky nebezpečné* přiblížit se k těm vrcholům!“

„Asi už to chápu. Říkáš, že tam nahoře hrozí nebezpečí.“

„To tedy ano, pane. A jaké! Potěš Pánbů!“

„Výborně! Tedy ryba opět vklouzne do vody...“
(Čímž můj pán mínil, že bude jaksi ve svém živlu.)

„Nerozumím,“ znejistěl vynálezce v tuze neblahé předtuše.

„Je to prosté. Vysvětlím ti to. Vezmeš nás na palubu a doneseš nás k tamhleté hoře.“ – Ukazoval na ni svým urozeným ukazovákem, který se mu ze všeho vína jen velmi nepatrně třásl. – „Vidíš ji? Ta sedmá. Ta nejděsivěji vyhlížející, připomínající – alespoň co mne se týká – rozštěpený prst kostlivcův. Ano, to je ona! Právě tamhleta! Hm... Takže tam nás vysadíš a počkáš tam na nás, než si tam vyřídíme jistou záležitost, a...–“

„To neudělám!“ křičel mužík. „To za boha živého neudělám! To po mně nemůžete chtít! Mám ženu a děti a...—“

„...a další už nikdy mít nebudeš, jestli hned nepřestaneš jančit,“ pověděl mu Pampalij, významně přitom špicí svého břitkého kordu ohrožuje moudí nebožákovo, tak neprozřetelně nechráněné pražádným tužším poklopem.

„To nedělejte, prosím! Manželka by se zlobila, kdybych se vrátil bez něho (či s ním, leč probodeným). Zbila by mne, zesměšnila před dětmi a kdovíco ještě... Ach, pane, to ne! To mi vážně nesmíte udělat.“

„Mlč. Nic ti nedělám. To já jen, abys pochopil, jak důležité je mé poslání.“

„Oj pane, pane. Ted' už to chápu! Ted' už zřetelně vidím, co všechno je v sázce. Ehm..., a kolikže platíte za tu cestu?“

„Jsem rád, že se ti vrátil rozum,“ usmál se na něho Pampalij a svůj dokonalý kord, jenž mu zas jednou skvěle posloužil, připjal zpět ke svému útlému, ač přitom dost mužnému pasu. „Na ceně mi nezáleží. A beztak věz, že největší odměnou ti bude zvěčnění tvých zásluh ve skvělé kronice mých věhlasných činů, jež v časech příštích bude neznáma pouze společenským nulám a lidem tolik nekulturním a hloupým, že vůbec i pomyslit na možnost jejich výskytu se zdráhám. Ostatní se ji samozřejmě naučí nazpaměť, aby ji mohli

odříkávat při všech příležitostech od vyšťourávání zatvrzelého lejna až po korunovaci císaře.“

Když to mužík uslyšel, rozzářil se blahem a vymohl si od mého pána, aby v oné skvělé kronice, o níž mluvil (a kterou právě čtete, ba nejspíš už umíte nazpaměť), bylo zaznamenáno jeho jméno spolu se jmény celé jeho rodiny. Poněvadž pak přešlechtný Pampalij velkoryse souhlasil, výčet následuje.

pan Kubíček Předkožka z Horního Podskalí,
vynálezce a letec

mladá paní Girlanda Předkožka, ctná, cudná,
dobrá, domasezdržující a lenpředoucí vynálezčova
a letcova manželka

Matýsek Předkožka, prvorozený synek
vynálezcův a letcův

Žovián Předkožka, druhorozený synek
vynálezcův a letcův

Jan Předkožka, třetirozený synek téhož

Muhmada Předkožka, dcera téhož

Kubula Předkožka, taktěž dcera téhož

Uršula Předkožka, nejmladší dítě téhož,
s pohlavím prozatím sporným

(umrlé děti jsme se dohodli neuvádět, poněvadž to by bylo zdlouhavé a ještě snad morbidní, přičemž zvláště to druhé by můj pán ve své kronice nerad trpěl. Ta prý má být veselá jako život sám. Připomínám nicméně, že když můj pán

takto soudí o životě, špička jeho nosu jest již příhodně zrudlá.)

Fík, psík jejich

Famfulín, kozel jejich

Fáňa, koza jejich

Máří, druhá koza jejich

stará paní Roxana Předkožka, bába jejich

starý pan Hrudka Předkožka, dědek jejich
(toho času nebožtík, ten však pro jistotu uveden)

Z těchto pak většina srdceryvně plakala, mávajíc otci či manželu v domnění, že jej tu vidí nasedat na korbu jeho pěkné vzducholodi zhola naposledy. A v duchu snad spílali mému pánu, že jej k něčemu tak nebezpečnému přiměl.

Moudrá paní Předkožka trvala na tom, že za cestu zaplatíme předem; kdyby se prý manželu nedejbůh něco stalo, aby na tom jeho rodina nebyla škodná. S tím pán Pampalij souhlasil a vyplatil jí pár velkých lesklých penízů. Ale ejhle! Tu ji ještě napadlo, že prý bychom za manžela měli složit zálohu, aby případně chuděra vdova měla zač dát sloužit mši a tak dále. I to přišlo mému pánu dobré a vysázel jí do široké dlaně několik dalších penízů, jsa si ovšem jist, že si je brzy zas vyzvedne, neboť se zařekl dohlédnout na to, aby k nejhoršímu nedošlo; a vece ještě, ať ta drobotina nepláče, neboť když bude tatínek po jeho boku, nemůže se mu nic zlého stát (bohužel, co ony

ratolesti nemohly vědět: že dle Pampalije heroická smrt mezi zlé události nespadá).

Mám dojem, že prohnaná ženská poznala, s jak rytířským duchem má tu čest. I chce náhle zálohu i za vzducholod'. No ano, vždyť rozblemcá-li se prý její milovaný na krvavé cucky o nějakou skálu, vzducholod' tím rovněž vezme za své, a jelikož tato je v majetku rodiny... Poznamenám jen, že za vzducholod' chtěla paní Předkožka dvaapůlkrát vyšší zálohu, než za pana Předkožku. Zdálo se mi ale, že ten se nad tím ani příliš nerozesmutněl. Asi že chudák už z dřívějšíka věděl, jak si u manželky stojí, a dávno se s tím stačil smířit.

Ptala se pak ta řádná žena jen tak mimochodem, jestli tu nechce ctěný pan Pampalij nechat i zálohu za sebe a svého sluhu (myslím že vlastně říkala „velmi krásného a moc šikovného sluhu“), aby případně i nám mohla za ten peníz dát sloužit pěknou zádušní mši – že prý zdejší farář je velmi šikovný zádušník a umí to odsloužit moc pěkně dokonce bez vynechávání slov či koncovek a k tomu ještě bez nepřístojných a zpustlých legrácek. Za to jí Pampalij slušně poděkoval, ale řekl, že toho určitě nebude zapotřebí. Však si poradíme. (Modlil jsem se přitom, aby se nemýlil.) I ptala se konečně ženská, jestli nás ten měšec nebude cestou tížit, až budeme stoupat do mraků: tu že by nám jej celý pohlídala, jako už hlídá toho

krásného koníka a mulu. Že by jí to prý nebylo zatěžko, poněvadž je velmi úslužná.

Tu jakkoli byl můj pán velikým rytířem, přece úplným volem ještě nikoli, pročez za takovou nabídku slušně poděkoval, udělal však na paní Předkožku lišácké „ne, ne, ne,“ a nepookřál ani tehdy, když vzala do rukou nejmenší ze svých robátek, velmi účelně naznačujíc, jak je maličké, bezbranné, ubohoučké a politováníhodné.

Nuž nic; pan Předkožka činí vstříc rodině smutné „sbohem“ a společně nasedáme do nepřiliš prostorného koše podivuhodného stroje. Rád bych vám nyní přesně popsal, na jakém principu celá ta létavá věc fungovala, a podal vám k tomu i příslušné nákresy, ovšem jelikož nemíním pana Předkožku – jenž se k nám choval celou dobu velice pěkně – poškozovat vyzrazováním jeho obchodního tajemství, zamlčím mnohé a neřeknu víc, nežli že jsme stanuli mezi silným lanovým vedoucím vzhůru k velikánské bublině z materiálu neprozraditelné povahy.

Lanoví se napíná, koš sebou škube a vyrývá do bahnitě půdy hluboké brázdy.

Jakmile se stroj vzepjal do kolébavého stoupání, prve tak titěrný vynálezce trochu narostl. S hrdostí pak nabyl i jisté rozhodnosti. Koneckonců, tu je kapitánem on.

„Držte se, pánové!“

Přiznávám, že především jsem měl co dělat, abych si udržel obsah žaludku (považte, že se toho času skládal zcela především z usedlého vína).

„Hlavně se nevyklánějte přes okraje! Nerad bych vás měl na svědomí. Dost na tom, ehm, že budete mít na svědomí vy mne...“

„Mlč, vynálezče! Poraženecké řeči nebudu poslouchat. Ještě tě vyhodím a poletíme sami. – *Och! Kmáne!*“

Zděšené oslovení bylo adresováno mně.

„Copak, pane?“

„*Kde je čtóra?!!*“

„Ehm... Vy jste ji chtěl vzít s sebou?“ Dělal jsem, jakože vlastně o nic nejde, ačkoli mi bylo jasné, jak moc jsem se provinil. Napadlo mne nicméně, zda jsem to neudělal i tak trochu schválně: totiž z trucu, že mne pán opět táhne do tak nebezpečné akce.

„Ještě párkrát ji někde zapomeň a budu si muset hledat lepšího sluhu!!!“

Kéž by, říkal jsem si v duchu, věda ovšem, že tak lehkou se Pampalije určitě nezavím.

Vznášedlo je dobrých deset stop nad zemí. Božíňku, brzy již celých deset sáhů! Tak vysoko a přitom stále stoupá! Předkožkovy dětičky mávající nám zpřed nedalekého stavení se slaměnou střechou zdají se maličké jako mravenci před mravenišťem a každým okamžikem se ještě zmenšují.

Kapitán hlásí: „Nahoře se sbíhají černé mraky. To nevypadá dobře, pánové. Měli bychom to odložit, než bude lepší počasí. Je to divné – kde se tam vzaly tak najednou?“

„Výborně,“ libuje si Pampalij se svou zvrácenou heroickou logikou, „to je znamení, že o nás alchymista ví. Očividně to nebudou žádné *obyčejné* mraky.“

„Kéž byste se mýlil, pane!“

„To je nepravděpodobné.“

Kolem ostrých vrcholků vysoko nad námi se houfují věru podezřelé temné cáry. Ještě prve jsme se mohli těšit dobrou viditelností prosluněného dopoledne a nyní se smráká nad našimi hlavami. Plíživá černota nelítostně polyká horské hřebeny a my míříme přímo tam: do jejího chřtánu!

„Vážně jste si to nerozmyslel?“ táže se Předkožka, třebaže odevzdaným tónem někoho, kdo již nějakou dobu tuší, s kým přibližně má co do činění (tj. že s určitým velice nebezpečným druhem šílence).

„Vzhůru! Jen vzhůru! Pánbů nás zachová! Halelujá! Hurá, hurá...“

Vynálezce mne vyhledal očima. Zúčastněně jsem mu pokývl, na pracnější komunikaci nemaje však času, neboť jsem vroucnými modlitbami odevzdával duši Kristu.

„Domnívám se, vynálezče,“ povídá Pampalij zcela věcně, „že až vletíme do té černoty, bude to

smrtelně nebezpečné a vyžádá si to veškeré tvé kormidelnické schopnosti.“

„Co však zmohu, když nic neuvidíme?!!“

„Přesně tak. Je dobré počítat s tím, že viditelnost bude prakticky nulová.“

„Ech...“

„A k tomu očekávej, dáš-li na můj soud, že se nás tam chopí tamhleten d'ábelsky prudký vír, aby celou věc ještě ztížil.“

„Bože...“

Už i já jej vidím; leč nepomáhá to než k další hrůze – navíjí na sebe celé jazyky těch podivných mračen a mrská jimi vrcholy hor coby tváře gigantických mučedníků, mlčenlivých, ztuhlých, hrozivých... Ach, umřeme! Umřeme! Dnes je náš den!!!

Tu jsem schytl důrazný políček.

Patrně jsem totiž, aniž bych si to ve svém vytržení uvědomil, bědoval nahlas.

„Díky, pane.“

„Za málo, fámule milý...“ A pak: „Hohóóó! Už je to tady! Minuli jsme bod obratu! Není cesty zpět! Mračna nahoře, mračna dole! Amen, amen! Vpřed, vpřed! Juchuchůůůů, přátelé, plesejme společně! – Vlastně ty ne, vynálezče, ty radši řid'.“

„Rád bych, ctěný pane. Ale je to zbytečné. Kormidlo vůbec nereaguje. U d'asa! Chytl nás nějaký vzdušný proud...“

Vskutku, jako by nás uchopil neviditelný spár obrovského démona a táhl nás vzhůru. Lanoví strašlivě zaúpělo a jakýsi nápor nás stiskl dolů na dno koše. Ne protestoval jsem. Nehodlal jsem se ode dna ani na píd' odlepit. Zuby nehty se držím dřevěných vzpěr, doufaje především, že nepovolí. Vír si zatím pohazuje s naší velikou vzducholodí stejně hravě jako děcko s nafouklým prasečím měchýřkem.

„Klid, přátelé,“ přeřvává Pampalij neblahé praštění dřeva a kvílení černého vichru. „Jsem si jist, že tohle je pouze výstraha. Alchymisté prý tu a tam bývají docela podaření rošťáci a vykukové. He, he...“

Kéž bych měl aspoň špetku té pánovy prostomyslnosti! (Ach, napsal jsem „prostomyslnosti“?! Tolik se omlouvám! Škrtat žel nemohu, poněvadž to by nebylo hezké. Vězte však, že jsem mínil „odvahy“. Ano, přesně tak, chtěl jsem napsat „Kéž bych měl aspoň špetku té pánovy odvahy!“)

Dřevo koše naposledy zapraštělo, lana přestala zavile výt a vůkol se rozhostil naprostý klid. Cítil jsem, že vznášedlo zas stoupá svým původním líným tempem. Však vystrčit hlavu a rozhlédnout se kolem, toho jsem se neodvážil. Tušil jsem totiž, že ještě není všem strastem konec – ono ticho jsem se vší rozhodností považoval za příslovečné ticho před bouří. Jelikož se ovšem drahnou dobu

nic strašného neozvalo, konečně jsem zapochyboval, zda mu náhodou nekřivdím, a vykrouknout ven jsem se přece osmělil. – Ach, já bláhový!

„Neboj se, kmáne, to jsou jen harpyje,“ praví můj pán ohledně celého hejna okřídlených oblud, jež nás dokonale obklíčily. „Pochybuji, že by nám chtěly ublížit. I když mám dojem, že se jim nelíbíme.“

„Na tom vašem dojmu nejspíš něco bude, pane,“ odpověděl jsem slušně.

A můj pán mi pak vysvětlil, na základě čeho tento svůj tak trefný dojem nabyt. „Pokud totiž tyhle zrudné bytosti snesou pohled jedna na druhou,“ povídá, „pak je jasné, že musí mít zcela zvláštní vkus... – samozřejmě nechci říkat ‚perverzní‘ natožpak ‚špatný‘, neboť takové soudy rozhodně nevynáší člověk obeznámený s neochvějnými principy relativismu a perspektivismu.⁷ Amen, amen. Škoda jenom, kmáne, žeš nevzal tu čutoru... Příhodný čas přinejmenším k několika douškům, řekl bych.“

Povím vám, jak konkrétně ty ohavné harpyje vypadaly, a slabší povahy necht' tento odstavec čtou raději jen na půl oka, případně vůbec. Ono to s nimi bylo totiž tak: jejich těla připomínala svým

⁷ Všimněme si, že tu, jako i na mnoha jiných místech, jsou Pampalijovi vloženy do úst zcela anachronické termíny.

povšechně seschlým a zkrouceným vzhledem těla největších stařen, přičemž však jejich kůrovitá pokožka byla nechutně skvrnitá a z jistých míst – zejména z podpaždí – jim rašily celé chomáče ohavně dlouhých slepených chlupů; uslintanou šedivou srstí byly porostlé rovněž hrudníky harpyjí, což ovšem rozhodně nezahalovalo jejich odporná strupatá ňadra, ježto ta byla vytahaná a prověšená tolik, až by bylo čirou fabulací, ne-li prachsprostou lží, kdybych vám tu tvrdil, že byla situována v místě hrudi – tam odtud leda vyrůstala, zatímco drtivou většinou svého pleskavého rosolovitého objemu obtěžovala okolí; podobně (tj. krajně nepěkně) prověšené byly pak i zadečky těch netvořic, což dokonce tolik, že jsem je zprvu považoval za jakési podivné ocasy; i břicha měly harpyje vypouklá a k tomu tak hnusně a silně prožilnatělá, že toho bylo dobře vidět i na tu vzdálenost a v zajetí temných mračen; veškeré jejich klouby byly opuchlé a podezřele mazlavé, zatímco údy vyhublé, vrásčité, suché...; každé to paskvilné torzo korunovala dvojice velkých blanitých křídel vyrůstajících z výrazného hrbu, jenž žádné z nich na kráse nepřidal; což mi, jak myslím, snadno uvěříte; a zkuste si představit ještě ty jejich odporné tlamy – napůl stařenčí, napůl ptačí, se svrasklou zobákovitě vysutou kožovitou hubou, nechutně slintající a brzy již i vyluzující

děsivé a podle mého soudu dosti nelibozvučné sledy výhružných tónů.

Co však nejvíce děsilo našeho kapitána, to byly jejich šeredně dlouhé a už napohled ostré drápy. Jak na ruku, tak na nohu.

„Doufám – při Bohu na nebi –, že je nenapadne proděravět nám balón,“ sykl kapitán vyděšeně. Snažil se šeptat, nevěda, nakolik harpyje rozumí lidské řeči.

„Musíme vystoupat nad ta mračna, abychom získali rozhled a věděli, kterým směrem plout,“ povídá Pampalij.

Chtěl jsem mu zrovna připomenout, že asi zapomněl na ten tucet stvůr, co nás tak výhružně obklopuje, leč harpyje mne bohužel předstihly, připomínajíce svou přítomnost samy, a to dost důrazně.

Nezaútočily na balón, jak se pan Předkožka strachoval, nýbrž – což mně ovšem nepřišlo o mnoho lepší – vzali ztečí přímo jeho posádku (ano, nás).

„Držte se zpět!“ zavelel Pampalij, když střelhbitě tasil kord.

Pokud se týká mne, připomínám, že jsem sluha velmi dobrý a poslušný, což se v dané chvíli projevilo tím, že jsem byl Pampalijova povelu uposlechl ještě o fous dříve, nežli on jej vyslovil, schovávaje se hned za jeho záda.

Píííich! – „Tumáš, ty sviňko!“

Harpyje zavřeštěla pod přesně mířenou ranou mého pána a odpadla kamsi do černé náruče mraků. Leč její sestry se nezalekly a doráží na Pampalije v celých houfech. Jeho kord se míhá nevídanou rychlostí a harpyje jedna po druhé odpadávají v doprovodu ohlušujícího vřís kotu.

„Manévruj, vynálezče!“ velí Pampalij, zatímco se ohání kordem. „Jinak nás ty mrchy obklíčí. Je jich tu čím dál víc!“

Manévr, jenž tehdy Předkožkovi přišel vhodný, byl patrně jediný: co nejrychleji dolů! Přiznávám přitom, že já vřele souhlasil.

A Pampalij... inu, ani ten si nestěžoval. Ostatně měl plné ruce práce s dorážejícími houfy divokých harpyjí. Jen jeho naprosto famózní obratnost a bezmála nadpřirozená šermířská zdatnost bránila tomu, aby jej rozsápaly svými děsivě dlouhými drápy.

Předkožka se věší na výpustní ventil ze všech sil. Přesto klesáme příliš pomalu, než abychom okřídleným zrudám unikli.

Když tu dojde k něčemu nevyhovitelně strašnému!

„Áááááh!“ vřískám, zatímco mne dvě z těch létavých babizen tahají ven z koše vznášedla. „Pomozte, pane!!! Pomozte!!!“

Běda! Svým kordem se Pampalij věnuje pěti jiným.

Zlomek vteřiny trvá, než se může obrátit...

Pozdě!

Dvě harpyje mne unáší vzduchem a já řičím hrůzou. Je se mnou konec! Dočista konec!

Když tu se jakýsi blázen – kdo jiný než Pampalij! – vrhá přes palubu směrem k nám. V jedné ruce břitký kord, v druhé cíp lana (patrně toho, jímž bývala vzducholod' poutána k zemi) a v očích ten důvěrně známý šílený třpyt...

„To je můj fámul, vy plesnivé škeble!“ hřímá, zatímco svýma jezdeckýma botama zprudka dosedá na ropuchovitá břicha harpyjí. „Chyt'te si jiného!“

Vstoje pak na jejich pupcích jako na vzduchových polštářích, nenechal se jimi nést déle, než jeho kord stačil dvakrát zasyčet.

Svist! Svist!

„Chyt' se mého pasu, kmáne! Tohle bude nebezpečné!“

„Děkuji za upozornění, pane. Áááááááááááááááááááááááh...“

Ztrativše z moci pánova kordu vzpěru harpyjí, padáme volným pádem.

Leč to vše jen pár okamžiků, než se lano ovité kolem Pampalijovy ruky napne a za prudkého trhnutí – nejen námi, nýbrž i celým vznášedlem – zastavuje ten strašlivý pád. Nechci tu příliš rozmýšlet, jak to pocítila pánova chrabrá paže, a radši vám řeknu, čím dalším se to cuknutí náramně osvědčilo.

Harpyje, které se užuž sápany na nechráněného Předkožku oběma rukama zoufale pověšeného na vzpěře výpustního ventilu, byly prudkým cuknutím shozeny z okrajů koše. A než se stačí zhoufovat k dalšímu útoku, zdá se, že z nejhoršího už jsme venku. Čarovné mraky nás konečně propustily ze svých spárů. Skrze řídnoucí černé cáry již tu a tam prosvítá slunce a harpyje nás za zklamaného a zuřivého řevu přestávají pronásledovat. Jako kdyby nedokázaly opustit ona hrozebná mračna! – Byla ona snad jejich živlem? Tehdy jsem o tom nepřemýšlel. A vlastně ani později; to proto, že vzpomínka na ony události mi není vůbec příjemná.

Kapitola Y+1

Plán „B“, aneb kterak se ženeme
v další ukrutenství

„Vidíš?“ povídá Pampalij houpající se na laně, zatímco já se v obavách o holý život ze všech sil držím jeho pasu. „Všechno proběhlo hladce. Říkal jsem, že je to pouhá výstraha.“

„Ehm... Ano, pane. Měl jste pravdu, pane. Úplnou pravdu. Jako vždycky...“ (Ačkoli tak jsem odpověděl spíše jen z vděku, že mne Pampalij nenechal spárům těch netvorů.)

„Šplhej, kmáne,“ pobízí mne on. „Nahoře se poradíme.“

„Poradíme?! O čem, proboha?!“ Myslil jsem totiž, že není co rozmýšlet; snad jen poděkovat Pánu, že nás zachoval, a pak co nejrychleji dosednout na zem a na celé to šílenství s létáním se pokusit co nejrychleji zapomenout.

„Jak to myslíš o čem?“ diví se Pampalij. „Přece o tom, kudy bychom se snáze dostali na vrchol té hory.“

Zaúpěl jsem. Leč nebylo zbylí. Už je to tak, že Pampalij jest člověkem skrznaskrz hrdinným; a takovému těžko cokoli rozmlouvat. Nicméně když jsme po jisté době naplněné úzkostnou námahou (tak alespoň pokud mám mluvit za sebe) konečně stanuli nahoře v koši a uviděl jsem, kterak ani Předkožka neočekával, že by můj pán mohl být šílený až tak moc, aby se nahoru chtěl vracet, dodalo mi to odvahy a přece jen jsem se pokusil argumentovat: „Vezměte to logicky, pane. Pomineme-li to, že štěstěna nám může jen stěží takhle přát dvakrát za sebou, zvažte prosím, že i kdyby nám přece jen nakrásně přála a my to přežili a k cíli se dostali, stejně to bude celé k ničemu, neboť pokud se nás takto snaží odrazit právě onen alchymista, těžko nám asi bude zvlášt' nakloněn a nadto ještě ochoten prozradit nám nejtajemnější tajemství Elixíru.“

„A proč by neprozradil?“ kontroval Pampalij.
„Cožpak neznáš hrdinské ságy, kmáne? Projde-li hrdina skrz veškeré nástrahy, dostane se mu zasloužené odměny!“

Nuž, zas jednou jsem s rozumem nepochodil.

„Vzhůru! Vzhůru!“ křičí Pampalij.

„Ehm...“

„Co zas, slepičí prdelko?“ běře na mne něžný ohled.

„Povídali jste, že se *poradíme*.“

„Aha. Máš pravdu, slimáčku můj sladký. Nesmíme jednat zbrkle. – Inu?“

„Především zvažme, že i kdyby v těch černých mračnech nehnízdl ty strašné harpyje, stejně bychom se v nich docela ztratili...“

„Co tedy navrhuješ?“

„Musí-li to být, vezměme to raději spodem, pane. Vyhledáme sedmé skalisko odspodu a teprve pak začneme stoupat do té černoty. Takto totiž celou cestu vzhůru poletíme podél skály a ať nás nakonec pohltí tma jakákoli, budeme vědět alespoň tolik, že cíl je těsně před námi.“

„Výborně,“ poznamenal Předkožka ironicky, „tehdy už bude stačit pouze plnou parou vpřed a radostně ztroskotáme přímo v cílové rovince!“

„*Rovinka* asi není to nejvýstižnější slovo, vynálezče,“ poznamenává Pampalij, „ale jinak máte oba pravdu. Je to skvělý plán! Pojd'me na to! Honem, honem!“

„Skvělý plán?!“ zděsil se Předkožka. „Vždyť soutěsky mezi skalami jsou tak strašlivě úzké!!! Nahoře, při útlých vrcholech, hm, tam ještě snad... tam bychom se snad vyhnuli, nebýt jenom těch mračen. Ale jak se mám vyhýbat skalám zde, v místech, kde jsou jejich trupy nejširší a kde je od sebe dělí pouze úzké soutěsky a rokle? A navíc: i když hned neztroskotáme, lehce se to může stát později, pokud v labyrintu skalisek zabloudíme. Ne, ne, to nejde, pánové, to je čiré bláznovství! O nic menší než letět zpět vzhůru mezi ty d'áblovky divoženky!“

„Takže tvůj návrh zní, abychom se vrátili?“

„Ano, pane, jistě pane! Samozřejmě!“

„Výborně. To je slovo chlapa! Vzhůru, vzhůru!“

„Já ale myslil vrátit se *dolů*!!!“

„Ach,“ vychladl zas Pampalij, „s tebou není žádné pořízení, Předkožko. – Ale nemám ti to za zlé, poněvadž mi takovými řečmi alespoň připomínáš má šťastná mladá léta.“

„Opravdu, pane?!“

„No jistě. Připomínáš mi, jak jsem ještě jako malý chlapec tu a tam dělával společnost své staříčké babičce a dalším křehkým stařenkám...“

To Předkožku očividně urazilo. Stáhl se do sebe a všechny následující povely vykonával bez komentářů a zcela strojově. Pampalijovi to nevadilo. On má vždy před očima pouze svůj cíl. Vypluli jsme podle mého plánu, který ač nesliboval

naše přežití, přece se (přinejmenším mně) zdál mnohem méně šílený než myšlenka na návrat mezi rozzuřené harpyje.

Cestou soutěskami – dosud poměrně širokými – jsme debatovali o svém hrůzném střetnutí.

Konečně i dotčený Předkožka pookřál alespoň tolik, aby nám sdělil, že takové zrůdy tu dosud nikdy nepozoroval. Povídal nám, že čas od času se nad sedmým vrcholem sejdou podezřelá kouřová mračna nebo tam je možno uvidět podivuhodné barevné záblesky doprovázené někdy i hlasitým třeskem, avšak o tom, že by nahoře sídlily podobné zrůdy vskutku ještě neslyšel – a to i přesto, že o těch tajemných horách se povídá ledascos.

„Vy tedy myslíte, že za tím je alchymista?“ nadzdvihl obočí. „Po pravdě, místní mluvívají spíše o *čaroději*. Ale nechte si to pro sebe, prosím vás, ctěný pane.“

„K čemu takové tajnosti?“ nechápal Pampalij „Třeba zrovna ty, milý Předkožko: cožpak by zrovna tobě neprospěl veliký nepřehlédnutelný nápis u cesty hlásající něco jako ‚vyhlídkové lety kolem čarodějova smradlavého brlohu‘ nebo ‚šibalský podlet pod černokněžníkovým hnízdem‘? To by přece přilákalo spoustu zákazníků!“

„Ach ano, to jistě,“ vece on se zachmuřenou tváří, „a taky spoustu inkvizitorů, ctěný pane. – Sám jistě dobře víte, jak to obyčejně dopadá

s místem, na něž tahle dominikánská sběř upře své nenasytné licoměrné oko.“

„Nenasytné?! Licoměrné?!“ zvolal Pampalij. „Chm, chm, chm... No podívejme! Tedy, musím říci, Předkožko,“ – uznale při tom pokyvuje hlavou –, „že ačkoli nejsi vzdělanec, mluvíš velmi poučeně. V církevních záležitostech se očividně vyznáš, jako bys byl dlouhé roky studoval teologii.“

„Děkuji, pane. Ale není to tak těžké: podstatu té jejich doktríny člověk pochytí velmi lehko. Stačí se dívat kolem sebe;⁸ což se ale musí dělat *s otevřenýma očima*, samozřejmě.“

„A to chce odvahu...,“ nadhodil Pampalij.

„Přesně tak.“

„Nuž, snad jsem ti prve křivdil, vynálezče. Možná nejsi taková baba, jak se mi zdálo. Ano, ano. A to je dobré! Ba velmi dobré! Mám teď ještě větší jistotu, že se naše počínání setká s naprostým úspěchem! Amen, amen!“

„Rád bych věřil v totéž, pane,“ pokřižoval se Předkožka, „avšak soutěska se znatelně zužuje a nejsem si jist, jestli citlivost kormidla vystačí

⁸ Necht' Předkožkovi nikdo nevytýká, že nečiní než ze svévole, chce-li na podstatu církevní doktríny usuzovat z *činů* církevních představitelů. Sám jeden z největších církevních učitelů (ne-li přímo otec scholastického myšlení) sv. Anselm z Canterbury (1033/4-1109) hlásal, že pravdu člověk tvrdí mnohem spíše činy než slovy (XXXodkaz z konce De veritate z příkladu o trhání jedovatých rostlin XXXXX).

k nutnému kličkování. Tohle vznášedlo není stavěné k podobným věcem.“

„Co tedy zpomalit?“ navrhl jsem.

„Problém je, že čím pomaleji poletíme, tím hůře bude možno měnit směr.“

„Jaképak zpomalování?!“ vložil se do toho Pampalij, „jen to žeň, co to dá, ať to máme co nejrychleji z krku!“

„Vás ten výlet nebaví, pane?“ zeptal jsem se jízlivě.

„I bavil by, kmáne; avšak mám už – a připomínám, že pouze tvým hlupáckým zaviněním! – velikou žízeň!“

Chtěl jsem se zas omluvit, když tu mne zachvátil podnět docela jinačí a vykřikl jsem: „Pane Předkožko! Hněte s tím doprava! Nebo se rozbijeme o skálu!“

„Snažím se, příteli. Věřu se snažím. Ale jak jsem už povídal, tohle plavidlo není projektované pro žádné velké zákruty. Na ovládání reaguje jen velmi přibližně.“

Chtěl jsem se do kormidla opřít spolu s ním, vida už bezmála, kterak se tříštíme o příkrou stěnu, když on mne zarazí: „To nemůžeme! Kormidlo se nesmí urvat – pak už by nám nepomohlo vůbec nic...“

„Co to povídáte?! Vždyť už takhle nám není pomoci!“

„*Modlitba* pomůže,“ usmívá se Pampalij.

Přiznám se vám, že pokaždé, když jej uprostřed nejkrušnějšího nebezpečení vidím s tímhle lebedným výrazem ve tváři, nejraději bych mu zasadil pořádnou facku. Snad se nesluší, aby věrný sluha choval k pánovi takové myšlenky, a snad se sluší ještě méně, aby je sděloval papíru, leč já si za tím stojím; sud'te mne, libo-li, nebo to nechte na Bohu; myslím však, že většina z vás by, být na mém místě, smýšlela podobně – míříme přímo proti stěně, plavidlo na řízení vůbec nereaguje, a Pampalij se usmívá!

„Co takhle zrychlit, Předkožko?“ navrhone konečně. „Říkal jsi přece, že jinak to kormidlo netne. Ukaž, pusť mne k tomu... Tááák.“

Zatímco se Předkožka stále tak zoufale věší na kormidlo, Pampalij žoviálně přitáhne rychlostní páku.

Vznášedlo sebou cuklo, až jsem skorem přepadl přes okraj. Celé to cuknutí bylo však způsobeno prudkým obratem! Zavýskl jsem radostí. Pouhých pár stop od neúprosně kamenné stěny konečně měníme směr! – V takových chvílích mám nutkání svého bláznivého pána naopak políbit. (Myslím však, že spíše by si ode mne nechal líbit tu facku.)

„Jak snadné!“ vece Pampalij, nepřestáváje se usmívat.

„Ach, pane, pane, tohle neskončí dobře,“ úpí Předkožka a otírá si z čela veliké krůpěje potu.

„Dobře to začalo, dobře to i skončí.“

„Myslíte?“ polemizuji já. „Zřejmě považujete štěstí za cosi konstantního a nevyčerpatelného, zatímco já je vidím na způsob vína v lahvi. Upíjí se a upíjí, hm... a nakonec: nezbude žádné. A dnes jsme upili už přinejmenším tři pořádné doušky, pane! Nemluvě o tom, že na málokterou cestu dostane člověk tuto láhev plnou. Leckdy se my lidé vrháme do neznáma, majíce v ní už od začátku sotva po dně...“

„Tvůj příměr s lahví se mi velmi líbí.“

„Vskutku? Tedy už souhlasíte, že je to se štěstím spíše tak nežli jinak, a že není radno příliš je pokoušet?!“

„Nikolivěk, kmáne. Tvůj nápad se mi líbí pouze proto, že ve mně jaksi vzbudil představu bezedné láhve s vínem! Hm, hm, hmmm... Óóóó, to by byla nádhera: jen si to představ!“

„Nuž, vy jste tu ten chytrý, pane,“ uznal jsem.

„Jistě. A víš proč?“

„Inu?“

„Protože zatímco ty se jako hlupák zamýšlíš nad pseudoproblémy a hýříš rádoby- duchaplnostmi, já se spokojuji myšlením na dobré vínko.“

„Ach, jak prostá je moudrost.“

„Amen,“ přikývl Pampalij.

Předkožkovy obavy nebyly liché: vskutku soutěsky, rokle, prohlubně a těla skal tvořily dokonalé bludiště. Nemohu vám popsat celou tu úzkostnou cestu: jednak že nemám dost odvahy vratet se ve vzpomínkách tam, kde jsem měl ustavičně před očima vlastní odpornou smrt, a jednak že bych si všechny ty na-posledno-chvilné obraty, které nás nakonec k cíli přece jen dovedly, už ani nevybavil (příčemž se domnívám, že tento druhý důvod vnitřně souvisí s prvním). Povím vám raději rovnou, co se odehrávalo a jaké řeči se vedly od tehdy, co bylo sedmé hory dosaženo.

Stoupáme líným tempem podél syrového kamene, kde jen tu a tam hnízdí trocha drsných trav či skupina závratí odolných stromků.

„Všímej si dobře, jak jsou rozmístěny ty stromky, kmáne,“ radí mi Pampalij. „Kdyby se přece jen stalo, že nakonec ztroskotáme, můžeš se při pádu lehce zachytit o některý z nich.“

„Děkuji, pane. To je užitečná rada. Vynasnažím se.“

„To platí i pro tebe, milý Předkožko...“

„Nezlobte se, ale já nikam padat nehodlám.“

„To rád slyším. Nicméně věř, že bych s tím neobtěžoval, kdybych neměl důvod myslet si, že se něco podobného přece jen může udát: pozoruji totiž, že tamhle na nás už zase číhají ty hanebné divoženky. Zdají se mrzuté... a svými drápy jako by

se i přes tu vzdálenost, která nás od nich ještě dělí, sápany po tvém měchýři.“

„Po mém měchýři, pane?!“ zděsil se Předkožka.

„Jistě: po tom, kterým nás právě vynášíš do oblak.“

„Ach, vy myslíte *balón!*“ oddechl si předkožka, třebaže ne až na doraz: ačkoli totiž obava, že harpyje mají zálusk přímo na jeho podbříšek, se ukázala plynout z pouhého nedorozumění založeného na Pampalijově neznalosti letecké terminologie, přece jen smrt nám hrozit nepřestávala.

„Jestli to nezastavím, je s námi konec!“ Úpěnlivě prosebnýma očima ulpěl na Pampalijovi. „Já mám děti, pane...“ snažil se ho obměkčit.

„Ach, děcka. A jak se vlastně mají?“

„Cože?!“

„Myslel jsem, že chceš zapříst hovor o dětech...“

„Panenko Mária,“ křížoval se odevzdaně.

Já se mezitím nepěkně potil, skrčen v koutku koše. (Nemyslete si, že to bylo ze strachu; to bych musel popřít.)

Pampalij povídá: „Nechci tě zklamat, vynálezče, ale na to, že máš děti, ve chvílích jako je tato lépe nemyslit: hrdinovi se umírá o mnoho hůře s vědomím, že na světě zanechal kupu

nebohých pacholíčků, o něž se nemá kdo postarat.“

„Mají přece matku,“ namítl automaticky.

„Á, vidíš, to jsem opomenul! Inu, pak se není čeho bát. Umírej s klidným svědomím.“

„Bože!!! *I vy* už myslíte, že tady zemřeme?!“

„Jeden nikdy neví.“

Toho už bylo moc i na mne: „Pane, zastavme to! Tohle je k ničemu: harpyje rozervou náš balón, rozbijeme se o skálu či o zem a vaše pověst utrpí; nebude pak dokonce nikoho – což mne zrovna mrzí nejvíc –, kdo by sepsal vaše chrabré činy a celý ten bídný skon. Kardinál se vám pouze vysměje: hrdinská smrt a zbytečná smrt není totéž. A my tohle podstupovat nemusíme: jsou tu ještě další možnosti! Hned tohle šílenství zastavme, zapřísahám vás!“

„Další možnosti? Výborně; jaképak?“ táže se s profesionálním zájmem Pampalij. Mezitím jsme se své domnělé zhoubě přiblížili natolik, abychom si mohli již bez větších potíží (alespoň těch zrakových) prohlížet zahnilé zbytky masa uvízlé pod zlověstnými harpyjními drápy (snad trochu přeháním, ale pravdou je, že jsme byli již *dost* blízko). Horečně jsem se snažil ukout nějaký kloudný plán; věděl jsem, že nepodám-li ihned konkrétní a přesvědčivý návrh, jak jinak se dostat do cíle, Pampalij ze svého bláznivého požadavku,

abychom neochvějně pokračovali vzhůru, neustoupí ani o píd'.

Žel můj rozum mne zradil. Nevím čím to – snad že nebylo mnoho klidu k přemýšlení, snad že na ně nezbývalo mnoho času, snad že řešení ani nebylo možné... Zkrátka než jsem stačil s čímkoli spásným přijít, balón vplouvá do starých známých mračen a – mám-li to zas vyjádřit básnivě – strofa té děsivé operety sestávající s úděsného kvílení harpyjí přechází zcela bez varování ve finální part trhajícího se plátna (či jak jsem již dříve řekl, materiálu neprozraditelné povahy).

Tu Předkožka zakvílí tak, až se lekám, zda si s sebou po celou tu dobu nevezeme jednu z *nich* – dokonce snad samotnou jejich královnou – zakuklenou do podoby neškodného vynálezce.

Včas se však opanuje a na následný Pampalijův povel reaguje s dosud netušeným odhodláním. „Vpřed!“ a Předkožka žene plavidlo přímo proti skále. Mžouraje skrze černá mračna poznávám, že v tomto místě je povrch o poznání méně strmý: dokonce tak, že dá-li Bůh, budeme se na něm moci udržet!

Ani Pampalijovi nezbývá čas na hrdinství – koš naráží na kámen a plive nás ven jako tři ubohé hleny. I podobně jim se hned tiskneme k povrchu: abychom nenásledovali osudu celého plavidla, jež se s praštěním připomínajícím vzdech předsmrtné hrůzy sune přes okraj...

Ale co to?!!

Předkožku stahuje za sebou!

„Provaz!“ vykřikl jsem. „Drží ho za nohu!“

Pampalij přiskakuje a svým kordem přetíná lano, jež by hned v následujícím okamžiku ukončilo veškeré Předkožkovy naděje, potažmo Předkožku celého. Ten se stihne zachytit na samé hraně převisu a zatímco se škrabe zpátky, Pampalij se zdvíhá nad ním, aby svým kordem odrážel dotírající harpyje.

Kriste, kdo teď ochrání mne?!

Nebylo zbylí a musel jsem si pomoci sám. I vymyslí jsem praštit tróufalou harpyji jedním z velikých balvanů, jichž se tam válelo požehnaně. Mířil jsem na zobák. Dostavivší se úspěch rozbil celou tu nevkusnou karikaturu hlavy tak nehorázným způsobem, že poté vypadala ještě hůř než prve – což už je opravdu co říci! Musel jsem se v duchu pochválit, vida pak ještě, že i na její ohavné družky udělal můj zásah patřičný dojem. Drží se již v bezpečné vzdálenosti, nemajíce jistě mnoho chuti dopadnout podobně: ona totiž tato restruktúrace obličejé, již jsem chuděrcé kamenem způsobil, měla celou řadu neblahých následků; namátkou uvedme například její dezorientaci projevující se opětovným a umanutým narážením do skály, zatímco se nejspíš snažila letět směrem zcela opačným. Ukončil jsem její trápení další dobře mířenou ranou a jakmile se obludné tělo

bezvládně zhroutilo do propasti, bylo zřejmé, že můj respekt u divých létavic ještě vzrostl. Uchopil jsem pár menších kamenů a prudce jimi mrštil do houfu harpyjí. Všiml jsem si, jak Předkožka s Pampalijem následují mého příkladu, a brzy jsme si vydobyli jakýsi prostor, v rámci něhož bylo možno pomýšlet na další postup.

Pampalij rozhodl, že vystoupáme vzhůru, neboť prý tuší, že vrchol hory není daleko, ba že sám alchymistův brloh byl by již na dohled, nebýt jen těch proklatých mračen. I učinili jsme, jak řekl; když beztak nic jiného nezbývalo.

Až na nějakou tu modřinku a pár odřenin či potlučenin, byli jsme docela zdraví. Nicméně útroby se mi svíraly úzkostí, že bez vznášedla se odtud nikdy nedostaneme (přinejmenším ne živí). Pohlédnuv pak do tváře Předkožkovy, četl jsem tam útrapy snad ještě větší: koneckonců, pokud ne ještě o život, přišel již aspoň o své živobytí. Můj pán, jenž v tu chvíli patrně myslel na totéž, povídá: „Postarám se, aby sis mohl postavit vznášedlo ještě lepší a slavnější než bylo tohle, dobrý člověče. A především, ehm, bytelnější... He, he. – Nu, bez žertů: vydrž ještě jen malou chvíli po mém boku a litovat věru nebudeš.“

Předkožka neodpověděl. Ani jeho trudný výraz se nezměnil, z čehož jsem soudil, že Pampalijova povzbudivá slova nepadla na úrodnou půdu. Jemu to nicméně na veselí neubralo. Naopak – zdálo se,

že Pampalij je blažen. No jistě: Cítil se být pouhý krůček od cíle! Následovali jsme jeho spěšné kroky, ohlížejíce se poděšeně, zda harpyje nevyužijí situace. Leč ty nás již nedbaly a stahovaly se výš do hlubin černého oblaku v nelibých piruetách, které připomínaly zcela potvornou parodii jakéhosi družného vzdušného tance. Ze srdce jsem doufal, že se takto nešikují k organizovanějšímu – a o to drtivějšímu – útoku.

S hlavou nazad otočenou a nedívaje se pod nohy, ošklivě jsem klopýtl na uvolněném kameni. Jen taktak jsem zas nabyl rovnováhy a unikl strašnému konci. Pampalij patrně pochopil mou lapálii podle sluchu. Aniž se ohlédl, povídá: „Pozor na to kamení, přátelé – je uvolněné a mohlo by způsobit nepříjemnost!“

Opět mi nezbylo než poděkovat za tak užitečné upozornění.

„Hu! Co je to támhle?!“ napjal se náhle předkožka.

Zíral kamsi dopředu a vzhůru, do míst, kde se svah ztrácel v černých chuchvalcích.

Tam na samém prahu viditelnosti se vskutku cosi hýbe. Cosi malého. Přece však dostatečně perverzního, aby Pampalij pravil: „To je nějaký malinký hnusák. Podivné, hmmm, velice podivné...“

„Pozoruje nás,“ vzdychl Předkožka přiškrceně.

„Nejspíš,“ přikývl Pampalij.

„Budeme tu čekat, až na nás sešle nějaké odporné kouzlo, nebo půjdeme dál?“ zeptal jsem se podrážděně.

„Jít dál?! Jemu v ústrety?!“ vyděsil se Předkožka.

„Můj fámulus má výjimečně pravdu,“ zastal se mne Pampalij. „Tím, že tu budeme postávat a čučet na něho, si nepomůžeme. Že by nás tak na dálku očaroval, tomu sice nevěřím, ale může mít foukačku.“

„Foukačku?!“

„Přece foukačku s otrávenými jehlicemi,“ odpověděl mi Pampalij, jako by se to rozumělo samo sebou.

„Odpusťte, že jsem opět tak hloupý, pane, ale nerozumím, jakpak jste takový potrhlý..., ehm, chci říci pronikavý, nápad pojal.“

„Přece kdyby to byl pygmej!“

„Podezříváte ho, že je pygmej?!“

„Nikoli. Vždyť tak ani nevypadá.“

„Ale jeden nikdy neví... Že?“

„Přesně tak!“ zvolal on, jsa mou odpovědí očividně nanejvýš potěšen. „Vidím, že se pomalu přece jen učíš mému delikátnímu způsobu rozboru nebezpečných situací.“

„Abych si to urovnal a lépe se poučil, pane, shrňme si to, prosím: Jelikož vidíme podivného malého skrčka, který pygmeje v podstatě vůbec nepřipomíná, a tudíž jej z toho, že by to byl

pygmej, ani nepodezříváte, přece se nevzdáváte obavy, že by to pygmej být mohl, a tudíž že by nás mohl napadnout jedovatou šipkou ze své, tedy pygmejské, foukačky.“

„Kdyby ses tak jako já setkal s těmi malými zákeřnými d'ábly v pustinách horoucí Afriky, nebral bys to takhle na lehkou váhu, kmáne!“

„Byl jsem tam s vámi,“ připomněl jsem mu nevesele. A ještě neveseleji: „Byl jsem přítomen u *všech* malých zákeřných d'áblů, s nimiž jste se byl kdy setkal. Dokonce *nejen* u těch malých.“

„Nu, pak tedy jistě víš, o čem mluvím.“

„Čímž se však ani zbla nepřiblížíme k poznání, co je to tam před námi.“

„K tomu nás dovedou naše kroky...“

Ty nás zakrátko dovedly k malému ohyzdnému homunkulovi.

„Zmizte tam, odkud jste přišli!“ výhružně zasyčel útlým, třebaže rozhodně ne příjemným hláskem. „Tady nejste vítáni. Můj pán návštěvy nepřijímá.“

„Ach, tvůj *pán*,“ zasmál se Pampalij úlevně, jakmile jsme se vyhrabali přes stráň a stanuli vedle, či spíše *nad* homunkulem. „Díky bohu! Já už se bál, zda jsme celou tu náročnou cestu neabsolvovali kvůli setkání s někým tak nicotným, jako jsi ty, milý mužičku. Abys rozuměl, ty mrňavý rozpustilý darebáčku: byla to cesta *opravdu* náročná, poněvadž tuhle můj *šikovný*,“ – na to

slovo dal zvláště ironický důraz – „...fámul nechal dole čutoru. Takže byla žízeň. Hm... A jelikož tento palčivý problém stále ještě není za námi, není času nazbyt. Takže honem, honem, ámen, ámen... Kde máš pána, hošku?! – Mária budiž pochválena!“

„Říkám vám to naposledy!“ vřeštěl mužík, co mu síly stačily. „Zmizte!!!“

Než Pampalij tuto jakousi nepatřičnost urovná, dovolím si malé intermezzo, v němž vám toho malého ohavu důkladně popíšu. Ono totiž, když se řekne pouze „malý a ohavný“, ne každý si představí totéž a já bych nerad – jak jsem již na jiných místech předeslal –, aby se Pampalijova skvělá kronika stala pramenem jakýchsi neblahých nedorozumění.

Tedy... Jeho kůže připomínala bláto, jeho vlasy mech. Zuby měl, jako když se pes lekne kocoura, a uši, jako když ještěrce uklouzne noha na kameni, přesněji: na vlhkém kameni. Špinavý byl až běda a taky nahý až po kolena, ba co říku: nahý byl vlastně celý. Nahý a oplzlý. Dokonce jeho úd byl k vidění; přesto ne ke kochání. U všech čertů, raději o něm pomlčím! Jeho nos vypadal jako stížnost starého mlynáře na nedostatek ovsa a jeho brada mne upamatovávala na přísloví, že není radno kopat jámu jinému, natožpak sobě (nebo něco na ten způsob; snad prominete, že v pranostikách nejsem zběhlý). Nejvyšší čas zmínit se ještě o poměru jeho očí k odhaleným prsním

bradavkám. Nikoli! O tom mluvit nehodlám a nedonutíte mne! Snad příště. Levé koleno měl podivuhodně normální, zatímco to pravé mi působilo mdloby (ačkoli si dodnes neumím vysvětlit, jak toho bylo schopno, ba odkud by se vůbec kdy vzala být pouze hypotetická možnost něčeho takového). Mužíkovy prsty vypadaly, jako by na něho byl kdosi křikl zcela přednedávnem: „Přiběhni sem, ty zmetku, nebo tě kopnu!“ a pupek měl na způsob báby, která pleskne dědka přes pleš, poněvadž se zachoval neuctivě, utrousiv nevhodnou poznámku.

Nevím, co dalšího k tomu povědět. Snad ještě, že byl cítit. Ach ano, páchl po žluklém sýru.

Nezávidím tedy svému pánu, že jej musel sevřít pod krkem a pevně stisknout, aby v něm vzbudil ochotu uvést nás k alchymistovi: k tomu, o němž jsme si již tehdy byli jisti, že to nelze jinak, než aby právě on byl homunkulovým stvořitelem. Totiž že by něco tak šeredného vytvořil dobrotivý Pánbů, toho se nikdo z nás neodvážil pomyslit. Když se narodil Kristus, prý samo Slunce bledlo před jeho krásou. Když se zrodil tento, hádám, že i Luna odvrátila tvář.

„Pust'! Pust'!!! Proklatý habáne!!!“ vřískal homunkulus a bezmocně kolem sebe kopal černýma pokroucenýma nohama, když jej Pampalij vysoko nad zemí držel za krk. Sledoval jsem, jak celou věc ztěžuje ohavná vazkost homunkulova

těla. Zbývalo jen maličko a slizák by se byl Pampalijovi vysmekl. Leč ruce měl tak krátké a nemotorné, že těmi si vypomoci nemohl, a Pampalij nad ním nakonec přece jen nabyl podstatného vrchu.

„Ještě slovo a krk ti křupne jako větévka suchého bezu, kyselý skrčku! Ved' nás! A dej pozor, že tě držím: zavedeš-li nás do pasti, je konec i s tebou.“

Tu človíček začal škemrat, ať prý se pánové tolik nezlobí – že nás vyháněl pouhým žertem a z dlouhé chvíle, zatímco nyní, když jsme se už tak dobře pobavili, není již potřeba takhle ho trápit: jen ať ho ten dobrý muž pustí a on že nás povede...

Pampalij odvětil, že mu přece bude lépe takhle: pěkně se ponese a nemusí své malé nožky uběhat. A že to s tím nesením myslí vážně, o tom mužíka ujistil významným zpevněním úchopu.

S tím on vypískl jako krysa, které sedne za ucho můra, či spíše jako myš, které proběhne po hřbetě chrobák... ale mnohem nejspíše jako skrček, jemuž nezbývá mnoho k rozdrčení vazy, a překotně hrkal plačtivá slova: „Milost, pane, milost! Však jsem jen pokorný služebník velikého magika. Malinký služebník! Služebníček!!! Ach! Slitujte se nad ubohým magikovým výtvozem, jenž musí uposlechnout každické pánovy vůle! Jen z *jeho* popudu jsem vás měl odradit! Pánbůh mi odpust'!

– Ačkoli vlastně... ten mi nemá co odpouštět, jestli mne nestvořil, ne? Hmmm, zajímavé...” Jistě se chtěl hluboce zamyslet, ale Pampalij mu dalším stiskem připomenul, že tu nejsme na hodinkách věrouky ani na scholastické disputaci, jakkoli snad za jiných okolností může být taková činnost vznešená.

„Dobrá, dobrá, trváte-li na svém,“ – pokračoval odevzdaně –, „a já nezmohu nic – ach, však jsem tak maličký! –, pojd’te potom tudy.“ A začernalou hnátkou naznačil směr.

Cesta vedla úzkou rozsedlinou ve hřbetu hory. Tu a tam jsme museli užít jistého lezeckého umu, abychom překonali další stoupání. Hloubal jsem, jak by se tudy mohl náš skrček pustit, kdyby nebyl nesen: jeho údy se mi zdály příliš krátké a nešikovné k podobnému šplhání. Tu mne ale napadlo, zda jsem se nenechal zmást prvním dojmem. Možná je náš chlapíček mnohem schopnější, nežli jak se jeví! Budu si na něho muset dávat dobrý pozor. Však znám tyhle šibaly, kteří se tváří bezbranně, bezmocně, uboze – kolikrát až tak, že byste je nejradši politovali... do té doby, než vám vrazí kudlu do zad!

„Pověz, maličký,“ povídá Pampalij, jsa zjevně vzrušen tušením cíle, „je tvůj pán *velikým* magikem? Zná, jak uvařit Elixír?!“

„Elixír?!“ uchechl se skřet. „Takovou maličkost, pane?! Ten bych vám mohl navařit sám

– a třeba i do zásoby. Pche! Můj pán umí připravit mnohem a mnohem výtečnější věci.“

„Vskutku?! To mne tedy překvapuješ, maličký hochu! A nikoli nemile, zdá se. Ale přesto ti nerozumím: jaké výtečnější věci máš na mysli? Myslil jsem, že nad Elixír neexistuje nic výtečnějšího...“

„Vaření vodiček je pro začátečníky,“ odfrkl mužík pohrdlivě. „Tím se můj pán nezabývá. On tvoří mnohem skvělejší záležitosti! Cožpak jste nepotkali jeho harpyje?! Ach, jak *ty* jsou krásné!“

Vida skřet, jak se nad tím Pampalij ošklíbá, dodal: „Pokud tedy snad máte špatný, ba přímo perverzní vkus, hezkými se vám jevit nemusí. To uznávám. Ale pak je tu ještě vrcholné dílo mého pána! Překrásné, skvělé, preciosní, božské! Ba co říku! *Více než božské!*“

„Aj, ty vykřikuješ po způsobu Areopagitově!“⁹

„Tot' tím, že jsem velmi učený... Nic víc v tom nehledejte, pane. – Nebo snad jen ještě to, že tak mluvím nikoli náhodou. On totiž tento pojem je tu zcela trefný!“

„Jak to?“

⁹ Řeč je o krajně významném křesťanském mysliteli píšícím na sklonku antiky pod jménem Dionysios Areopagita (dnes také jako Pseudo-Dionysios), autoru spisů *O nebeské hierarchii*, *O božských jménech*, *O církevní hierarchii*, *O mystické theologii*. Známé jsou rovněž jeho *Listy*.

„Zatímco Bůh stvořil nanejvýš zvířata a lidi, můj pán dokázal stvořit bytost neporovnatelně dokonalejší, než by kdy mohlo být cokoli z těchto!“

„A jakou?! Nenapínej mne a mluv!!!“

„Jak to myslíte *jakou?*!“ nechápal skřet.
„Cožpak mne nemáte celou dobu před očima?!!“

„Ach tak...“

Pampalij mírně posmutněl. Pokud jej první homunkulova slova nadchla k tomu, aby myslel, že se tu setká s věru největším adeptem tajných věd, tu jistě výrazně ochladl.

Chvíli se zamyslel, načež pak povídá: „A proč myslíš, že ty sám jsi lepší než Elixír?“

„Poněvadž jsem krásný a dobrý!“ vřískl skřet, jsa očividně zhrzen, že se někdo může tak hloupě ptát.

„A kdyby někdo v tomto bodě, ehm, dejme tomu – samozřejmě čistě hypoteticky! – nesouhlasil?“ nadhodil Pampalij opatrně. „Co jiného bys pak uvedl na obhajobu tvrzení, žeš lepší než Elixír?“

„Protože já mám *duši*!!!“

„Ach!“ plácl se do čela Pampalij (pochopitelně tou rukou, v níž zrovna nedržel homunkula). „Tu je ten kámen úrazu! Takto bys měl jistojistě pravdu, neboť vskutku každá duše je cenou nesrovnatelná s jakkoli třeba i převýtečným artefaktem lidským. *Avšak...*“ Zdvihl ukazovák a nechal větu významně nedokončenu.

„Jaké avšak?! Nerozumím, kam míříte, pane! A zlobí mne to!“ prskal.

„Tedy poslouchej. Vysvětlím ti to po filosofském způsobu. A jsi-li vskutku učený, pochopíš to.“

„To jsem!“ pookřál on. „Tu a tam se totiž dívám pánovi přes rameno, když studuje své tlusté svazky. Chi, chi, chi... Ale neříkejte mu to, prosím. Snad by mně to zatrh!“

„Neměj obavu, bude to naše tajemství.“

„Ale neodbíhejme již; a řekněte, co jste chtěl.“

„Jde o to, že jakožto oduševnělý jistě stojíš nesrovnatelně výše nežli Elixír, nicméně jakožto stvořený člověkem výtečnosti Elixíru nedosahuješ.“

„Schází mi *minor*¹⁰ druhého tvrzení!“ rozvztekal se zas on.

„*Minor* jest taková: žádný člověk – ať třeba znalý jakkoli skvělých a tajných věd – *nemůže nikdy stvořit duši!* Už rozumíš? Co do své stvořenosti člověkem nejsi oduševnělý a co do své oduševnělosti nejsi stvořený člověkem.“

„Ale já *mám* duši!!!“

„To ti neupírám, hošku,“ přikývl Pampalij. „Neboť vskutku ani nevím, jak bych to mohl dokázat. – Jde mi pouze o to, že ať už tě v jiných ohledech onen ‘tvůj pán’ stvořil jakkoli, po duševní stránce tě stvořit nemohl, nýbrž tvou duši mohl

¹⁰ Tj. „nižší premisa“.

nanejvýš jakýmsi magickým ritem přivolat a uvrhnout do hmoty, kterou připravil. Nenech se tahat za nos, kamaráde! Co do svého skutečného bytí jsi dítkem Božím tak jako kdokoli z nás – ...a pouze co do té nepatrné hmotné slupky, kterou ti magik propůjčil – ba spíše vnutil (neboť nechápu, že by sis zrovna takovou sám vybral, máš-li alespoň kapku soudnosti) – jsi jeho výtvozem.“

„To bych pak ale musel zachovávat Boží přikázání a nehřešit!“ vyděsil se homunkulus. „Neboť by to byl On, komu se musím zpovídat!“

„Ano. To z toho zcela jistě plyne.“

„Tedy bohužel, pane,“ zašklebil se homunkulus, „to rozhodně nemohu přijmout.“

„Pán je milosrdný. Jistě ti odpustí, vyznáš-li se Mu z hříchů, které jsi činil pod pláštěm temné nevědomosti, jímž tě byl bezbožný magik tak krutě a šalebně ovinul a v němž tě vytrvale držel; a zapřísáhneš-li se, že napříště již budeš dobrým...“

„Pche! Stejně je to nějak podezřelé! Kdepak jste to vlastně vzal, že alchymista nemůže stvořit duši?! Odkud máte takový nesmysl?!“

„Od samotného Herma, přítelíčku.“ S tím si Pampalij dovolil zcela triumfální úsměv.

„Od samého Thotha?!“¹¹ Homunkulus zesinal.

¹¹ Hermés Trismegistos je řecké jméno egyptského boha Thotha/Theuta/Thowta, praotce alchymie, jakož i ostatních tzv. „hermetických věd“ (magie, astrologie aj.).

Pampalij přikývl a řekl: „V rozpravě s Asklépiem poučuje jej Hermés – nebo chceš-li Thoth –, kterak staří tvořili své bůžky; toliko že totiž po stránce tělesné, neboť nemohouce vytvořit duše, tu byli odkázáni na evokaci duší již existujících, načež vážíce tyto posvátnými a božskými obřady k tělům, jež jediná – jak jsem již řekl – byli připravili, dodávali jim teprve schopnost projevovat se v hmotném světě požadovaným působením, ať už dobrým, ať už zlým...”

„Tuto pasáž z Asklépia neznám,“ zakřenil se homunkulus.

„Nuž, nedivil bych se, kdyby ji před tebou tvůj pán setsakramentsky střežil!“

Homunkulus již neodpověděl. Mlčel a klopal oči. Myslím, jako kdyby se styděl... Snad že jej pochyby o původu jeho duše uváděly do rozpaků? A byl-li v tématu takto choulostivém uváděn v nejistotu lidmi docela cizími, to jej muselo mrzet dvojnásob. Skoro aby mi jej bylo líto. – Však ihned jsem se napomenul! Zařekl jsem se přece, že si na toho malého hnusavce budu dávat dobrý pozor a jeho politováníhodným vzhledem se nenechám zmást!

„Vlastně,“ rozkládal Pampalij dále, „učenímu světu není ona pasáž nikterak neznáma. Už sv. Augustin na ni odkazuje ve slavných pasážích *De civitate dei*.¹² Tam ale, jak třeba poznamenat, její

¹² Aurelius Augustinus: *O obci boží*, VIII.24

skutečný hermetický význam zůstává zcela mimo hru, neboť autor ji uvádí se záměry čistě polemickými. Myslím, že teprve našemu dobrému Ficinovi – Pán mu přej mnoho zdaru! – máme vděčit za to, že vyzdvihl Hermovy nauky z prachu, do nějž je byli ve své přílišné horlivosti zašlapali naši velicí předchůdci, aby se jim dnes konečně dostalo spravedlivějšího posouzení a zhodnocení ze stanoviska moderního, prostoupeného úctou k *veškeré* dávné moudrosti, ačkoli současně – v čemž jsem zcela zajedno zejména s naším sladkým Pikem – o nic méně křesťanského... Přitom samozřejmě: nic proti Augustinovi a dalším zasloužile slovutným chlapíkům! Ani v nejmenším! Amen, amen."

Tehdy jsme dospěli k slepému konci cesty. Skály se zavírají z obou stran v ostrém úhlu a panuje tu přízračné šero, neboť průrvou je k nebi již dosti daleko. Uvědomil jsem si, že oproti bodu, z něhož jsme vyšli, jsme patrně o něco níže; sleduje tolik podnětný hovor o duši, nevšímal jsem si ani, že jakmile jsme překonali pár prvních výstupů, míříme již notnou dobu směrem dolů. – Ale kam teď?!

„Kam teď?“ zeptal se Pampalij (což myslím, že mohl v takové chvíli dost dobře říci, *aniž* by mi četl myšlenky).

„Pořád dál,“ odvětil homunkulus. „Do nitra hory...“

„Výborně! V nitru hory lze prý nalézt *primam materiam*,“¹³ zblažil se Pampalij.

A tu mu homunkulus se vší radostí vrátil veškeré předchozí ústrky, jedovatě řka: „Jistě. Jen kdyby pán věděl, co to je... Že ano? Chi, chi, chi.“

Pampalij se neurazil – neboť pravím vám, a to si klidně zapište na dřevo nebo vyryjte do kamene, že vyžralou osobnost *nelze* urazit (urážejí se toliko děti a protivné ženy; z mužů pak pouze ti, kdo k těmto mají pohříchu blízko.); tedy neurazil se ani v nejmenším. Raději se zasmál tomu, jak jej ten malý syčáček nachytl, a řekl: „Vskutku že ještě nevím, co se ve skutečnosti skrývá pod tímto tak příliš obecným a tajemným označením, a s čímž je tedy vlastně potřeba veškeré alchymické dílo započít. Ale snad přece, když člověk neví, *co* hledá, je aspoň dobrý kus práce hotov, ví-li, *kde* to má hledat.“

Skrček se v odpověď jen škodolibě zachechtal.

„Ach ano,“ přiznal mu Pampalij poznovu, „vím kam míří to tvé ksychtění, humusáčku můj malý. Je mi přece jasné, že ani to slavné *nitro hory* nelze brát doslova. Abych řekl pravdu, připadá mi celé to vaše umění pěkně nastražené a kujónsky čtverácké: kdykoli člověk myslí, že se chytil alespoň něčeho, tu čím víc se k tomu upíná, tím je

¹³ *Prima materia*: „prvotní materie“ či „první látka“ alchymistů. Výchozí látka Díla.

mu jasnější, že stále hmatá do prázdna, a pomyslí-li, že právě našel odkud začít, zjišťuje záhy – celý rozmrzen a rozeštván – že by bylo zcela nejrozumnější, pakli by naopak dočista skončil.“

„Tohle jste tedy vystihl dobře, pane,“ musel uznat homunkulus. „Vskutku by bylo zdaleka nejlépe, kdyby nejrůznější zvědavci a chamtiví honci vlastního prospěchu dali své chmatácké pracky pryč dříve, než si je spálí a svým uraženým prskáním pohnojí jméno naší posvátné vědy.“ – Nevím, nakolik tím mířil na nás, respektive mého pána, ale měl jsem dojem, že ne příliš: jeho pohled se rozostřoval v jakési vágní všeobecnou, mohu-li to tak neobratně říci, a jeho dikce připomínala mnohem spíše monolog nadčasového stesku nežli přímou výtku míněnou komukoli právě přítomnému. „Naštěstí však se žádný z adeptů nesnížil k tomu, aby sypal perly sviním,“ pokračoval. „Ačkoli to má samozřejmě – tak jako vše na světě – i svou stinnou stránku: když jim je nenasypete, všetečné svině se po nich pídí. Je pak potřeba ucpat jim huby čímsi jiným, aby daly pokoj.“

„Třeba vyhlídkou na hromady zlata?“ nadhodil Pampalij.

Homunkulus se zarazil a zdálo se mi, že hned potom na Pampalije spiklenecky mrkl. Ale nevím; pro všechno to přítmí si nemohu být jist a ke všemu považte, jak těžko lze identifikovat

spiklenecké mrknutí ve tváři, která sama vypadá už od začátku jako určité spiknutí (a totiž jejího tvůrce proti jejímu majiteli).

Více se o tom nehovořilo. Homunkulus vytáhl odněkud ze svého bohatého ochlupení (nerad to říkám, ale bylo tomu tak) podivuhodné světélko – jakoby ve své špinavé dlani svíral maličké slunce! – a náhle jsme mohli uvidět, že to, co jsme pro samou tmou považovali za kámen a tudíž konec cesty, byl ve skutečnosti vstup do temnot v nitru hory.

„Pojďte. Jinudy cesta nevede...“

„Oj, to je pěkná věc, co držíš v tom svém pařátku, hošku,“ liboval mu Pampalij, zatímco jsme se jeden po druhém protahovali otvorem. „Ale jakpak že tě to nespálí?“

„To je studený alchymický oheň,“ odpověděl on se vší kumštýřskou hrdostí.

Pampalij se opět usmál. „I ty smrdlivý rošťáčku!“ vzkřikl vesele cestou dolů po jakýchsi schodech. „Tedy nás chceš mást?! Vždyť *studeným ohněm* míní alchymisté, jak myslím já, něco trochu jiného. – Ano, ano. Věřu, věru. Není-li člověk zasvěcen do mystéria pravých významů, lehko zbloudí v labyrintu těchhle vašich všelijakých pojmů. A chytí-li se pojmu nového v domnění, že ten jej odtud konečně vyvede ke světlu, zjišťuje nakonec, že se chytil bludičky, která jej láká pouze hloub a hloub do tenat omylu. – Není problém pro

movitého muže, jako jsem já, obstarat si alchymické knihy, aby si tam přečetl o studených ohních, hlavách maurů, o zelených lvech a tak dále a tak dále. Z knih se však nedoví, jak tomu všemu rozumět...”

„Proto tedy hledáte mistra?“ zeptal se homunkulus. „Aby vás do těchto velikých arkán zasvětil?“

„Bud’ tak. Nebo alespoň, aby nám poskytl kapku Elixíru.“

„Z jedné strany je to od vás velice moudré, pane. Totiž že jste pochopil, že samotnou četbou knih člověk skutečné mystérium nikdy neprohlédne: leda by snad byl osvícen shůry. Nicméně z druhé strany to od vás bylo – neurazte se – velice pošetilé: a totiž nakolik jste myslil, že můj pán vám bude ochoten cokoli dát. Nechci na vás být hnusný, přátelé – to se ke mně přece ani nehodí, když jsem tak dobrý a krásný –, ale musím vás upozornit, že můj pán vám nebude nikterak nakloněn. Pouze se tu vystavujete nebezpečí. Zbytečně jste se vypravili až sem. Zbytečně pokračujete. Můj pán vám nedá nic, leda snad že vám ještě ublíží... Ach, ne že by byl zlým člověkem: on prostě jen střeží své arkánum, to musíte pochopit! – Tedy žádám vás, vzdejte to, dokud je ještě čas! Podívejte, slibuji, že vás odsud vyvedu zpět na zem – jsou tu takové stezky a já je znám – ; vzdejte se té marné touhy uvidět mého pána!

Přátelé, prosím! Bude to tak pro všechny to nejlepší!”

Ve světle vrhaném homunkulovým malým sluncem jsem si dobře všiml, kterak Předkožka užuž otevíral ústa, aby zcela rozhodně hlasoval pro tento návrh. Nicméně ihned je zas posmutněle zavřel, návrh spolkl a jeho zrak se odevzdaně stočil zpět k zemi. Mohl sice dost dobře vědět, že já bych se svým hlasem přidal k jeho – což byla pravda –, leč musel také vědět, jak zbytečné to je: dva hlasy proti jednomu mají svou platnost jen tehdy, jsou-li ve svém úhrnu silnější; a jak byste chtěli dvěma opatrníky – abych neřekl zbabělými – fámulskými paskřeky překřičet triumfální povyk hrdinův? Ten velel vpřed. Jednoznačně a jistě jako vždy jindy. A homunkulovo varování bylo mu látkou nanejvýš k dalšímu pobavení.

Nu, alespoň jsme se dozvěděli, že odtud jakási cesta vede – a tak, že vyvážneme-li nakonec ze střetnutí s alchymistou živi, je tu určitá možnost, že se budeme moci vrátit.

Kapitola Y + 2

Setkání s Umbertem Fiolem,
Arcimagikem z nitra hory

„Pozoruješ, fámule, jak naše informace byly nepřesné?“ otáčí se na mne Pampalij. „Mysleli jsme, že náš člověk bude bydlet na vrcholku hory, zatímco on si zřejmě hová uvnitř. Chm, chm, to jsou věci...“

Místo mne mu odpověděl homunkulus: „Není to tak úplně nepřesné. On totiž můj pán kdysi opravdu pobýval tam nahoře. V létě je tam pěkně, jistě; ale to víte, když přijde zima anebo plískanice, ójoj, to je vám pak ouvej tam nahoře ve skalách! Ano, dokud byl mladší, rád snášel veškeré ústrky takového poustevnického života: krmit se nechával ptákem nohem, pil, co mu bůh hromu naplival do úst, a nocoval na tvrdých kamenech. Ale teď v pokročilejším věku už takové vylomeniny neprovozuje – nehaňte mne, že o libůstkách poustevničení mluvím tak neuctivě, neboť to jsou *jeho* slova – a nahoře má akorát malou letní hůrku – tentokrát už ovšem s pěkně bytelnou sedačkou opatřenou přístřeškem –, kam se uchyluje pouze na prázdniny, v době volna a odpočinku, anebo pak ve speciálním případě tehdy, bádá-li nad čímsi zapeklitým a v prostředí jeskyní ne a ne na to přijít. Nevím, zda jste si toho všimli, pánové, ale bývá to tak: člověk se občas trápí neprůhlednou ideou, zabývá se jí tak urputně, že ani nevychází ven a straní se každého rozptýlení, ba i denního světla, jen aby s ní mohl být o samotě a jen a jen ji samu dokonale a precizně zkoumat; a pak náhle,

když je, sobě navzdory, vytržen ze svého urputného hloubání a vržen ve vír dění, kde nemůže přemýšlet ani zbla, náhle mu celá věc, jíž se předtím tak bezúspěšně a přitom tak zavile trápil, vysvitne jakoby sama od sebe, zcela bez myšlení, ba zdálo by se, že z jeho strany zcela bez přispění.“

„To říkáš dobře,“ pochválil ho Pampalij. „Ostatně já nejsem pražádným příznivcem nějakého přehnaně podzemního hloubání. Tak filosofují švábi. Člověk má věru poznávat i dalšími způsoby. A nebyl to sám preveliký Kusánus, kdo se vší svou náramnou vzletností a bezmála božskou pronikavostí pravil, že *pravda křičí tam venku, na ulicích?*“

„Byl to on,“ chtěl jsem mu pomoci.

„To byla pouze *řečnická* otázka, můj malý opičáčku,“ odvětil mi. „Jistěže vím, že to napsal náš skvělý Mikuláš.“¹⁴

„Ach tak... Promiňte.“

Sestupovali jsme stále níž a níž do hlubin hory. Povrch nebyl ani tak nevstřícný, jak by byl člověk mohl čekat; vlastně se nám kráčelo docela

¹⁴ Kardinál Mikuláš Kusánský (1401-1464), významný renesanční myslitel, rovněž osobnost politicky a církevně činná; ve svém nejvýznamnějším díle (*De docta ignorantia*, „O učené nevědomosti“) silně ovlivněn již zmíněným Dionysiem Areopagitou. K Pampalijově citaci viz M. Kusánský, *Idiota de sapientia*, I, 3.

příjemně. Samozřejmě pominu-li skutečnost, že po delším sestupu, ať už po jakkoli dobře formovaných schodech, člověka nohy přece jen rozbolí. (Tak samozřejmě nemohu mluvit za Pampalije; u jeho ušlechtilých stehů je potřeba předpokládat velikou trénovanost, byť i jsem jej nikdy nezahlédl – a to jsem s ním prakticky neustále –, že by je byl nějak speciálně trénoval.) Osvětlení z hnusáčkova „studeného ohně“ nebylo veliké, ale stačilo, abychom neklopýtali, nepadali jeden přes druhého či nenaráželi do stěn. Homunkulus držel oheň ve své ruce, Pampalij však držel zas jeho v té své – a tudíž nemohu s jistotou říci, kdo nám vlastně svítil: rozumějte, že homunkulus vládl svým světlem pouze omezeně, neboť to Pampalij pohybem své homunkulem obtěžkané paže určoval, kde si zjednáme světlo a kde zas ponecháme tmu.

Veďte si třeba ten slavný příklad, kde pasáček táhne na provázku prasáčka. Tu je snad zřejmé, že prase je taženo pasáčkem a nikoli provazem.¹⁵ Žel my to máme složitější, když homunkulus povaze takového provazu příliš

¹⁵ Ačkoli autor příkladu, Jan ze Salisbury (1125-1180; *Metalogicon*), by nad správností takového řešení mohl stále pochybovat, fámulus volí jednoznačné řešení heideggerovské.

neodpovídá – má přece, jak jsme se již shodli, duši.¹⁶

Ano, přemýšlejte o tom zapeklitém problému. Já mám ale důležitější práci. A totiž, abych vám co nejpravdivěji a nejpresněji vypověděl, jak se Pampalij (a bohužel – opět – nikoli sám) potkal s velikým magikem, alchymistou, kvazi-poustevníkem, tvůrcem homunkulovým, tvůrcem harpyjí, tvůrcem odporného víru, jenž nás byl rovněž nemálo potrápil; a kdoví co dalšího ten člověk mohl stvořit – raději nedomýšlet!

Hověl si v houpacím křesle v docela útulné místnůstce, drsnost jejíchž jeskynních stěn mírnily gobelíny zobrazující nejspíš – nakolik jsem si je stihl prohlédnout – různé řecké mýty. Nemýlím-li se, pak za zády alchymistovými Herkules právě vydobýval zlatá jablka ze zahrady Hesperidek a složitý obraz hned vedle pojednával téma Parida a Heleny. Homunkulus mohl své světélko schovat zpět kamsi do ohanbí, neboť zde v pěkném širokém krbu hořel skutečný oheň, u něhož si starý bělovousý muž prohříval nohy zabalené v kostičkované dece. Zaujala mne hranice klacíků úhledně zarovnaná podél stěny krbu; byl bych asi i hloubal, zda je sem otvorem ve stropě hází již

¹⁶ Takto totiž nenaplnuje povahu heideggerovského *příručního jsoucna* – jakým byl provaz z minulého příkladu –, nýbrž jest jednoznačně již heideggerovským *pobytem*, u něhož již nelze apriori vyloučit působnost.

zmíněný pták noh, aby je homunkulus či snad jakýsi jiný, nám dosud neznámý sluha následně lámal a skládal, kdyby jen takové úvahy nebyly zbytečné; to dříví tam prostě bylo a u toho zůstaňme. Vždyť bylo tam i spoustu dalších věcí pro nitro hory jaksi nezvyklých! Kupříkladu pěkná a poměrně rozsáhlá knihovnička vyvedená na způsob hranolového stojanu či veliký stůl z mahagonového dřeva – jak ten se sem dostal, nad tím prosím opravdu nemudrujte –, u něhož stála kromě překrásně vyřezávané židle, ponejspíš alchymistovy, taktéž jakási židlička, či spíše bidélko, o sedací ploše mnohem méně obsažné. Komu patřila ta, uhodlo by se lehkou.

„Houuu!“ zvolal alchymista bodře, jakmile nás zahlédl. „Hosté! Hosté jsou tu!“

Vyskočil do stoje, nohy se mu zamotaly do deky a jen taktak že nespádl do krbu.

„Kohopak jsi mně to přivedl, krásný Gabrieli?“ zavýskl zvesela, jakmile zas nabyl rovnováhy. „Společnost starému opuštěnému starci?! Ach, jak hezké od tebe!!! Houuu, nestůjte tam tak! Přátelé! Milácci! Pojd'te se ohřát sem ke krbu! Juhuhůůů! Konečně společnost!“

Zdál se trochu bláznivý, leč velice milý. Pokud mne zaráželo, že nás alchymista proti všemu očekávání tolik vítá, nezdálo se, že by se mnou Pampalij jakékoli podobné rozpaky sdílel. Tolik snad ze své dobrotivé povahy, jež mu

nedovolovala chovat ke komukoli jakoukoli nedůvěru či předsudky – homunkulovo varování, že nás jeho pán nepřivítá, se mu jediným alchymistovým úsměvem muselo rozplynout v pouhé nevinné nedorozumění; pokud si na ně vůbec ještě vzpomněl.

Alchymista k nám přiběhl, třásl nám rukama a objímal nás.

„Vítejte, vítejte!“ A táhl Pampalije za ruku ke krbu (za tu druhou, než ve které on stále drží homunkula). „Podívejte, jaké tu mám teplo! To jsem si to pěkně zařídil, no ne?! Ááááá! Musím vám toho tolik ukázat! Máte hlad?! Napili byste se?! Popovídáme si? Zahrajeme kostky?! Co šach?! Umíte šach?! Gabriel je slabý soupeř! Chci hrát s vámi!!! Dáte si med?! Bohužel nemáme žádný med... Pojd'te, pojd'te! Óóó, přátelé! Čemu vděčím za vaši návštěvu?! – Umberto Fiolos jméno mé, arcimagik k vašim službám!!!“

„Velice nás těší, dobrý pane,“ vstřícně mu pokynul Pampalij a představil nás.

„Škoda jen, že jste o sobě nedali vědět předem! Byl bych se lépe oblékl a vystrojil hostinu!!! – Aj, pane Pampaliji, cožpak že se tak obtěžkáváte mým dobrým homunkulem? Položte ho tu, ať nemáte nepohodlí; jistě vám není příjemný do ruky...“

„Bez urážky, opravdu není,“ přisvědčil Pampalij a homunkula konečně pustil.

Ruku si mimoděk otřel do kabátce.

Skrček nasupeně prskl a odběhl kamsi pod stůl. Sledoval jsem pak, jak na nás ze tmy poblikávají jeho nevraživá očka.

„Tedy čím vám mohu posloužit, sladcí pánové?! Jen povězte a vynasnažím se jako za mlada!“

„Hledáme někoho, kdo by dokázal uvařit Elixír,“ prozradil bez okolků Pampalij. Dále pro dobro věci přisladil mírnou lichotkou: „Proslýchá se, že vy jste v těchto záležitostech zdaleka nejschopnější. A jistě znáte to přísloví, že člověk nemá chodit ke kováříčkovi, může-li ke kováři. Proto nám připadlo nejlepší požádat právě vás, zdali byste nám trochu toho skvostu nemohl darovat, či – pokud by vás to nepohoršilo – prodat.“

„Hm, hm, hm...“ zatahal se alchymista, náhle jakoby zamyšlen, za svůj dlouhý vous. „Elixír, hm, hm, hm, hmm... – Ano, umím Elixír...“

Načež se mu do tváře vrátila veškerá jiskra a on se opět rozkřikl svým tolik bodrým způsobem: „Houuu! A *jaký* Elixír já umím! No jéje! Pánové! To budete koukat!!! Pojd'te, pojd'te!!! Honem do mé pracovny! Poběžme hned pořádně rozpálit toho lenocha jankovitého, ať nám pěkně vysedí vajíčko!“

„Aj,“ mrkl na nás Pampalij, „mistr Fiolos má jistě na mysli laboratorní pec, jíž se mezi znalci

přezdívá lenivý Janek. A tím sezením na vajíčku míní asi zahřívání *ovi philosophici*, tedy filosofického vejce: speciální oválné nádoby, v níž se připravuje *lapis philosophorum*, kámen mudrců, potažmo náš vytoužený Elixír... Nu, nemám pravdu, mistře Fiolo?”

„Výbornou pravdu, kamaráde! Výbornou! Je to tak! Ano! Ano! – Ale houuu! Jakýpak *mistr Fiolo*?! Pro vás Umberto! Prostě jen Umberto, přítelé!”

„Jste tak milý, Umberto...”

Zatím jsme následovali milého Umberta. Odhrnul jeden z gobelínů a vyrazil objevivší se chodbou tak nadšeně, že jsme měli co dělat, aby se nám v tom přítmí neztratil. Jakmile otevřel dveře na konci chodby, tato potíž odpadla: v jeho prostorné pracovně zářilo hned několik jasných ohňů. Jistěže ani jediný neplál samostatně; všechny byly součástí závratné soustavy pecí. Ta na pohled připomínala model jakéhosi hradního komplexu ne-li celého menšího města. Ovšem které město by v průčelích svých nejzdobnějších domů nechalo plát rudé ohně a jejich žár procházet všemi pokoji?! – Řeknu vám to: Pandemonium! Ano, Fiolova horká, sirným kouřem páchnoucí pracovna mi ponejvíce připomínala právě ono pověstné město démonů.

Kromě samotných nezbytných pecí byla tam zcela přirozeně k vidění stejně tak nezbytná škála nejrůznějších sklenic, baněk, alembiků, retort,

destilačních aparatur a kdovíčeho dalšího, co ani neumím pojmenovat, a o čem se koneckonců nemusím více šířit, neboť k tomu, abyste si udělali patřičný obrázek, postačí, odkážu-li vás o pár stránek zpět, kde jsem se tak neobratně pokoušel popsat laboratorium alchymisty pařížského. Vskutku mistr Fiolos by si s ním, aspoň co se laboratorního vybavení týče, v ničem nezadal.

„Obvykle se tu o správný chod procesů stará můj andělský Gabriel,“ začal hned rozkládat, „ale není třeba, aby tu u toho vysedával neustále; leccos jsem důmyslně zautomatizoval...“

„Cože to?“

„Totiž, že se to reguluje *samo*. Pohled'te například zde: je-li oheň příliš silný, voda v této postranní regulační nádobě se dostane do varu a tlak páry nadzdvihne záklopkou spojenou s ventilem uzavírajícím přívod vzduchu k výhni: tak se žár tlumí, dokud voda opět nevychladne.“

„Dokonalé, milý Umberto!“ zvolal Pampalij, přičemž to ani v nejmenším nemyslel jako lichou lichotku – vím, kterak můj pán se dokáže zcela upřímně nadchnout pro každý takový nesmysl (ach, už zase! odpusťte; chtěl jsem napsat *důmysl*).

„Dokonalé!“ nepřestával se rozplývat. „Vážně naprosto skvělé! A to jste vymyslel úplně sám?!“

„Prosím vás, pane Pampaliji,“ mávl on naoko odmítavě rukou, „vždyť to ani nestojí za řeč...“

Pak zaníceně představoval několik dalších podobně dokonalých zlepšováků. Já, jak musím říci, nedával veliký pozor. Všiml jsem si ale, že dosud tolik zemdlelý Předkožka nepatrně ožil. Ne snad že by se přestal zavile mračit a tvářit pohříchu tragicky – to bych vám neříkal pravdu, kdybych to tvrdil –, ale aspoň už neklopil oči a držení jeho ramen nebylo tolik strnulé.

Prošli jsme odporně horkou soutěskou mezi několika rozpálenými pecemi, abychom stanuli před pecí ústřední: jistě tím zmíněným líným Jeníčkem. Plamének v jeho pupku pouze nepatrně skomíral a zdálo se, že aparatura vklíněná do jeho útrob je prázdná. Co nás však zarazilo, to byl krajně nepříjemný zápach šířící se ponejspíš od zahnědlé hmoty, která aparaturu pokrývala od nejspodnější baňky, přes alembik a ústí každé trubice až po hlavice lahvic koncových; ba dokonce pomatlány jakýmsi tím hnusným humusem byly i veškeré tolik slavné spirálové chladiče; zkrátka *celá* ona průhledná věc tím byla omatlána... a tím právě jaksi *zneprůhledněna*; což ovšem nebylo to nejhorší. Nejhorší byl, jak jsem už naznačil, onen hrozný smrad – ohavný puch, jenž hravě přebíjel dokonce i všudypřítomný odér síry.

„Bože! Co to tu tak šeredně puší?!“ uklouzlo mi dřív, než jsem stačil dobře rozvážit, zda bych se tím nemohl hostitele dotknout.

„Houuuu-há-há-hááá!“ rozveselil se Fiolos. „To jsou přece moje čerstvé výkaly!“

Tedy jsem se ho nedotkl. A to bylo dobré.

Nedobrá mi připadla pouze naše situace: vdechující lejna hostitelova rozmatlaná po stěnách nádob, aniž bychom tušili, komu anebo čemu to má prospět, nacházeli jsme se v určité, řekl bych, nejistotě.

Pampalij samozřejmě pouze maličkou chvíli, nežli svým subtilním rozmyslem celý zapeklitý případ rozřešil. Blahovonně se usmál, poučlivě zdvihl ukazovák a zvolal: „To je přece jasné! Vždyť to je naprosto úžasné!“ – U toho naštěstí nezůstal. Pravit: „Skleněné baňky nevydrží mnoho žáru. Proto je potřeba natírat je vhodnou hmotou, aby se co možná zamezilo případnému puknutí. Navíc bude taková hmota i vhodným tmelem nevázaných spojů. Alchymisté ji obvykle zvu *lutum sapientiae*, neboli *bahno moudrosti*, a sestává ponejvíce z hlíny či jílu, ale jelikož tu je takového materiálu – jak myslím – veliký nedostatek, poradil si mistr Umberto po svém. A znovu říkám: jak úžasné! Amen, amen. Maria budiž pochválena! Vaše vynalézavost mne udivuje, pane!“

„Ale no tak, Pampaliji,“ ohradil se alchymista. „Nesmíte si myslet, že tento nápad mám tak docela ze sebe. Oni totiž páni kolegové ostatní adepti – jak my se zveme, abyste věděl; neboť *mistr*, to by bylo příliš nabubřelé (podobně přece,

jako Pythágorás zavedl výraz filosof namísto sofista)¹⁷ – inu tedy, tito kolegové již dávno používají k zmíněnému účelu koňské mrvy. A nyní již vidíte, že od jejich počínání nebyl krok k tomu mému příliš obtížný.“

„Stejně je to moc dobré! Nejradši bych se na to napil! – No nic...“ Vrhł na mne nepřítis vraživý postranní pohled.

„Ostatně dalším, co mi ubírá na zásluhách,“ pokračoval alchymista, „jest skutečnost, že ne všechna tato lejna jsou má. Hled'te tuhle!“ – S těmi slovy napřáhl svůj dobře modelovaný ušlechtilý prst s krásně zastřiženým nehtem. – „Vidíte ten tmavší druh výkalu, oproti ostatním hnědáčkům tak potemněle nazelenalý?“

Pampalij přiskočil blíž, aby si ukazovaný fenomén pozorně prohlédl.

„Ano, už ho dobře rozeznávám! Je i takový jakoby slizčí oproti zbytku námi diskutované hmoty. Ale je ho tam dosti málo. Počkejte, ještě se podívám! Hm, hm... Nu vážně, vyskytuje se tam jen po málu...“

¹⁷ Tak podle Platóna. Údajně proto, že *sofistés*, a tedy „mudrc“, je označení příliš sebevědomé a navíc mylné: skutečnou moudrost nikdo z lidí nevlastní (viz Sókratovo „vím, že nic nevím“), nýbrž může ji nanejvýš milovat, usilovat o ni, a takto se k ní přibližovat; odtud *filosofos*, „milovník moudrosti“. (Slovo sofista pak nabylo – zejména Platónovým vlivem – významu spíše hanlivého; jako náš „mudrlant“, „chytrák“ atd.; ba asociuje i podvodnost a promyšlenou klamnost.)

„To je totiž práce mého asistenta, božského Gabriela. Mrzí ho jenom, že je tak malý a proto nemůže v tomhle směru přispět více. Leč já mu na to odpovídám dvě: jednak, že nemusí pršet, stačí když kape, a jednak, že pokud jeho tělíčko neumožňuje vyšší produkci té dobré mrvy, pak je to chyba jen a jen má, neboť to já jsem přece jeho tvůrcem a to já mu nedal větší mandolínu, vlastně chci říci, panímandu. Takto jej tedy chlácholím a brzy se zas usmívá, jsa rád a spokojen, že může srdečně a upřímně přispět alespoň tím svým málem. Nesmím vám však zapomenout říci, že co u něho chybí na kvantitě, to se zas náramně vynahrazuje kvalitou. Přiznávám bez okolků a aniž bych se hanbil, že jeho lejna jsou mnohem hodnotnější než má: mnohem mazlavější a lepivější oproti mým často tak suchým a stařecky drolivým. Velmi si jej pro to vážím – což ovšem říkám jen před vámi, teď když on tu s námi není, neboť nerad bych, aby příliš zpychl; věru jej nehodlám rozmazlovat!“

„I to je od vás moudré, Umberto. Ale poslyšte: jakpak s tím Elixírem? Můžete ho pro nás uvařit? Vážně ano?! I za pouhou jeho kapku vám zaplatím, cokoli si řeknete; nejbližší pobočku svého bankéře mám již v ////////, a tedy již za půl druhého dne vám sem mohou tahat první pytle zlata!“

„Psssst! Psssst! Psssst! O penězích už ani slovo! Prosím! Ach, cožpak jsem se k vám nechoval

pěkně?! Proč mne teď tak urážíte?! – V pořádku. Chápu a nezlobím se. Víím, že jste to nemyslel špatně, pane Pampaliji... Jen vícekrát v mé přítomnosti o té světské zhoubě nemluvte! Snažně vás prosím.“

„Rád vám to slíbím, Umberto. Vidím, že máte charakter, a to mne velmi těší.“

„Díky, Pampaliji. Ale hooou! Teď vás musím poprosit, přátelé, zda byste mne na moment nenechali o samotě. – Pánové se jistě nebudou zlobit, když vezmou na vědomí, že jsem vázán přísahou, abych nevyzradil skutečné složení výchozí materie.“

„Jistěže! Jaképak zlobení! To je zcela samozřejmé, milý Umberto.“

„Zpět do obýváku jistě trefíte, přátelé. Udělám, co bude třeba, a co nejdříve se k vám zas připojím. Už se moc a moc těším, jak spolu užijeme společné chvíle! Však to víte: jsem tááák osamělý! Nuž, zatím si tam udělejte pohodlí a chovejte se jako doma. Můj krásný Gabriel vám bude k službám. Děkuji vám velice za strpení.“

Pampalij se uklonil a dále jsme alchymistu nezdržovali. Byl jsem tomu velice rád, neboť jsem se celou dobu nemohl dočkat, až opustíme to dusné, nevonné prostředí.

„Náš Elixír má vyžrát v baňkách pomatlaných hovny?“ poznamenal jsem potichu, když jsme se vraceli spojovací chodbou.

„Bahnem moudrosti, fámule můj milý!“ opravil mne Pampalij.

„Prostě hovny...“

„Jak je libo. Ale co je na tom tak divného? Vždyť pomni například plod v matčině lůně – myslíš asi, že vyrůstá v čistotě? A cožpak se netísí v matčině těle pospolu s často dost náramně nahňácanými střevy?“

„Na tom něco bude, pane.“

Homunkulus stále setrval na místě, kde jsme ho zanechali. Zdál se jaksi zaražen, ani nedutal, pouze nepěkně funěl a zapáchal zpod toho velikého stolu.

„Máme si tu prý udělat pohodlí, maličký Gabrieli,“ pravil mu Pampalij. „Ale nevidím, kam bychom se posadili.“

„Vskutku,“ prskl on, „můj pán *nemá* nábytek pro hosty. Říkám vám to naposledy: zmizte odsud!“

Pampalij na něho chlácholivě zamlaskal, více se mu však nevěnuje, povídá: „Co naplat, roztáhneme své pláště a posedáme po schodech. I to bude dobré posezení.“

„Přijde vhod,“ řekl jsem. „Jsem už znaven jak starý had.“

Učinili jsme podle plánu. Slyšel jsem, jak homunkulus zas cosi vzteklého zahuhlal, načež mi zvuk cupitavých kročků sdělil, že ten malý žluklý

chlapík kamsi odběhl. Vidět ho již nebylo. Pouze jeho puch zůstával...

Chvíli jsme vedli nevázané, méně důležité řeči, kdy hlavně Pampalij ujišťoval Předkožku, kterak se mu výsostně odmění, neboť je to z velké části právě jeho zásluha, že jsme se konečně dostali do cíle. A myslím, že to i pomohlo; zdál se mi pak náš vzduchoplavec o málo veselejší.

„Navíc nezapomínej, dobrý Předkožko, že tvé činy budou zvěčněny v mé skvělé kronice.“

„Ach, pane! Taková odměna je nad všechno stříbro světa!“

„A zlato?“

„Ano, ano, to jsem měl také na mysli!“

Nevím, kolik času uplynulo, než se Umberto, celý rozčepýřený, začmouzený a vzrušený vypoťácel ze své pracovny; nevím, neboť jsem tam na schodech usnul. Nebylo to pohodlné, ale po Pampalijově boku jsem uvyknul spát i na mnohem nehostinnějších místech. Nezvyklé, a pro svou nezvyklost až řekl bych děsivé, bylo jen to, že jsem se probudil bez těžké kocoviny a s hlavou docela jasnou – což se mi nepříhodilo už pěkných pár let.

Zřetelně jsem tedy vnímal alchymistova slova: „Hurá! Hurá! Hurá, přátelé! Už se nám to pěkně vaří a vše se zdá být na dobré cestě. Ale nebude to hned... Oj, panečku! Hi, hi, to se mi teda povedlo! *Jistěže* to nebude hned! Taková práce vyžaduje

čas. Houuuuu! *Mnoho* času! Nuže, zatím vás budu hostit a popřávat vám svou co možná nejmilejší společnost... Už jste pojedli?! Už jste popili?! – Nikolivěk? Aj, Gabrieli! Jakýspak to hostitel?!“

„Nezkušený, pane,“ odfrkl on odněkud ze tmy. „Nevzpomínám si, že bychom vůbec kdy měli h...–“

„Sss! Nekňubo! Bud' konečně co k čemu a skoč do spižírny pro tucet netopýrů, ošatku sýra a měch vína.“

„Vy máte víno, Umberto?! - !!!“

„A jaké, Pampaliji! Přátelé, nesmíte mne mít za nějakého zakopaného burana. To bychom spolu nevycházeli, hi, hi, hi, hi... Že žiji v horách, neznamená přece ještě, že si musím odpírat každou libůstku. Abyste věděli, víno není čistě věci nížin. Cožpak jste neslyšeli o plané horské révě?! Ha, ani se nedivím, že je vám neznáma. Taková zraje totiž jen na nepřístupných místech – na samých pupcích těch nejvyšších vrcholků! Žádný člověk by se nahoru jaktěživ nedostal. Příroda to jistě mínila jako pochoutku pro skalní orly. Vrcholné vínko pro pány výšin... – Ale ejhle já! Jak jsem si poradil! Hi, hi, hi... Kdepak já; tvůrce harpyjí! Ty dobré divoženky pro mne všecky ty hrozny češou a shazují mi je otvory ve skále přímo do velikého sudu. Chcete ho vidět?! Ach, později, později. Ted' raději ochutnejme jeho výtěžků. Vidím, že sis prospíšil, dobrý Gabrieli... Nuž, pokračuj! Nalévej, nalévej! Oj, už vidím tu potíž,

máme málo sklenek, přátelé. Musíme se podělit o tuto jedinou. Pakliže to nechce někdo srkat z prťavého náprstku Gabrielova. Hi, hi. – Inu, pane Pampaliji, vy první...”

Podával Pampalijovi víno, rudé až dočerna.

Pampalij skleničku s díky přijal a než jsem stačil okem mrknout, polyká řádnými doušky. Hrklo ve mně, že mu alchymista podal jed, a že tímto způsobem má v úmyslu odpravit i nás ostatní.

Žel je pozdě!

Tentokrát mne prudkost mého pána přistihla nepřipraveného a já jej nestihl zradit od nejhoršího!

Ale nevyčítejte mi to pochybení příliš přísně; koneckonců to, co můj pán udělal, bylo krajně neočekávatelné. Podle dobrého mravu měl totiž nabízenou sklenku odmítnout a dát přednost hostiteli; ten mu ji měl zase vrátit, a potom opět on jemu a zas naopak bezmála *ad infinitum*; to celé přitom provázeno nejrůznějšími, čím dál tím důmyslnějšími a podlézavějšími argumenty, proč má přednost ten a nikoli onen. Tedy *takhle* to mělo být. A mělo být pak dost času, abych stihl Pampalijovu napití zabránit. Nicméně můj pán nejrůznější *mělo by se* čas od času docela výrazně transcenduje, dovolíte-li mi použít ten učenecký –

zejména skotistický¹⁸ – termín. Výtkou na moji adresu by ovšem, jak přiznávám, mohlo být, že pokud jde o pití vína, mohl jsem ze strany Pampalijovy takový transcens očekávat; zvláště když Pampalij byl – ach, opět mojí vinou – tolik vyprahlý.¹⁹

Ale má-li tu pán zemřít, ať zemru s ním! – a sklenku, tentokrát nabízenou mně, jsem statečně přijal.

„Mmm, velice lahodné,“ lebedil Pampalij, zatímco já cítil na jazyku docela podle jeho slov. A kupodivu domněnka, že si tou dobrotou pečetem vlastní rakev, neumenšila nijak celý ten skvostný chuťový zážitek.

„Souhlasím,“ musel jsem říci. „Vskutku výtečné!“

¹⁸ Viz Jan Duns Scotus (1265/1266-1308), bravurní pozdně scholastický teolog, přezdívaný pro svou až přehnanou důmyslnost *doctor subtilis*. Zde narážka na jeho nauku o transcendentáliích vypracovanou zejm. ve spisech XXXX-doplnit!!!-XXXX. Z dalších významných spisů viz především traktát *De primo principio* jakožto vskutku podivuhodnou syntézu bezprostřední zbožnosti mystického typu se subtilní spekulací ve stylu až absurdně hroceného scholasticismu.

¹⁹ Všimněme si, že fámul uvažuje spíše heideggerovsko/sartrovsky než skotisticky. Nejspíš míní transcens ve smyslu přestoupení hranic heideggerovského *ono se* k vlastní autentické existenci: vykročení z upadlosti v neautetické, „automatické“ existování, k ryzímu – svobodnému, autentickému – činu.

Taktěž Předkožka se napil bez otálení a taktěž on se výtečnosti toho moku obdivoval.

Konečně pak, když si z téže sklenky srkl i náš hostitel, padly ze mne veškeré obavy. I uvěřil jsem, že to s námi myslí jedině dobře. Tak nás přesvědčoval i následně, veškerým svým vstřícným, ne-li přímo přátelským chováním.

Zatímco se k nám alchymista tak pěkně měl, homunkulus se tvářil dost nepřívětivě. Ba čím více se k nám jeho pán měl, tím více nevraživosti čišelo z něho. Pozor na něj! říkal jsem si tedy už poněkolikáté a hodlal jsem mít toto své předsevzetí stále na mysli. Zvlášt' když vím, že můj dobrý Pampalij by se jakoukoli ostražitostí nikdy neobtěžoval.

Byla nám přistavena provizorní lavice a zasedli jsme ke stolu.

„A tuhle, pánové, v té ošatce! Jej, to musíte také okusit! Vynikající záležitost! Vážně, nemůžete odejít, jestli toto neochutnáte! Houuu! Taková lahůdka!“

„Oč se jedná, dobrý Umberto?“ upřímně se zajímal Pampalij.

Hostitel nadzdvihl šátek, odhaluje tak jakési hrudky tvarohovitého vzhledu, a gurmánsky mlaskl: „Mmmm, sýr, pánové, znamenitý sýr. Takový jste ještě nejedli...“

„Jste si tím jist?“

„Naprosto, milý Pampaliji. Ale nezdržujme se! Ochutnejte!“ a ošatku mu přistrčil. „Výtečné zvláště k tomu vínu, vidíte?“ ptá se Pampalije, zatímco ten žvýká.

„Tedy Umberto,“ zvolá Pampalij s rozzářenýma očima. „Vy jste úplný labužník.“

„Berte si i vy, přátelé,“ pobízí nás hostitel. „Jen si berte! Máme zásob dost a dost!“

Předkožka okusí a zvolá: „To je ale dobrota! A z čeho vlastně ten...–“ tu se náhle zarazí, pár slov spolkne a raději uzavře prostým: „Dobré, vážně dobré, ano, moc dobré... k tomu netřeba žádných dalších slov, pane.“

Pochopil jsem tuto jeho rozumnost a převzal jsem ji, když sám jsem otázku po původu sýru vynechal, žvýkáje jej a pochutnává si ovšem velmi.

Bohužel Pampalij byl buď neznalý oné lidové moudrosti, jež učí, že „někdy je lépe nevědět“, anebo k ní neměl patřičný respekt. Doufám aspoň, že odpověď, kterou mu Umberto na jeho všetečnou otázku svěřil, jej takovému respektu nakloní.

Bylo mu řečeno – a k naší škodě, my kmáni to zaslechli též –: „Vždyť to je přeci sýr z mléka mých líbezných harpyjí! Pakliže jste ty dobré žínky zahlédli, snad jste se i maličko podivili, proč mají tak povislá ňadérka...“

„Ach ano, tomu jsem se maličko podivil,“ řekl Pampalij.

„Ale v tom případě jste se dopustil čehosi na způsob chyby!“

„Vskutku?“

„Pokud totiž rozlišujete povislé od vytahaného.“

„Čas od času,“ pokrčil Pampalij rameny.

„Zkrátka tak: jejich ňadérka nejsou povislá, nýbrž jsou vytahaná mým dobrým pomocníkem Gabrielem – aj, kam se ten uličník zase schoval? – ach, támhle jsi! proč se dnes tak divně tváříš?! – no nic – hlavně abych pokračoval ohledně toho skvělého sýra, co vám tak lahodí! Tedy, Gabriel jim ta vemínka řádně ždímá a z jejich žláziček mnou tak náramně ustrojených vytéká mlíčko rozkošně hustoučké – ach, že bývá překvapivě husté, Gabrieli? No ne? Jen pověz! Propáníčka, s tebou dnes vážně není řeč; skoč radši ještě pro nějaký sýr, ať jsi aspoň užitečný! Tedy, hustoučké mléčko a rovnou i tu a tam nějaká ta hrudka. Hmmm... Potom k sýru ani není tak dlouhá cesta.“

„Všiml jsem si,“ povídá Pampalij, „že harpyje měly povislá – tedy chci říci vytahaná – nejen ňadra, ale i...–“ Tu jsem si dovolil – Pánbůh mi odpusť tak veliký prohřešek – svého pána pod stolem jemně, po pravdě řečeno vlastně docela silně nakopnout.

„Máte to tu krásné,“ navazuje hned nové téma Předkožka, jako bychom byli bývali domluveni.

Naštěstí se toho Umberto chytil a – Pánbůh zaplat'! – toho večera na jakoukoli vytahanost harpyjí – ať už té či oné části jejich těla – žádná další řeč nepřišla.

„A teď hlavní chod, přátelé,“ zvolal Umberto po jisté chvíli a vystavil nad oheň skupinku silně aromatických netopýrů.

„Co je to za vůni?“ zajímal se Pampalij, napínaje své ušlechtilé nozdry. „Česnek?“

„Přesně tak!“ mlaskl Umberto. „Horský česnek... Velmi výrazný!“

Netopýři nebyli na chuť tak strašní, jak by jeden mohl čekat. Po pravdě, s česnekem a kapkou octa šlo o – svého druhu – delikatesu. Pouze ony jakési chlebové placky, kterými jsme maso zajídali, mi připadly příliš tvrdé a suché.

„Chléb pečou v athanoru,“²⁰ prozradil nám Umberto, „a nejsem si dosud jist, jestli je to úplně to pravé. Uvažuji, že si časem postavím zvláštní pícku čistě na chléb. Zatím je však ve stádiu pouhého před-plánu, původního rozvrhu. Nic se nesmí uspěchat, rozumíte.“

„Jistěže, Umberto. Tuším, že to přece nebude jen tak ledajaká chlebová pícka...“

²⁰ Athanor – základní alchymická pec.

„Ach, Pampaliji! Jak vy mně rozumíte! Samo sebou, že když už se do toho pustím, bude to chlebová pícka, jaká pod sluncem dosud nebyla k vidění! Ale houuu! Co to říkám?! Vždyť tato se toho taky nedočká, aby na ní veliký Sol utkvěl byť třeba jediným ze svých mnoha prstů! Navrhnu ji zde za svitu plamenů, za svitu plamenů ji rovněž zkonstruuji a svit plamenů bude jediným světlem, jež se ona vůbec kdy dočká. Nemyslím však, že by jí to mohlo být k neprospěchu.“

„Chléb z vaší pícky bude jistě vynikající!“

„Rád vás na něj pozvu...“

Načež nám vypověděl, jak bude jeho chlebová pícka – o níž hovořil jako o „převratném vynálezu na poli chlebových pícek“ – vypadat a na jakém velmi speciálním principu zajišťujícím nejvyšší křupavost a zároveň nadýchanost chleba bude fungovat. Bohužel, v žádném detailu svého velmi zevrubného výkladu nezapřel, že jest chlapíkem skrz naskrz alchymickým; totiž vyšlo to najevo v kabalistickém způsobu vyjadřování, jenž více zakrývá než odhaluje a více zatmívá než vysvětluje.

Ale dobrá. Koneckonců, nebyli jsme tam proto, abychom se naučili stavět pec na chléb – i kdyby tu nejlepší –, a celé jeho exposé mělo přece sloužit jako ukrácení času, nežli se uvaří náš Elixír.

Rozumí se, že jsme tento čas krátili i dalšími činnostmi. Například hrou v kostky a v šach. Ale

došlo i na hudbu: věřte nevěřte, homunkulus nám zazpíval v doprovodu zvláštního hudbu-vyluzujícího zařízení, jež Fiolos zval *arci-flašinetem* neboli *orchestrionem*. Šlo o třetí dějství z opery *///////* a nakolik mně přísluší soudit, Gabriel se toho tenorového partu zhostil nadmíru výtečně, nezpíval-li dokonce ještě lépe než sám náš dobrý Ficino, jehož mi svým hlasem tak trochu připomínal – maličký rozdíl spatřoval jsem snad v tom, že homunkulův přednes jako by byl méně něžný a láskyplný (příčemž hrubší hudbě já dával vždycky přednost před příliš laskavou; jak bych asi řekl o umění veškerém). Byl to také jeden ze vzácného mála momentů, kdy se k nám homunkulus nestavěl nepřátelsky a sám přispěl k družné náladě.

Ta byla z jiné strany notně přiživována Umbertovým, dosti silným, „vrcholným vínem“.

Až konečně jsme se propili a probavili až k nejzazší mezi.

„Čas jít na kutě, přá- há-telé!“ škytl Fiolos. Jazyk se mu jen nepatrně pletl. Naproti tomu můj pán – jenž v pití neznal, anebo přesněji *neuznával* míru – nebyl schopen řeči jakékoli; či alespoň jakékoli řeči mně srozumitelné. Řekl: „Mplhhhhh plvhhh... Chi, chi... Mlvhy Umhblth... – chlmm – ...o.“

„Byl to krásný večer, přátelé,“ přikývl Umberto. „Ale nyní vás již zavedu do vašeho pokoje. Snad se

– *škyt!* – nebudete horšit, že vás musím uložit všechny v jediné místnosti. Jistě – *hýk!* – chápete, že zdejší pod-*mlh-ehm...* podmínky mi nedovolují nabídnout vám něco lepš- lepš... -lepšího.“

„V pořádku, pane Umberto,“ odpověděl jsem namísto Pampalije, neboť já vždy byl – díkybohu – menším příznivcem dobrých moků nežli on; což jsem ovšem ze své povinnosti, kterou jsem vám přiblížil na začátku minulé kapitoly, být prostě musel. Vždyť i nyní jsem tento čestný závazek musel vzít na svůj hřbet – tedy rozumějte, naložit si tam Pampalije. Dobrák Předkožka mi s jeho tažením pomáhal, zatímco jsme následovali Umberta vedoucího nás za další z oněch těžkých gobelínů.

Potáceli jsme se tmou.

Nohy se mi pletly nejen z vína vypitého mnou, nýbrž i z vína vypitého Pampalijem, jelikož jeho vlastní nohy se splátky tohoto dluhu vzdaly již docela; prostě usnul.

Myslím že jsem po cestě i několikrát vrazil do stěny, doufám jen, že jsem příliš neuhodil Pampalije. A taktéž si nejsem jist, jestli jsem tehdy dokonce i jedenkrát – nebo vlastně více než jedenkrát – neupadl. Opět doufám, že pokud, pak nikoli na Pampalije. Ale vážně nevím. Nevím ani, kde se v těch černých chvílích potácel Předkožka. Předpokládám prostě, že někde kolem.

Nemohu vám ani povědět, jak dlouho to trvalo, než jsme klesli kdesi do jakési přistýlky, kam nás – jak myslím – Umberto nějakým způsobem uvedl. A ještě mlhavěji si vybavuji jeho slova popřávající nám dobrou noc.

Nevím, ale mám ten dojem, že tehdy poprvé jsem v jeho hlase zaznamenal až obludně falešný podtón. Anebo se mi to jen zdálo, poněvadž jsem již usínal?

A co ten škaredý jízlivý smích doprovázející jeho spěšné vzdalující se kroky?

I to byl pouhý sen?

Nakonec se mi zdálo ještě o silném žuchnutí – strašlivé ráně připomínající plesknutí kamene o kámen...

Po jisté době – předpokládám, dle již plně rozvinuté kocoviny, že nejméně po několika hodinách – jsem otevřel oko; a snad i obě naráz – ano, to je pravděpodobnější. Leč nikoli jisté; neboť otevře takto zmíněné oči, nijak podstatného zrakového vjemu jsem se nedočkal – vlastně, nedočkal jsem se *žádného*, pakliže černotu za zrakový vjem nepovažujete (já na tohle pevný názor nemám).

Tedy měl jsem pochybovat o dobrém zdraví svých očí? Ovšemže nikoli! – Vzpomněl jsem si hned, že naprostá tma byla vůkol už tehdy, když se s námi Umberto loučil. A vzpomněl jsem si také,

že by bylo lépe říci „tak podezřele loučil“ – ano, ten ošklivý smích mi stále ještě rezonuje hlavou!

„Pane?“ zkusil jsem opatrně. Neslyše onen typický, nijak hlasitý, za to však velice delikátní a pronikavý chrapot, obával jsem se ještě, zda mne klopýtání tmou od mého dobrého pána neodloučilo.

„Pampaliji?!“

Ani tehdy odpověď.

„Pane Pampaliji!!!“

Stále nic.

Tu už se do mého hlasu vkrádalo zoufalství: „Pampaliji!!! Proboha! Jste tu?!“

„Tady jsem, ty olezlý křemenáčku,“ zasmál se ze tmy jeho pěstěný melodický hlas.

„Proč jste se neozval dříve?!“ osopil jsem se na něj. „Hrajete si se mnou?! Připadá vám vtipné, že se starostí o vás mohu zbláznit?“

„Abych řekl pravdu, tak ano... Hu, hu, hu...“

„Vskutku že je zas ta pravá chvíle na žerty!!! Kéž byste někdy dospěl, pane!“

„Pche! Kéž bych ještě více zdětinštěl! A ještě více a ještě a ještě – jak jen to půjde! V tom je celé tajemství, kmáne můj milý...“

„Jaké tajemství?“

„Nechme toho. Zdá se mi, že nejsi vhodně naladěn a leda by ses nad mou moudrostí oškíbl. Takovému zacházení ji předhodit nehodlám. Promluvíme si o tom, až budeš v lepší náladě. –

Věru jsou věci, o nichž se má hovořit pouze za nejvyššího účastenství ducha; a pokud toho není možno, pak raději vůbec. Ámen.“

„To musím uznat, pane,“ odvětil jsem, ačkoli jsem musel důvodně zapochybovat, zda sám Pampalij toto předsevzetí nějak přísněji dodržuje – přistihl jsem ho přece mnohdy, jak vsedě u lavice hospodské a s bradou pod vším svlažováním hrdla již velmi pokleslou rozkládá například o nejsvětějších svátostech víry. (Koneckonců, že tomuto nejvyššímu účastenství ducha nemohl klást za podmínku přílišnou střízlivost, to bylo více než zřejmé, když ke střízlivosti choval asi takové sympatie jako já k levitujícímu chlupatému pavouku o velikosti přežraného sumce; a nemyslete, že si něco takového vymýšlím – po boku Pampalijově podobné věci prostě potkáte; což ještě nikoli ve skrovných počtech.)

„Kde je Předkožka?“ zeptal jsem se.

„Myslím, že je tu hned vedle.“

„Předkožko?“

„Nenamáhej se. Asi s námi nemluví.“

„Pročpak by se tak choval?“

„Zas upadl do jakési své – mně ovšem nepochopitelné – trudnomyslnosti. Myslí zřejmě, že jsme nedopadli dobře, a toto nedopadnutí přičítá snad na vrub nám...“

S těmito Pampalijovými slovy se ze tmy opodál ozvalo jakési odfrknutí, podle všeho na ně reagující jakožto svého druhu přitakání.

„A co vy?“ vyhrkl jsem. „I vy se domníváte, že jsme nedopadli dobře?!“ Tehdy poprvé mi tahle eventualita přišla na mysl a nemálo mne rozrušila.

„Pochybuji o tom, kmáne. Umberto k nám byl tak milý. Jenom jej teď zavoláme a přijde nás pozvat ke snídani, uvidíš. Dáme si zas lahodný harpyjí sýr a zapijeme jej tím vynikajícím mokem, jehož blahodárné účinky ze mne bohužel již vyprchaly. Už abych ho opět polykal! Mhm... Už se nemohu dočkat...“

Tedy se dal do volání: „Umberto! Milý Umberto! Haló! Jste tu někde? Jste vzhůru? Neradi obtěžujeme, ale již se nám zas stýská po vaší milé a náramně pohostinné společnosti.“

Způsob, jakým se Pampalijovo volání lámalo, dával na srozuměnou, že budeme patrně v jeskyni s vysokým stropem. Žel než toto zjištění nám Pampalijovy snahy nepřinesly nic.

„Umberto! Příteli! Haló! Milý Umberto! Kamaráde!“

„Já to věděl!“ zavyl Předkožka zoufale. „Jsme v pasti! Jsme v pasti!!! A je to celé vaše vina!“

„Pssst! Zdá se mi, že už něco slyším,“ řekl jsem.

Vskutku, odněkud ze shora je slyšet kroky. Hned se ukáže i světlo. Rozpoznávám již, že

směrem vzhůru se jeskyně zužuje a u samého stropu, nějakých dvacet sáhů nad našimi hlavami zeje ve stěně díra – chodba, kudy sem právě doléhají bílé paprsky. Bohužel, tu dole, ať jsem se rozhlížel sebevíc, nemohl jsem zející díru ve zdi rozeznat pražádnou.

To nevypadalo dobře. Myslil-li Pampalij, že tam nahoře se blíží Umberto, aby se nám omluvil za jakési neblahé nedorozumění a ze dna jeskyně nás vytáhl, já tak optimistický nebyl.

Umberto se objevil s chuchvalcem studeného ohně v ruce a veškerým svým rozšklebeným zevnějškem dával mým obavám za pravdu ještě předtím, než promluvil.

„Húúúú-há-háá-hááá! Hi, hi, hi, hi, híííí,“ může se potrhát, když si nás byl důkladně prohlédl. „Plazíte se v té slámě jako červi! Hu, há! Hi, hí, hííí! Věru, že vám to tam dole sluší! Chtěli jste mne připravit o mé tajemství, ale já na vás vyzrál! Pacholci šalební! Však já vám dám, dělat si mlsnou na velké arkánium! To patří jen mně! Jen mně a mně a mně!!!“

Vykřikoval jako rozmazlené dítě, kterému chtěl kdosi sebrat hračku, a vztekle dupal do skály.

Ať jsme se pokoušeli namítat cokoli, nedbal toho a držel se svého infantilního prskounství, až konečně s dalším šíleným úsměvem povídá: „Bylo mi potěšením vás poznat, pánové. Teď je ovšem

čas na poctivé *putrefactio*!²¹ Hi, hi, hi, hííík...
Dostanete, co jste chtěli! Pěkně si tam shnijte!”

Rozesmál se tak hlasitě, že i kdyby měl vůli slyšet jakékoli naše obhajoby či prosby (prosby, pokud jde o Předkožku; má prý totiž, jak úzkostlivě vykřikoval, ženu, děti, kozy, psa a bábu, o něž všechny se musí starat), slyšet by je beztak nemohl.

I zmizel tak lehko, jako se objevil. Naposledy Předkožka vykřikl (myslím že něco o tom, kterak některé z jeho dítek dokonce churaví – což bylo dosti dojemné), načež se rozhostilo naprosté ticho.

Kapitola Y + 3

Jaké řeči se vedly v zajetí
a co jiného hrozného
se tam dalo

„Vida!” zazní ze tmy Pampalijův hlas, stejně vyrovnaný jako kdykoli jindy. „Netřeba se tedy rmoutit, že tento člověk se nakonec ukázal nebýt nám nakloněn. Máme tu totiž hned důkaz, že o pravého adepta se nejedná.”

²¹ „Hnití” – jedno z mnoha označení pro první fázi alchymického Velkého Díla, častěji (a v obecnějším smyslu) nazývané „čerň” (*nigredo*) podle barvy, kterou při ní má látka dosáhnout.

„Proč myslíte, pane? Nestvořil snad homunkula, nestvořil snad harpyje a neseslal na nás ten strašný černý vír?“

„To možná ano. Ale nezdá se mi to jako veliké věci, milý kmáne. Pravé arkánium spočívá v čemsi docela jiném...“

„Dobrá. Ale proč by je nemohl znát?“ Stále mi Pampalijova jistota nebyla jasná.

„Poněvadž je to prachsprostý lakomec a Pánbůh by nikdy nedopustil, aby nejvyšší arkánium padlo do rukou lakomce...“

„Cože by Pánbůh nedopustil?!“ Rozchechtal jsem se tak hořce, až mi ze vší té ukrutné grotesknosti bezmála vytryskly slzy. „Myslíte, že Ten, který dopouští, aby trpěli nevinní, aby děti scházely hlady, neštovicemi a kdovíčím dalším, aby panny byly znásilňovány a kuchány před očima vlastních matek, anebo usmýkány, anebo upáleny, neřkuli deflorovány divou zvěří, jak se to za všeobecného smíchu lůzy tak často dělo v Koloseu římském – a to mluvím jen o pannách... Ach, vážně myslíte, můj dobrý pane, že Ten, který dopouští tohle všechno a ještě mnohem a mnohem víc, by nepřenesl přes srdce, aby se vzácné tajemství dostalo do rukou nehodného?! Vážně se odvažujete pomyslit si něco tak lichého? Skoro mne to až upomíná na důmyslného filosofa, který byl přesvědčen, že mu Pánbůh ve své dobrotivosti zaručí, aby se nemýlil, nahlíží-li cosi jasně a

rozlišeně... – což by samozřejmě bylo velice zlé a neočekávatelné od Toho, kdo vám, aniž by hnul brvou, nechá jedináčka zajít kurdějemi. – Ach samozřejmě! Jistěže! Tak úzkostlivý, starostlivý a dobrý pasáček by nedovolil, aby se kterákoli z jeho oveček maličko zmýlila.“²²

„Mlč, kmáne! Nerouhej se!“ napomenul mne Pampalij; spíše však jen ze zvyku; nemyslím totiž, že by ho moje upřímná řeč obzvlášť pobouřila. Pokrčil pak rameny, ačkoli to jsem ve vší té tmě pochopitelně neviděl, a pravil: „Říkám jen, co se traduje mezi adepty, nebo přinejmenším v jejich spisech, čte-li člověk mezi řádky. Ale možná do toho nemusíme zatahovat Pána samého: stačilo by vlastně říci, že sama podstata alchymického umění jest taková, že se nejvíce zahaluje *právě* před lakomci. Poslouchejte! Každá vznešená cesta má své vlastní, specifické scestí: cesta filosofů hrozí

²² Kmán tu téměř jistě naráží na Descartovu obskurní teorii (ostatně co se týká slavného Cartesia a zoufale obskurních teorií, toto nebude zdaleka jeho jediná) o založení neomylnosti jasných a rozlišených soudů v Boží dobrotě nekompatibilní s dopuštěním omylu tam, kde jsme udělali maximum, abychom jej vyloučili. Celý poukaz k Descartovi je nicméně krajně záhadný, neboť náš autor Descarta nemohl znát – René Descartes se narodí teprve r. 1596 – tj. nějakých 100 let po událostech, jež zde jsou popisovány – a jeho filosofická díla na sebe dají pochopitelně čekat ještě déle: *Regulae ad directionem ingenii* (Pravidla pro vedení rozumu) – 1628; *Discours de la Méthode* (Rozprava o metodě) – 1637; *Meditationes de prima philosophia* (Meditace o první filosofii) – 1641.

pýchou a opilostí z vlastního rozumu; cesta univerzální lásky hrozí přílišným rozmělněním schopnosti milovat, roztažením srdce až do míry, kdy ono zplochne a zplihne, ztratí svůj žár a stane se necitelným; a konečně naše cesta alchymická, ach ano, jak jsem řekl, tu je nejčastějším kamenem úrazu právě lakota, přičemž obrovský důmysl celého umění spočívá v tom, že ono samo svého adepta nejvíce zkouší, svádí a vystavuje pokušení: vždyť které jiné umění horlivěji slibuje osobní obohacení a prospěch nežli tohle naše? Nu? V manuskriptech které jiné disciplíny se dočteme o kameni, který proměňuje prosté kovy ve zlato?! A přitom právě touha získat kámen pro své zbohatnutí bude tou nejvyšší překážkou na cestě k jeho získání! Čím více po filosofickém kameni člověk zatouží, čím více po něm zahoří, čím více se zasadí, aby se jej pro sebe zmocnil, čím více po něm svou chtivou vůlí prahne..., tím více se od něho pouze vzdaluje! Myslím, kmáni moji milý, že arkánium vsutku leží *úplně opačným* směrem, nežli kam směřuje náš Umberto."

„Ale co když to od něho nebylo lakomství,“ polemizoval jsem, „nýbrž jen jeho poněkud drsnější způsob jak chránit arkánium? Jakkoli tvrdíte, že alchymista nemůže být lakomcem – což vám jistě nechci upírat –, přece jen je současně známo, že Hermovo tajemství nemůže být vyjeveno každému a že musí být co nejžárlivěji

střeženo. Říká se, že každý adept je vázán přísahou mlčenlivosti.“

„Vím, kam míříš. Ale tato přísaha se vztahuje na tajemství samo, nikoli na to, že by člověk, jenž je poznal, nemohl s ostatními sdílet jeho plody. Myslím, že není tak těžké rozeznat tupé lakomství, které si chce vše svévolně a mermomocí ponechat pro sebe, od ušlechtilé touhy, aby tajemství zůstalo neposkvrněno...“

„Asi máte pravdu...“

„Pravda tu ale zároveň činí krok stranou,“ usmál se Pampalij (což opět pro tmu nebylo vidět). „Ba snad činí i celé závratné piruety!“

„Jak to?“

„Poněvadž pravým lakomcem by Umberto byl, kdyby to tajemství opravdu znal (Musí-li lakomec to, co nechce dát – tedy objekt svého lakomství –, napřed i skutečně vlastnit.). Jelikož on ho však nevlastní – protože je lakomcem –, pak vlastně ani pravým lakomcem být nemůže.“

„A tudíž by ho nakonec vlastnit mohl?!“ nadhodil jsem udiveně.

„Jistěže ne. Pak by se přece nemohl chovat tak, jak se choval.“

„Ach pane! Nechme těch aporií, než mne rozbolí mozek. Lakomce pusťme z hlavy a vystupme z kruhu, prosím. Dejme tomu tak: Fiolos se k nám zachoval nehezky, protože je vzteklý ze své bezmoci odhalit arkánum.“

Pampalij rozpustile zatleskal: „Výborně. Ať je to jakkoli, i ty již vidíš, že se nemusíme rmoutit nad tím, že nám nebyl nakloněn, když stejně by nám nemohl prospět.“

Tu se však ozval i Předkožka. „Že se nemusíme rmoutit?!“ zaúpěl. „Cožpak naše situace teď není dost děsná?!“

„To jistě je, milý Předkožko. Ale tohle je jiná věc, která se s onou nijak nevyučuje. Abys rozuměl: to, že se kvůli naší touze získat Elixír nemusíme rmoutit, že nám alchymista nebyl nakloněn, neznamená, že bychom se tím nemohli rmoutit z jiného hlediska, potažmo důvodu, a totiž z důvodu naší pravděpodobné smrti hladem popřípadě žízní zde v této úzké jeskynní rokli. To jsi měl asi na mysli, nebo ne? – Hmm, jsem rád, že jsme si to pěkně vyjasnili.“

Předkožka v odpověď pouze šíleně zavřeštěl a byl bych i přísahal, že si začal rvát vlasy. Ačkoli si pro tu tmou zas nemohu být jist, nedivil bych se tomu ani v nejmenším, když vím, že můj dobrý pán byl už vícekrát příčinou podobné reakce u více než několika jiných lidí, často i takových, do kterých byste to řekli ještě méně než do Předkožky. A to přitom dobrý Pampalij usiloval vždy pouze o to, aby s ním lidé o svých problémech hovořili a aby se vše pěkně rozřešilo a objasnilo důkladným přátelským hovorem, jak tomu chtěl už starý Platón. (A když je řeč o Platónovi, věděli jste, že

ten byl také alchymistou a psal moudrá alchymická pojednání?)²³

Brzy Pampalij promluvil znovu (čemuž jsem byl rád, neboť za ticha byly temnoty našeho žaláře ještě úzkostnější): „Ostatně je tu ještě pádnější důvod, proč náš Umberto nemůže být skutečným adeptem. Pokud si dobře vzpomínám, byl to filosof Alfidius, kdo pravil, že toto vědění si neosvojí nikdo, kdo není čistý před Bohem, jsa na duchu i na srdci prost veškeré zhouby.²⁴ I pomíneme-li

²³ Autor stále ještě považuje Platónovo alchymické dílo za pravé. Dnes však víme, že drtivá většina alchymických spisů, které se vydávají za díla známých filosofů západní tradice, jsou podvrhy – tedy v tom smyslu, že je nenapsali ti, jimž jsou přičítány (obsahu to ovšem nemusí ubírat na ryzosti ani v nejmenším: podobně jako pseudo-Dionysiově dílu neubírá nic na kvalitě fakt, že nebylo napsáno Dionysiem). Takto lze vedle pseudonymního alchymického díla Platónova nalézt i Démokritovo, Aristotelovo, Alberta Velikého, Tomáše Akvinského, Raymunda Lulla, Dunse Scota, Ficinovo, a mnoha dalších (navíc, pokud některému mysliteli není připsáno přímo samostatné dílo, často alespoň vystupuje jako postava v dialogicky stylizovaném alchymickém pojednání – viz arabská *Turba philosophorum* –, popřípadě je v některém alchymickém spisu `citován` – pochopitelně téměř vždy bez uvedení pramene). Dále i skutečným alchymistům bývají tradicí přičítána díla, která nenapsali. Je třeba vážít, že se jedná o žánr, kde otázka autorství podléhá docela jiným pravidlům, nežli jaká si osvojil současný člověk a jež často ve své scientokratické krátkozrakosti považuje za jedinou správnou. Viz obdobně otázku autorství u textů mytologických a posvátných textů vůbec.

²⁴ Srv. *Aurora consurgens*, I, kap. X, podobenství páté.

tedy prve míněné lakomství, ptám se, jak moc čistý bude před Bohem, kdo zamýšlí odpornou smrt hned pro tři své bližní, radostně jim popřáváje dobrého hnití, před čímž je byl ještě podvedl s falší tak neskonale dokonalou. Říkám vám tedy, fámulové milí, že má-li tento chlapík vůbec jaké arkánum, má je jistojistě od d'ábla a nikoli od Boha. Po jeho Elixíru se člověk nanejvýš osype dlouhými smradlavými chlupy, paty mu ztuhnou v kopyta, z mezipůlí vyraší škaredý ocas, a spíš než aby se vznesl k nebesům – což prý umí způsobit Elixír skutečný –, tu zabředne hluboko do pekla. Pche! Takové vodičky ať si vaří pro sebe. A necht' si jich užije, co mu patří! Co je nám po nich!? – Nuž, zde jsme nepochodili, a to je k tomuhle okurkovitému syčákovi mé poslední slovo. Budeme se muset po Elixíru porozhlédnout jinde!”

„To je dobrý plán, pane,” řekl jsem. „Ale přiznejme si, že má svoje mouchy.”

„Ech?”

„Přece jste prve sám povídal cosi o naší pravděpodobné smrti hladem popřípadě žízní...”

„Ano. Ale v čem je jaká potíže?”

„Hmmm...”

„Aha! Už to vidím! Domníváš se, že když jsem řekl, že je pravděpodobné, že tu zemřeme, myslím si, že tu zemřeme.”

„A vy si to nemyslíte?!” podivil jsem se.

„Jistěže ne! Tu pravděpodobnost jsem přece mínil jen z hlediska nestranného zdravého rozumu, jejž zveme někdy také po latinsky *ratio*. Ale co se mne týká, rozhodně bych netvrdil, že ten má – nakolik jde o skutečné dění – velikou váhu. Takovým rozumem lze sice spřádat mnohé sítě, ale já se do nich zamotat nehodlám – to ponechme našim dobrým magistrům a doktorům!²⁵ Já spoléhám na pravdu jináčího druhu, kamaráde můj milý kmánovitý: plně se odevzdávám do rukou Pravdy, na kterou nevyzraješ se žádnou rozumářskou pravděpodobností, nutností a kdovíčím dalším takovým, je-li tu ještě co takového!“

„Ach, ta vaše Fortuna...“

„Nazývej ji, jak chceš. Ale nežli se tomu vysměješ, vzpomeň, *jak mnohokrát* jsme již byli v situaci, jež by podle té tvé slavné počtářské pravděpodobnosti dopadla nadmíru hrozně!“

„A my přitom vždycky dopadli nadmíru skvěle,“ ušklíbl jsem se v odpověď, ačkoli i trochu ironicky přibarvenou – málokdy se totiž naše uniknutí

²⁵ Snad narážka zejména na anselmovské tendence ve scholastice, kdy se z pozic čistého rozumu dokonce i Bohu vyměřuje, co nutně musí/resp. musel činit. Srv. proti tomu důraz na Boží svobodu (primát vůle před rozumem) u Dunse Scota (k němu viz zde pozn. **XXzatím 18XX**) či Viléma Ockhama (1285-1349; jeden z průkopníků a nejvýznamnějších zastánců tzv. „nominalismu“, či přesněji „konceptualismu“).

nejhoršímu dalo považovat za cosi příliš skvělého; nejčastěji to byl spíše krok od nejhoršího k pouze špatnému. Ale v jádru měl Pampalij pravdu: vskutku bych se měl po jeho boku vzdát své primitivní logiky – o dění kolem herců je nutno uvažovat v jiných mantinelech nežli v oněch úzce stanovených Aristotelem.²⁶

„Nebojte se, hošci,“ chlácholil nás oba Pampalij, „však tady rovněž dopadneme skvěle. Nevydal jsem se přece na sedmiletou pouť za Elixírem, abych zkrachoval sotva po pár týdnech.“

„Ale proboha – kdo nám tu pomůže?!“

„Modlitba pomůže...“

Odhaduji, že po těchto jeho slovech se ve tmě kolem dělo tak: celou Pampalijovu ušlechtilou tvář zaléval pokojný, se vším smířený úsměv, zatímco Předkožka si zas škubal vlasy.

„Už se modlíte?“ ozval se Pampalij po chvíli.

„Já ještě ne...“

„Tak se do toho pust', kmáne. Neztrácejme čas! – A co ty, milý Předkožko?“

Tu se ozvalo zavytí a plačtivý křik: „Nechte mne být! Tohle je celé vaše vina! Vaše a té vaší utkvělé, zhoubné představy o jakémsi Elixíru!“

²⁶ Aristotelés, Platónův žák a původce západní logiky. Vedle Platóna a sv. Augustina největší filosofická autorita vrcholně a pozdně středověkého myšlení. K jeho dílu logickému viz *Logika, První analytiky, Druhé analytiky, O vyjadřování, O sofistických důkazech*, a další.

Cožpak nechápete, že nic takového neexistuje?! Ach Bože! Nejen, že my tu umřeme...! Nejen, že tu umřeme velice bídně...! Nejen, že umřeme přímo strašně! – My ještě umřeme *nadarmo!*“

„Pokud takový Elixír neexistuje, pak bude na mně, abych jej vytvořil,“ vysvětlil mu Pampalij se vší svou geniální jednoduchostí. „I s touhle eventualitou se od začátku počítá. Neměj mne za hlupáka, Předkožko! Abys rozuměl: že se obtěžuji s hloupým fámulem ještě neznamena, že sám jsem takový.“

„Abych se neurazil, pane!!!“

„Ale opičáčku! Víš přece, že tě miluji!“

„Vy milujete každého.“

„Nevyčítej mi, že mé srdce je široké jako oceán, hluboké jako jámy pekelné a láskou přetéající...“

„Pche!“

„No tak, hošku! Vždyť ty víš, proč jsem na tebe mírně nazloben... Jistě bych tě hloupým nenazval, kdybys...–“

„Cožpak jste toho vína neměl dost včera!!?“ vyhrkl jsem, věda zcela jistě, odkud větry vanou.

„Ach, včera, včera...“ posteskl si on. „Jak je to asi dlouho...?“

„Meditujte o tom, chcete-li. Já tu sedět nehodlám. Porozhlédnu se kolem, kudy by se odsud dalo prchnout.“

„Ha! To je slovo chlapa! Chválím tě, kmáne můj sladký! – Dejme se do toho všichni. Jistě se nějaký způsob naskytne!“

Zdvihli jsme se ze slámou pokryté země a nejistými kroky se počali sunout nejistými směry. Do kohosi jsem vrazil. Ukázalo se, že je to Předkožka. Praštil mne bradou do tváře a já jeho píchl nosem pod oko – nevím, jak k tomu mohlo dojít, ale nějak takhle to opravdu bylo, věřte mi. Následně jsme se vyhnuli a tu jsem měl volnou cestu, abych mohl narazit již pouze do zdi. Kolem ní jsem pak obcházel, prsty důkladně šátraje po drsném kameni. Zdvíhal jsem se na špičky a pak zas klesal až do dřepu – to abych propídl každou píd' stěny, alespoň kam dosáhnu. Byl to namáhavý postup. Domníval jsem se, že Pampalij s Předkožkou činí podobně odněkud z protější strany.

A věru, neboť po chvíli jsem se s Pampalijem setkal. Nebylo to setkání nějak neobyčejně šťastné: ostatně, kdyby měl někdo z nás jakoukoli šťastnou zprávu, mohl ji říci hned, jakmile by se byla naskytla, nemuseje vyčkávat, až se takto tělesně setkáme – průměr naší kruhové kobky nebyl jistě větší než osm sáhů a dobře bychom se slyšeli. Po pravdě řečeno, že naše počínání vyjde nadarmo, to jsme mohli čekat od doby, co nám sem Umberto posvítil. Pampalij však vyslovil, co jsem měl na mysli i já, a co mne přece jen vybídlo,

abych se do tohoto jaksi marného pokusu pustil: „Určitě jsme sem nepadli shora. Přišli jsme cestou v úrovni podlahy. Tedy tu ona někde musí být! Třebaže skryta – inu, jak už je tomu u těchhle alchymistů se vším...”

Neptal jsem se, jak to všechno může vědět, když sem byl vlastně ve spánku přinesen; raději jsem promluvil k věci: „Další cesta vede horem, ale tam zas těžko vyšplháme, když ústí se zužuje – to bychom šplhali do kopce.”

„Poněkud nesprávně řečeno; nicméně vím, co máš na mysli – takového šplhání je nakonec nemožno i mně. A to jsem – podotýkám – *krajně* zdatný!”

„Neznám nikoho zdatnějšího, pane.”

Mínil jsem to zcela vážně. Nejsa tak docela z těsta Pampalijova, neměl jsem zrovna chuť na žerty.

„Posad’me se tedy a modleme se,” vrátil se Pampalij ke svému původnímu návrhu.

„Dejte pokoj s tím vaším modlením!” opět se utrhł Předkožka.

„Dobrá, tak posad’me se a přemýšlejme.”

„Co myslíte, že asi tak můžeme vymyslet?!” nepřestával soptit.

„Plán útěku, samozřejmě.”

„Útěku, *útěku...*, che. – *Che!* Že prý plán útěku! – Cožpak to nevidíte?! Zahyneme tady, zahyneme! Je s námi konec... Achich ouvej, má

ženuška ubohá! Co si jen počne?! Co si jenom chuděra beze mne počne?!“

„Nezoufej, člověče,“ chlácholil jej Pampalij, „nechal jsem jí přece dost peněz jako zálohu!“

A aby nešťastníka ještě více utěšil, povídá: „Když si to pořádně rozvážíš, vyjde ti dokonce, že pokud se odsud nedostaneme, tvá žena se bude mít mnohem lépe, nežli se kdy měla s tebou. Jelikož jí všechny ty penízky zůstanou, bude mít pořádné věno, a tedy si lehko dovolí ženicha z lepších vrstev. Dětem se dostane pořádného vzdělání... – a vůbec, proč bych všechny ty výhody vypočítával?! Zkrátka je jasné, že těmi penězi si rodina polepší ve všech směrech.“

„Vy jste ale zlý!“ Předkožka se rozplakal.

„Nerozumím... Myslel jsem, že ti jde o ženu a o její blaho.“

„Ale to blaho–,“ vyrážel mezi jednotlivými vzlyky, „–to blaho –hůů– jí chci –huhmmm– dát já! Hulllmmm...“

„Dobrá tedy. Pomohu ti k tomu. Amen, amen, chlapíku! Jenom už se seber. Než se mi z tebe rozpláče i můj fámulus. Je totiž strašně citlivý.“

Pampalij měl pravdu: tváří v tvář hoři Předkožkově, již jsem měl notně na krajíčku.

Zdá se mi, že jsem příliš rozvleklý a zacházím do zbytečných podrobností. Nicméně říkám si, že když úryvek popisující onen náš neradostný čas

strávený v temnotě a chladnu jeskyně pěkně protáhnu a učiním jej jaksepatří nudným a rozvleklým, poslouží to alespoň k tomu, abyste se naladili na patřičnou notu a byli pak schopni si naši situaci představit lépe a názorněji.

Však nyní už přece jen raději přejdu k tomu podstatnému.

Po jistém čase se nahoře znovu objevilo světlo. Tentokrát je nesl homunkulus. Rovněž přinesl věc velmi žádanou: vodu. Spustil nám ji na provázku a nechal nás dosyta napít.

Pampalij se napřed ofrňoval, že tohle přece pít nemůže – říkal, že i když prostá voda s vínem sdílí pár podstatných vlastností, chybí jí jeden velmi podstatný habitus.²⁷ Samozřejmě, nakonec se napil.

Netvářil se ovšem, že by mu ten mok příliš chutnal, a nespokojen byl i v dalším ohledu: „Zapomněls ještě na kus žvance, kamaráde! Cožpak alespoň nějakou tu tvrdou chlebovou placku bys nám sem hodit nemohl?!“

„Odpusťte,“ řekl on docela sklesle. „Ale nemohl. To můj pán nedovolí.“

²⁷ Na rozdíl od klasické *vlastnosti* jakožto *aktuálního* rysu věci je *habitus* jistá dispozice, *potenciální* schopnost určitý akt/vlastnost teprve působit. Takto vlastností vína jest např. jeho červenost a tekutost, zatímco jeho habitem zejména schopnost působit opilost. Pro přesnější výklad těchto pojmů viz **Aristotelés XXXXX nebo XXXXX**

„A jak to tedy zamýšlí? Bude nás napájet a krmit nikoli? Chce pouze prodlužovat naše muka?!”

„Obávám se, že ano. Mluvil něco o tom, že vám hodlá poskytnout smrt vpravdě alchymickou – a taková nenastává dříve než po čtyřiceti dnech...²⁸ Správné načasování jednotlivých fází je klíčem ke zdaru Díla.”

„Uj, to je ale lišák!” zasmál se Pampalij. „Zdá se, že hodlá svůj žert dotáhnout do konce! Že je v tom jistý půvab, to se mu zas musí nechat.”

„Půvab?!” zavřeštěl Předkožka.

Homunkulus zatím vytahoval vyprázdňené žejdlík: „Na mne se prosím nehoršete. Snad nejsem přímo svatý, ale tohle věru nebyl můj nápad. Já vás varoval, vzpomínáte? Ach, *několikrát* jsem vás varoval!”

„A bylo to k ničemu, příteli,” odpověděl Pampalij. „Tak buď co k čemu ještě aspoň jednou a pomoz nám odsud.”

„Nemohu! Já prostě *nemohu!*”

Tu nežli by poslouchal další přemlouvání a nežli by nás dále sledoval v našem – tehdy teprve počínajícím – utrpení, radši se co nejrychleji ztratil.

Zas byla tma.

²⁸ Mnoho dochovaných předpisů k Velkému Dílu se shoduje v tom, že již zmíněná fáze „černání” (latinsky „nigredo”, řecky „melanosis”), symbolicky často spojovaná s motivem smrti a umírání či dokonce u/mučení, má trvat 40 dnů.

Takto nás homunkulus navštěvoval pravidelně v intervalech, které jsem odhadoval na dvanáct hodin, a počínaje druhou návštěvou, dával nám na srozuměnou, že má v uších špunty, pro něž neslyší ni jediného našeho slova. Vida jej tak nedobře snášet naše utrpení, tehdy poprvé jsem se plísnil za svou neprozřetelnost a hloupost: totiž, jak jsem právě jej podezříval, že usiluje o naši zkázu. Až konečně po jisté době našeho hladomoru – kterou odhaduji na nějakých šest nebo sedm dnů –, mělo se mi dostat ještě mnohem pádnějšího důkazu, že jsem se v něm hrubě zmýlil.

Tehdy se objevil v jiném čase než obvykle, dokonce bez špuntů v uších, a z celého jeho zjevu bylo lze číst veliký neklid. „Hsss! Přátelé! Jste vzhůru?!“ sykl přiškrceným hlasem.

„To se spolehni, kamaráde,“ odvětil jsem, „hlad máme takový, že ani spát nemůžeme...“

„Jaký hlad, kmáne?“ zavtipkoval Pampalij. „Žvýkej slámu jako já a o hladu si můžeš nechat tak akorát zdát.“

„Výborné že vás humor nikdy neopouští...“

„Není čas na řeči!“ přerušil nás homunkulus. „Tu máte provaz! Omotám ho tu okolo kamene a nepovolí. Tak rychle! Snad vám zbylo ještě dost sil ke šplhání. Jak jistě chápete, vytáhnout vás nedokážu.“

Nemeškali jsme a ihned se vrhli k spásnému provazu. I když Předkožka se nacpal dopředu,

přehlídnuv asi, že přednost má mít jednoznačně Pampalij, přece si k žádné výhodě nepomohl – brzy zjistil, že pro celkovou zesláblost šplhat nedokáže. Pampalij tedy rozhodl tak: on a já vyšplháme první a Předkožku poté společnými silami vytáhneme. Nelíbilo se sice nebohému Předkožkovi, že má přijít na řadu poslední, avšak nezbylo mu, než se této jediné možnosti podvolit.

„Vyvedu vás ven,“ pravil Gabriel, když jsme se všichni tři konečně dostali nahoru. „Ale musíte mi slíbit jedno: nepokusíte se ublížit mému pánu. Ani teď, ani nikdy v budoucnu. – Patrně jej máte za velkého zloducha, ale já vás zapřísahám, že Umberto v jádru není tak špatný. Má své mouchy, jako každý, to jistě... Ale kdybyste ho poznali z té lepší stránky, jistě byste si jej zamilovali!“

„Poznali jsme jej, jak myslím, z obou stran,“ odpověděl Pampalij. „Z oněch dvou však pouze ta odpornější nebyla falešná. Ale dobrá; věřím, že víš, co mluvíš, a slibuji ti, že se vzdávám veškeré msty. Koneckonců mi to nečiní potíže: pomstychtivost mi není vlastní na žádný pád. Rád ji nechávám kryšám a pavoukům s vroucným přáním, necht' člověk do téhle špíny nikdy nezabředne!²⁹ Amen,

²⁹ Srv. k tomu Friedrich Nietzsche, *Tak pravil Zarathustra*, *Druhý díl*, „O tarantulích“: „Neboť aby byl člověk osvobozen ode msty: to jest mi most k nejvyšší naději, to duha po dlouhých bouřkách.“

kamarádíčku... – A teď honem! Ved' nás, ať jsme odsud co nejrychleji venku.“

Kapitola Y+4
Cesta ke světlu

Homunkulus se nechal opět nést – to abychom nebyli zpomalováni krátkostí jeho skřetovitých nožek. Tentokrát jej Pampalij samozřejmě nedržel za krk – naopak to nyní vypadalo, jako by ve svých dlaních svíral nejvyšší svátost (tak co se týká nesení samého, nikoli neseného). Vždyť to nebyla malá věc, co pro nás Gabriel udělal! Klopýtající pod jeho vedením labyrintem temných chodeb, ptali jsme se *proč*. – Co jej k tomu asi vedlo, aby zradil svého pána? Nevěřil jsem, že by stačila samotná lítost.

Skutečně v tom bylo cosi víc: „Přemýšlel jsem dlouho a usilovně o tom, co jste mi pověděl o mé duši.“

„A nakonec jsi se dopřemýšlel až k samotné pravdě...“

„Nikoli, pane Pampaliji. Nakonec jsem se musel utéci ke knihám. Teprve tam jsem našel odpovědi.“

„Inu, to je taky možnost. Třebaže té hovím méně...“ (Vím jistě, že jindy by se Pampalij k 'odpovědím' vyčteným z knih postavil ještě

skeptičtěji; tu však zřejmě nechtěl homunkulovi příliš odporovat – to aby jej nevedl zpět v pochybnost, nutě jej znovu vážít i jeho záchranný skutek, a nás tak nevrhl v nebezpečí, že z nitra hory nakonec vyvedeni nebudeme.)

Homunkulus řekl: „Studoval jsem usilovně a urputně celý ten čas, kdy Umberto spal nebo trávil dlouhé hodiny o samotě ve svém laboratoriu. Ani si neumíte představit ty bezesné noci, kdy jsem svými mrňavými údy manipuloval s obrovskými a těžkými svazky uloženými často i na místech mně téměř nedostupných – a to celé přitom ještě ztěžováno velikou starostí, aby si Umberto ničeho nevšiml a mé soukromé studium prováděné pokoutně za jeho zády mi nezatrhl.“

„Nevím, jestli tě to potěší, ale my se mezitím neměli lépe,“ ušklíbl se Pampalij.

„Nepotěší, pane. Opravdu nepotěší,“ kroutil on svou škaredou pokroucenou hlavičkou. „Vím sice, že již staří stoikové doporučovali pro zmírnění vlastního utrpení hledět na větší utrpení cizí...³⁰ Ale takové rady necht' slouží bezcitným! Na mne to platí spíš ještě opačně.“

³⁰ Viz např. stoika Epiktéta (XXXXX) či jiného klasika stoické etiky (tj. „umění, jak žít“), *Lucia Annaea Seneku* (4 př.n.l.-65 n.l.; **XXXXdoplnit bližší komentář zejména o Senekově významu pro renesanční humanismusXXXX**).

„Jak jen jsi šlechetný člověk! – Ehm, chci říci, človíček!“³¹

„Děkuji, pane. I když zas tak skvělé to se mnou nebude...“

„Ale rci mi rychle, hošku: takže jsi nakonec přece jen dospěl k závěru, že je to s tvou duší, jak jsem ti byl pověděl tehdy při našem prvním rozhovoru? – Mária budiž pochválena!“

„Ano, myslím, že Thoth souhlasí s tím, co jste mi sdělil. A nejen on! Koneckonců, ve veškeré ony pasáže mám tím větší důvěru, když vím, že je přede mnou můj pán pečlivě skrýval... – Vidíte hned, že zas tak šlechetný nejsem: pomohl jsem vám jen proto, že se domnívám, že vám cosi dlužím. Nebylo to ode mne ze soucitu a nebylo to nezištné.“

„Jistěže to nebylo nezištné,“ usmál se Pampalij. „Žádný křesťan přece nemůže jednat nezištně, čeká-li jej Boží soud; tedy odměna, anebo trest. A protože již víš, že i tebe bude soudit On, sám ses už navěky zapletl do této obskurní ekonomie. Ano, hošku, zní to snad příliš ostře, ne-li přímo rouhavě, ale poslouchej: leda antikrist či neznaboh bude ještě schopen nezištného činu – ze stáda Božího však nikdo. Ach, nikdo... Pranikdo!“

³¹ Latinské *homunculus* je zdobnělinou substantiva *homo* („člověk“), a tedy znamená doslovně „človíček“.

To byl jeden z velmi zřídkaých momentů, kdy Pampalij mluvil jaksi proti víře; ačkoli vlastně: on nemluvil *proti ní*, on mluvil jednoduše *o ní*.

„Říkáš tedy, že lze pěšmo dojít až do údolí?“ změnil Pampalij téma.

„Jistě, pánové. Za chvíli vyhřezneme z útrob hory a pak se pustíme stezkou spirálovitě se stáčející kolem masivu. Ale není to veřejná stezka. Zná ji pouze můj pán, já a pak ještě knihkupec Hans, Umbertův pravidelný dodavatel knih.“

„Jistě!“ zvolal Pampalij. „Však tomu jsem se velmi podivil, kde se vzalo tolik těžkých svazků v nitru hory!“

„Tak teď už to víte,“ přikývl homunkulus, dodávaje ještě: „Třebaže Umberto byl ochoten vzdát se pro poustevnický život veškerého lidského pohodlí, tohle jediné si odepřít nedokázal – dokonce i v těch nejdivočejších letech, kdy se ještě prával o potravu se skalními orli tam nahoře na hřebenech, dokonce už tehdy opatroval několik pěkně iluminovaných rukopisů. Považuji tuto jeho knižní mánii za svého druhu neřest a občas jej pro zábavu pokouším a pošťuchuji poukazy na to, že se nedokázal svaté cestě odevzdat docela a beze zbytku. Vždyť neříká snad Eckhart, že kdyby ses vzdal celého světa a ponechal si z něho jen maličký kousek, ulpívaje však právě na něm svou vůlí, vyjde to nastejno, jako by ses nevzdal vůbec ničeho?“

„Vskutku myslím, že něco podobného Eckhart kázal... Souhlasíš, fámule?“ otočil se na mne.

„Asi je to tak, pane.“ (Ač Eckharta jsem vždy hluboce miloval, v tu chvíli jsem si bohužel nemohl vzpomenout, ve kterém z dochovaných spisů lze toto na mou věru duchaplné tvrzení dohledat.)³²

Homunkulus pokračoval: „Umberto mi ovšem na takové mé posměvačné št'ouchance namítá, že knih se nedrží z nějaké své záliby či vášně, nýbrž že tak činí čistě z rozumného důvodu, a to důvodu velmi pádného, v samotném alchymickém učení založeného. Nebyl to prý pouze Richard Angličan, nýbrž i další, kdo tvrdili, že alchymista musí studovat co nejpilněji a v co největší míře, neboť jinde než ve slovech skutečných adeptů pravdu našeho Umění nenajde...“

„Na druhou stranu se ovšem říká, že četba sama nepostačí. O čemž už jsme hovořili, vzpomínáš?“ nadhodil Pampalij.

„Nejen to, pane! Vždyť největší z mistrů dokonce snažně nabádají, aby knihy byly zahozeny, jsouce toliko přítěží, s níž k výšinám naší vědy nikdo nevystoupá! – A právě tohle pokaždé připomínám Umbertovi, upozorňuje jej tak na skutečnost, že ačkoli jeho důvod ke čtení knih je jistě rozumný, přece nebyl oproti druhému, jenž

³² Mistr Eckhart, **XXXněco o něm a odkaz s tím, že na rozdíl od fámula, my tu informaci mámeXXXX**

před čtením varuje, vybrán jakožto pádnější rozumnou rozvahou, nýbrž byl mezi oběma – stejně přesvědčivými a podloženými – vybrán, poněvadž byl Umbertovi více po chuti, schopen totiž ospravedlnit jeho vášeň.“

„Mluvíš naprosto správně, maličký kamaráde! Vždyť je to až k pláči groteskní, kolik lidí se domnívá, že jejich jednání vychází z rozumné rozvahy, zatímco ve skutečnosti jsou jejich pohnutky zcela jiné, spadající do oblasti volní náklonnosti, k nimž se teprve *ex post* připojují jakési rozumné důvody – a tu jistěže pouze ty vhodné, s náklonností a libostí jedince souhlasné, mezi ostatními jím pečlivě vybrané a předsunuté tak, aby se přes ně na důvody opačné, od věci zrazující, ani nevidělo a aby se nemuselo uznat, že tyto jsou stejně rozumné jako ony, a že to tedy nebyl rozum, kdo volil. Vskutku je v člověku na hony více pudovosti a zvířeckosti, než se obvykle připouští! Není-li mnohý člověk zvířetem větší měrou nežli zvířata sama...“

„Naštěstí já nejsem člověk, tak jsem toho ušetřen,“ poznamenal velmi hrdě homunkulus. (A nikdo z nás nebyl od té upřímnosti, aby mu pověděl, že jeho nebytí člověkem jest konkrétně čímsi na způsob bytí zakrslým a tuze ohavným páchnoucím netvorem.)

V ústí chodby se posléze objevilo světlo: venku bude jasný den! Jakkoli to snad bylo po tak

dlouhém čase stráveném v podzemí potěšující, je třeba vzpomenout, že denní světlo zprvu až nesnesitelně pálilo do očí. Teprve po hodné chvíli jsme mu uvykli natolik, abychom mohli nechat klesnout dlaně, jimiž jsme si oči stínili. Leč tu již končil Gabrielův díl úsluhy. Byl nám dobrým průvodcem, dále však, jak řekl, musíme sami. Ukázal nám, kudy se dát, a přisadil pár rad, jakým způsobem se varovat sejítí, zbloudění, nebo dokonce – Pánbů chraň! – spadnutí ze srázu. A že tu byly srázy pořádné, to vám ani nechci říkat: ještě dnes mám závratě, když na to vzpomenu.

„Bude to ještě dlouhá cesta,“ poznamenal Pampalij, hodnotě svým zkušeným zrakem výšku, v níž jsme se nacházeli. Nevím, na kolik ji odhadl on, ale podle mého jsme mohli být klidně i půldruhé míle nad údolím.

„Bude ještě mnohem delší, než se zdá,“ pověděl bez okolků Gabriel. „Stezka se totiž zvolna obtáčí kolem celé hory a tak se cesta nesmírně natáhne. Nemluvě o tom, že ne v každém svém místě je tak lehká schůdná. Nicméně máte dobré počasí a den je teprve v rozpuku. A když zvážíte, že Hans to zvládá i s pořádným rancem knih, zas tak hrozná to být nemůže...“

„Jistě, my si poradíme. Z toho nejhoršího jsi nás už dostal, milý kamaráde, tohle teď bude maličkost! Ale pověz: proč nejdeš s námi? Vždyť u pána tě jistě čeká trest.“

„Možná,“ ušklíbl se homunkulus. „Ale co lepšího by mne čekalo tam dole?! Tam v lidském světě... – Cožpak se lidé už naučili přijímat jinakost? Cožpak se už někdo z těch, kdo se tak rádi staví humánními a laskavými, zvládne zachovat lidsky a laskavě k někomu, kdo se trochu liší?“

Pampalij se na něho zahleděl s vážností, jaká mne u něho krajně překvapila, a po jisté prodlevě – vyplňované z jeho strany asi jakýmsi zahloubáním – pokýval hlavou: „Bohužel, maličký přítelíčku... Tak daleko ještě nejsme. V lepším případě se odlišným vysmíváme a lijeme jim na hlavu splašky, v tom horším je zavíráme do kobek a mučíme, zvouce to nápravou. – Ale já chovám v člověka naději a důvěru: věřím, že za pár tisíc let vyspěje dost k tomu, aby i takové, jako jsi ty, dokázal milovat.“

„Nikoli, pane. Já myslím, že dříve slunce zčerná a měsíc se zalije krví posledního soudu,³³ než se člověk byť maličko pozmění k lepšímu...“ (Což na nekřesťana pověděl ten človíček jaksi záhadně.)

Hned potom zmizel ve tmě: „Sbohem přátelé! Mnoho zdaru!“

„Tak i tobě! Díky za vše,“ zavolal za ním Pampalij. „Budeme se modlit za tvou duši.“

³³ Srv. Zjevení sv. Jana, 6,12.

Jakmile jsme osaměli a z maličkého zachránce zůstala, kromě naší vzpomínky na jeho dobrodiní, jen trocha žlukle sýrového puchu, tu i Pampalij proslovil cosi na mou věru záhadného: /////

////zde souvislé části prozatím konec; následující kapitoly jsou pouze vytržené spolu nesouvisející střípky – doporučuji zde uveřejněnou kapitolu poslední, ovšem pouze čtenářům značně otrlým///

kapitola ////

kterak se Pampalij

Ač má vlastní náklonnost k hostinským zařízením se té Pampalijově zdaleka nerovná, opravdu musím uznat, že usilovný pobyt v nich nějaké to ovoce občas snese. Několik případů jsem popsal dříve; tu je na řadě další.

V zájezdním hostinci U Kulhavého kapouna cestou z ///// do //// jsme se náramně sbratřili s pohříchu veselou kopou, již tvořili tři pěkně vypasení mniši Pomniprd, Potěšpyj, Pleskniřit' a malinkatý chlapík jménem Lízátko. Ač ten poslední byl z nich ze všech nejtitěrnější a nejhubenější, slyšet ho bylo až na půdu a huba mu jela, že byste se lekli. Sám byl laikem a jak pravil, svým druhům jejich kutny po právu záviděl; což mu ovšem

nebránilo, aby si z nich ze všech neutahoval. Jeho obzvláštní libůstkou přitom bylo komolení jejich už tak prapodivných jmen. Ze tří brunátných tlouštíků by vám jich vykouznil nejméně třikrát tolik: mimo Pomniprda, Potěšpyje a Pleskniřitě zhurta oslovoval i Plesknipyje, Pomniřitě či Potěšprda, případně se dovolával pozornosti u Potěšřitě, Pomnipyje, Pleskniprda; a dokonce i Prdopleska. Ani to vše mu však nebylo dost a tu jsme slýchali zvolání typu „Řit'oprde, spolykej to sádlo všechno! – Prdopyji, ničeho se neboj a rozžvýkej tu okurku!“ A tak dále a tak dále...

Nuž, jak jsem řekl, veselá kopa. Leč jakkoli moc veselá mohla být, přece jen bych vám o ní nepovídal, nebyla-li by navíc těsněji spjata s velikým úkolem Pampalijovým, jehož historii tu znaménáme.

Tito hošci znávali prý být ve společnosti jakéhosi Johanna Trithemia v opatství Sponheimském, v malebné oblasti městečka Koblenz.

//pozor O trithemiovi kerssenbrock s 37.alch se více venuje asi az po roce 1506!///

Bratři cestovali výhradně pěšmo a my jsme se jim nehodlali protivit. Pampalij povídal, že není kam spěchat. Zajdeme-li si prý o pouhých pár týdnů, co nám ubude ze sedmi let? A ke všemu je tu možnost, že po návštěvě Trithemia už ani ten

zbytek nebudeme potřebovat! Souhlasil jsem (ačkoli i kdybych jakkoli nesouhlasil, věci by se jistě nestaly jinak). Souhlasil jsem, neboť společnost těch veselých hochů nebyla v žádném směru nepříjemná (snad jen, musel-li člověk neustále hlídat, aby mu neprovedli nějakou šprýmovnou čertovinu).

Nicméně krom všech těch událostí šprýmovných – a nakonec více či méně nevinných – potkalo nás přece i cosi vážnějšího, nad čím se dokonce i Pampalijovo čelo mírně (vlastně pouze *velice* mírně) nakrabilo.

Kráčeli jsme širokou lesní cestou, když si milý Lízátko náhle posteskl: „Ach, bratři, bratři moji! Už mne to zas jímá a táhne na stranu! Volání divočiny! Oj, oj! Tož víte, vy velicí: tunely vašich střev jsou dlouhé a obsažné a materiálu se vejde, že by se dal lopatou přehazovat. Má vlastní střívka však – ježto jsem tak malý – jsou útlá a nakrčená. Taková se musejí častěji vyprazdňovat! I nedá se nic dělat, běžte napřed, bratři a přátelé; já si odskočím tuhle do mlází a brzy vás doženu.“

Tlustí mniši si libovali, že se to s vnitřky jejich břich má, jak povídal, a blahosklonně mu popřáli, ať si odskočí, když to přece nikomu nebude ke škodě a jemu navíc ještě k dobru; oni ale že s ním soucítí a tohle stálé běhání mu nepřejí (přesto se, jak jsem si všiml, po straně uculovali).

Jakmile jsme Lízátka trochu předešli, stáhl si gatě, přikrčil se a zamířil svým zakončením kamsi ve vlahou zeleň, aby zatímco se od něho budeme pomaličku vzdalovat, pracoval sám a vskrytu na velkém díle. Brzy jsme se vzdálili tolik, že útrpné rány a strašlivý praskot přirozeně povstávající skrz jeho nutkavý čin nepůsobily nám v uších více pozdvižení nežli lehký ševelivý větřík, jenž nás blažil již od rána. Nicméně je možné, že Lízátko *vůbec* neprděl, ba že snad se vyprazdňoval docela potichoučku jako koroptev či kapr. Ba co víc! Není to jen možné, nýbrž dokonce zcela *pravděpodobné!* Neboť kdyby tomu tak nebylo, těžko by se tak bezstarostně přiblížila ona postava, kterou měl zahlédnout. Avšak nepředbíhejme.

Lízátko se po jisté době nepatrně pozdvihl, aby dosáhl na pěkně obrostlou větvičku, již si hodlal po dobře vykonané práci odpomoci od ulpěvších zbytků lejna. Když se i tato operace vydařila k jeho spokojenosti, natáhl si gaťata. Jelikož nebyl zbrklý a nerozumný, neodběhl hned z místa činu jako nějaké zvíře, nýbrž dřepł si ještě jednou – tentokrát zadkem na druhou stranu –, aby se v lejně zodpovědně pošťoural. Klacíkem, nikoli prstem. A to celé samozřejmě proto (vysvětlím to, neboť hádám, že někdo by ohledně toho mohl být na pochybách), aby se ujistil, že jeho výkal jest v pořádku a neobsahuje něco, nad čím by se musel pozastavit v obavách o své zdraví.

Naštěstí k těm se opravdu nenašel důvod – lejno bylo poctivé a náramné. Lízátko se musel v duchu pochválit i za to, jakpak je veliké a tlusté.

Libuje si nad ním ještě nějakou chvíli, když najednou: *co to cítí?!*

Strašlivý puch mu znechutil veškerou tu kratochvíli! Strašlivý puch sedlé moči a kdovíjakých jiných útrobních šťáv sem lne odněkud zpoza něho.

Zakryje si nos i ústa a otočí se. Z mlází má dobrý výhled, zatímco sám zůstává nepozorován. Cítí – a brzy i slyší –, jak se kdosi blíží po cestě; ze směru, z něhož prve přišli i oni.

Zatím nikoho nevidí, ale už ten zvuk šouravých kroků doprovázený přiškrceným supěním nevěstí nic dobrého. Vzbudil v milém Lízátkovi představu přestárlého napůl vyschlého pavouka zuřivě se šourajícího přes ohořelý pergamen. Ano, kdybyste zvuk, jenž Lízátko právě slyšel, patřičně zeslabili, bylo by to přesně ono. Tím si byl jist. (Nicméně napadá mne, zda jej v takovou chvíli nemohla pozlobit myšlenka, že vůbec *jakýkoli* zvuk, který dostatečně zeslabíte, vám bude nakonec znít přesně takhle.)

Jak měl Lízátko brzy zvědět, původcem zvuku jakož i smradu byl muž vysoký a bledý. Pomuchlaný až hanba a taky ošuntělý – a přece podle držení těla a výrazu tváře podezřele nepatřičný k žebrácké holi, již za sebou táhl. Jeho

původně snad nevýrazný šat zvýrazňovalo mnoho a mnoho táhlých fleků směrem od pasu dolů. Pobudou byste ho zvali jistojistě, a právem; neboť byl dosti potrhaný. Nevypadal vůbec zdravě. Avšak ani nemocně. Spíše jaksi *makabrozně* (což – věřte mi – v jakémkoli směru, v němž tomu slovu rozumíte i nerozumíte).

Lízátka žel znepokojovala jiná věc. A totiž chlapova zcela do očí bijící a zhola neoddiskutovatelná a nezpochybnitelná *slídivost*. Již první pohled na toho neduživého dlouhána Lízátka dokonale ujistil, že nejde po našich stopách náhodou. Pražádnou náhodou! Sleduje nás, a to – jak bylo neméně zřejmé – nikoli s dobrými úmysly.

Jelikož pak Lízátko byl pašákem velice bystrým a zběhlým v ledasjakých lumpárnách, ihned věděl, co počít, aby se k nám mohl co nejsnáze vrátit a povědět nám o smradlavém slídiči, aniž ten by tušil, že je prozrazen. Aby tedy v chlapovi vzbudil dojem, že o něm vůbec neví, začal si na svém místě prozpěvovat způsobem zcela nenuceným a tak rozpustilým, aby právě ze samé té rozpustilosti bylo navenek zřejmé, že se nedomnívá být pranikým slyšen. K tomu si zas stáhl i gatě, aby mohl bez újmy na nich dostatečně 'fingovat' prdění (uvozovky proto, že on své prdění vlastně *nefingoval*; fingované bylo jen v tom smyslu, že bylo *neupřímné* a *vynucené*; jinak ovšem docela ryzí a nefalšované).

Prděl do rytmu a zpíval si:

*Vyseru se na mezi,
hola hej, hola hoj.
Děvče tudy poběží,
hola hej, hola hoj.
Nožka se jí smekne,
hola hej, hola hoj.
Do hovna si klekne,
ojejej, ojoj!*

A druhou sloku tak:

*Vyseru se do hrnce,
hola hej, hola hoj.
Pán pojede na srnce,
hola hej, hola hoj.
Pěkný kousek uloví,
hola hej, hola hoj.
V hrnci mu ho uvaří,
ojejej, ojoj!
-Juch!!!*

Na refrénu si dal záležet:

*Kadim kadim, prdim prdim
Kdo mi poví, jestli smrdím?
Kadim rád, kadim mlád.
Pojd' se rychle podívat!*

Ještě malou chvíli si tak nevkusně prozpěvoval, dokud si nebyl jist, že slídívý chlap zaběhl do lesa a pečlivě se ukryl v houští. Teprve potom si Lízátko zas natáhl kaťata a s další bezstarostnou písní na rtech – vkusnější a slušnější pouze o malý krapítek – se rozběhl po cestě. Míjeje slídičovu skrýš, dokázal navenek ani maličko nezakolísat, třebaže jeho smrad jej bezmála přemohl a k tomu cítil, kterak je doslova probodáván záštiplným zrakem.

Lízátko nás dostihl kousek za lesem, kde se cesta stáčí podle řeky.

„Tak jakpak jsme se vyprázdnili, dobrý brachu?“ zažertoval mu v ústrety bratr Potěšpyj. „Vydržíš teď aspoň do zítřka nebo hned s večerem poběžíš znovu? Che, che, ché...“

Bystrý Lízátko mu nehodlal zůstat cokoli dlužen: „Vyseru se klidně hned na tvoje přání, kamaráde; vidím-li totiž, jak jsi v obličeji i v postavě celkově znetvořen přesmírnou odulostí a úhrnnou ohyzdností rysů, je mi tě upřímně líto a chci tě v tvém neštěstí těšit, jak jen budu moci – což se mi jistě nepodaří ničím lépe nežli tak, pokud se ti vyseru přímo pod nos nebo ti posadím pořádného hnědáka za krk, je-li o tobě přece obecně známo, že není na celém širém světě většího milovníka hoven a všelijaké takové špíny, co se z těla porůznu vytlačuje. Cha, chááá... Ty tlust'ochu jeden zpocený, až na záda poprděný! Ale

nechme toho laškování aspoň pro chvíli, kumpáni moji milovaní; mám totiž zvláštní věc, co vám musím sdělit. A nyní, až o tom budu mluvit, neohlížejte se prosím nikdo zpět k lesu. To bychom se prozradili.“

„Prozradili?!“ vyhrkl jsem. „A před kým?“

Lízátko pokrčil rameny: „Neznám ho. Ale dám hlavu do žumpy za to, že nás sleduje. A myslím, že pouze s těmi nejhoršími úmysly.“

Pak nám ho popsal. Veliký, hubený, škrobený, okounějící, naklánějící se, hrbatící se, krabatící se, narovnávející se... Páchnoucí, v otrhaných hadrech, zbitý jako pes, prašivý však třikrát tolik; ba snad až tak, že by bylo smrtelnou urážkou i toho *nejprašivějšího* čokla, srovnávat jej s tímhle odporným člověkem. (Není-li nakonec pro *jakékoli* zvíře urážkou, je-li srovnáváno s člověkem; byť třeba i tím nejlepším. Což doporučuji k pečlivému uvážení.)

„Poznáváš ho?“ mrkl na mne Pampalij, aniž se musel dvakrát rozmýšlet.

„*Pane?*“

„Přece ten divný žebrák, co nás sledoval ve Florencii.“

„Divný?! Tehdy jste říkal, že je to *normální* žebrák!“

„Ale prdelko, nesmíš přece věřit všemu, co ti říkám,“ usmál se mile. „To jsem ti řekl, jen aby sis nedělal starosti. Ve skutečnosti však jsou mé

odhady ohledně tohoto chlapíka poněkud černější. Nicméně budu milostivý a velkorysý; jako vždy. Proto říkám: nebudiž tomu hochovi ublíženo, dokud nám nezkříží cestu ještě napotřetí – tehdy už bych na něho ovšem musil vzít pár důrazných otázek! Takto ale může jít stále jen o pouhou náhodu; i já se přece mohu ve svých odhadech mýlit.“

To poslední řekl s tak širokým úsměvem, až jsem si mohl dovětek domyslit dříve, nežli jej vyslovil: „Ačkoli něco takového rozhodně nepředpokládám.“

//////////

XXXXXXXXXXXXX

Kterak jsme se střetli
se strašlivými loupežníky

Východně od ////////////// směrem k ////////////// jsou lesy hluboké, husté a temné. Není radno vydat se tamními cestami. Přesto tuhle chybu mnozí cestující a dokonce i kupci, kteří by se měli mít na pozoru dvojnásob, tu a tam dělají. A lapkům se tu dobře daří. Tedy, aspoň se to říká. Já vám nemohu dosvědčit víc, nežli že tam prostě *jsou*. Zda se jim daří či nikoli – či alespoň nakolik se jim dařilo, když

potkali mého pána (a mou maličkost) –, to už posuďte sami.

Bylo teprve k pozdnímu odpoledni, ale v chladné hloubi hvozdů byla tma jako ve škrkavčí ložnici (kde bývá ovšem, jak předpokládám, tepleji). Zdálo se, že tu je docela jiný svět než venku; jiný svět se svým vlastním, nepřívětivým podnebím a se svými vlastními barvami – všemi možnými odstíny černé a temně zelené.

Byl jsem v nejvyšším pokušení rozsvítit pochodně.

„Nač to?“ povídá však Pampalij.

„Abychom lépe viděli,“ odpověděl jsem.

„Na co bychom potřebovali vidět, slepičko?“

„Přece na cestu, pane.“

„Kráčíš snad po ní *ty*? Zdá se mi totiž, že to necháváš na mule.“

„Jako vy zas na svém úžasném hnědáku...“

„Přesně tak. A domnívám se, že tito naši věrní druzi vidí zatím dobře. Podívej, poučím tě o jisté lidské hlouposti rozlezlé všady jako nějaký ohavný mor. Mám na mysli zbytečná konání lidská. Ba, ba. Domnívám se, že *drtivá většina* činností, jimiž se lidé zabývají v domnění, že je jich nadmíru třeba, není ve skutečnosti než ztrátou času a zbytečným plýtváním sil; neřku-li pak plýtváním materiálu; ba dokonce i celými životy se často plýtvá: ať už lidskými, ať už zvířecími. Nu, jistě chápeš... A to ještě ani nemluvíme o tom, že značná část

z lidských činností je nejen zbytečná, nýbrž i škodlivá. – Ach, jak blažen a svoboděn ten, kdo dokáže poznat, co nutné a vskutku potřebné, a nestará se o jiné, co člověka pouze ubíjí a drásá, zatímco on – chudáček zmatený – míní, že by se bez toho neobešel! – Na mysl mi teď přicházejí například nejrůznější všeteční zaostalci starající se jen, co je kde nového a co se kde šustlo, a hledající tak, čím dalším by se mohli trápit a do které hrůzostrašné zvěsti – která se jich v posledku ani maličko netýká – by mohli útrpně vplétat svou duši, jako kat vplétá svou oběť do kola. Ale to jsem snad příliš odbočil. Jemináčku, to jsem zas odběhl! Zpět, zpět! Honem zpět k tobě, prasečí čumáčku! A rci mi rychle – ať mne potěšíš, žes můj výklad pochopil –; rci mi, co z toho plyne pro tento náš konkrétní případ?”

„Nezlobte se, dobrý pane, ale myslím, že z toho vyplývá, že celý náš podnik je zbytečný. Nevidím totiž, v jakém směru jest jej zapotřebí.“

„Oj, nějakým nedopatřením jsem tě zrovna přeslechl!!! Nevadí, zkus jinou odpověď.“

„Ehm, tak potom tedy z toho asi vyplývá, že je zbytečné rozsvěcet pochoděň. Není to totiž, jak jste předtím dokázal s odkazem na mulu a koně, nutné. A máte pravdu, pane; pouze bychom plýtvali smolou, nadarmo ji trápili plamenem a sebe zas ztrátou času s jeho rozděláváním, jakož i dalšími nepříjemnostmi, ač třeba zdánlivě

nepatrnými, které s sebou rozdělávání ohně nese, potažmo nést může.“

Pampalij potěšeně zatleskal. „Tak, tak. To je přesně ono! Rád vidím, že je můj neurozený fámul alespoň bystrý.“

„Ach, nechte těch lichotek, pane. To nestojí za řeč.“

„Ale ne, ne. Jen se nech pochválit, hošku! Však to není maličkost, vyznat se ve výkladech mudrce, jako jsem já, a neztratit nit! Amen, amen. To ti tedy říkám: dobrá práce.“

„Děkuji.“

„A podej mi zas čutoru, nějak mi vyschlo...“

Tedy jsme jeli potmě. Báł jsem se všech těch zvuků, které tam chyběly – totiž vůkol bylo nepřirozené ticho – a ono příšeří zas skýtalo skvělou látku mé bujné představivosti; tu jsem viděl čerta, tam zas draka, tuhle mrtvolu a tam shrbené dítě, tam opařeného kocoura a jinde zas černého obra, tamhle rybu bez šupin a kus vedle bábu s kančí hlavou.

„Bojím se, pane!“ zaúpěl jsem. „Přece jen rozsvítím tu pochodeň.“

„Když jinak nedáš...“ zasmál se. „Bránit ti nebudu. Ale kdybys chvíli počkal, nemusel by ses třeba ani trápit s křesadlem. Tamti pánové, kteří se k nám pomalu blíží i plíží ze všech stran zpoza stromů, by ti mohli připálit. Rozeznávám již totiž, že někteří z nich nesou zapálené klacky. A když už

mluvíme o ohni, domnívám se, že ty stromy natahané přes cestu nějakých padesát kroků před námi tam budou jistě z důvodu, aby se udělal pořádný táborák. Nejspíš chystají zvěřinové hody a v takovém případě nás jistě požádají, ať se připojíme. Ačkoli já velký hlad nemám. To spíš bych se něčeho napil.“ – A vskutku tak (opět) učinil.

Divil jsem se bystrosti jeho smyslů. Měl pravdu, stahují se k nám podezřelí mužové; což jsem ale já sám zaznamenal až po delší chvíli.

Konečně pak, když se vyrojili všude kolem, aby nám zastoupili veškeré únikové cesty, byl jsem si jejich přítomnosti vědom až, řekl bych, *palčivě*. Třímali nože a klacky; otrhaní, suroví pobudové, tu a tam bez oka, tu a tam bez nosu, nejméně jeden bez ucha, jiní s tvářemi cele zakrytými... asi že to tak bylo lepší.

„Máde plůzel, kabaládížci,“ zašklebila se na nás veliká zarostlá huba, již se v poměru k její povšechné šířce dostávalo až příliš málo chrupu. A ten, který přece měla, nevypadal zdravě. „Chcebe všehno! Plachy, hadly i žládlo! A hodeb! Než se ukludně nazelu!“

„Odpust', dobrý člověče,“ odvětil Pampalij vstřícně. „Avšak nerozumím ti. Snad je to tím, že jsme v sedlech, zatímco ty hulákáš tam odspodu, a takto ze zvuku tvých slov cosi ubude, nežli dorazí sem vzhůru k našim sluchovým orgánům – ostatně

nemýlím-li se, byl to již starý Epikuros, kdo učil, že forma vnímaného se může odřít o částičky vzduchu, putujíc jím k vnímajícímu – ačkoli on tak mínil, pokud se správně pamatuji, předně o zraku... – Což by zas aspoň vysvětlovalo, proč se mi jevíš tak nevyhovitelně šeredným. – Nuž dobrá. Anebo je tu druhá možnost, pane: a totiž že ti nerozumím, poněvadž nejsi než jakýsi slizký hulvát, který ani nedokáže tu svou nevymáchanou hubu pořádně otevírat a zavírat, aby tak svou nízkou mluvu alespoň patřičně artikuloval, když už se tedy vůbec odvažuje ze své pozice naprosté nuly, trhana a sprosté nicky oslovit vznešeného pána. Nevím proč, ale tahle druhá možnost mi dokonce připadá nad onu první mnohem a mnohem pravděpodobnější. – Čímž ovšem nehodlám ani v nejmenším napadat vývody Epikurovy. Bůh mi buď svědkem!”

„Eh-m? Hu-ů?!“ zatvářil se vůdce bandy. „Co žigal?!“

„Dělá si z tebe prdel!!!“ zavřískl zlobně jeho pobočník a mačeta křečovitě svíraná jeho olezlou rukou se povážlivě zableskla ve světle hořících klacků držených tuctem dalších velikých a špinavých chlapů. „Hned ho vykucháme! A toho druhýho taky!“

Tahle slova mnou, jak musím přiznat, značně otřásla i navzdory tomu, jak mne častá zkušenost po boku Pampalijově ujišťovala, že já věru

nestojím na té slabší straně. To spíš abych se bál o ony už tak zbědované muže. Nicméně já neměl v oblibě krveprolití *jakéhokoli* typu.

Tentokrát jsem se pokusil zabránit mu alespoň krátkým proslovem, o němž jsem si byl po právu jist, že musí každým chápavým člověkem významně pohnout, a to směrem k dobru. „Pánové, no tak pánové,“ řekl jsem, „bud’me přece rozumní! Klid prosím, klid. Všechno si promysleme a domluvme se k plné spokojenosti nás všech.“

„Ufiknu ti koule, šmejde!“

„Chci říci: cožpak na tom světě není už takhle násilí dost a dost?! Násilí, bídy, zla...“

„Vyrážím ti zuby větví!“

„Přátelé, Pán se dívá! Ach ano, Bůh nás všechny vidí!“

„Šlápnu ti do nosu!“

„Považte například, kolik nebohých dětí zahyne dříve, nežli se o tom někdo dozví, a kolika nešťastným mužům se nikdy nevrátí ženská, která jim utekla.“

„Uh??!“

„Ach ano, přátelé! Považte, kolik mouky by se namlelo ze zrna, jež by nemusely vzdělat udřené ruce nebohých rolníků, a kolik pecnů chleba by se z ní napeklo, kdyby bylo všechno jinak!“

„... .. Hééé...???!???!“

„Jen považte o kolik lépe by se lidé měli, kdyby svět nebyl místem, kde ženy natrvalo pozbývají své

nevinosti, jakmile ji byt' jedinkrát potratí – a třeba je to pouhý mžik –; ...místem, kde muži pozbývají své cti jediným plivancem schytným do oka a zavčasu neoplacným; kde děti pláčou, aniž by věděly proč. A starci mlčí – neb ti už vědí své...”

I oni tehdy mlčeli. Mlčeli a tiše, jakoby dojatě, přikyvovali. A já viděl, že dobro v nich – to dobro, jež dlí původně v každém z nás – není ještě tak docela ztraceno; bylo mi nejjasnější, že alespoň jiskřička ho v každé z těch nebohých, z cesty sešlých duší zbývá. Jiskřička, kterou jsem mínil dále rozdmýchat v planoucí oheň lítosti a pokání.

„Jen si to představte! Představte si to a zaplakejte! Ach ano, nestyd'te se za slzy při myšlenkách na jedlíka, který nemá dost jídla; při myšlenkách na svíčkáře, kterému se nedostává vosku třeba i na tu nejmenší svíčku; při myšlenkách na statkáře, který žije v nedostatku; při myšlenkách na kloboučníka, jemuž mokne hlava; při myšlenkách na otce v obavách, jakého muže dceři vybrat, aby ho příliš nebila; při myšlenkách na mládence, který už dávno není mláďencem či na panenku, která – chuděra – vypadá jako panák; při myšlenkách na rybu bez vody, mydliny bez mýdla; na krávu bez mléka a na dojičku, bezradnou, jak by ji podojila – neboť ono *není* jak! ...neboť je to *kruté*! *Kruté*, přátelé! Ach ano, plakejte, přátelé, plakejte! Plakejte a nestyd'te se! Vždyt' i Pán plakal nad nespravedlností a

krutostí světa, jež Jeho Otec v jakési své slabé chvíli tak neprozřetelně stvořil. – Třebaže o této Jeho lítosti Písmo mlčí. (Na tom ovšem není nic tak divného, když si uvědomíme, že v Bibli se nepíše taktéž o spoustě *dalších* věcí, které náš dobrý Pán Ježíš musel dělat – tedy aspoň nakolik máme věřit, že byl skutečným člověkem a ne jen jakýmsi poločlověkem obrazným a falešným, jak by nám chtěli tvrdit někteří odporní kacíři. Jistě rozumíte, co míním.)“

A lapkové plakali. *Opravdu* plakali. Upřímně a hořce.

Někteří snad i kajícně.

„Ten člověk nás zná!“ křičeli. „On nás chápe! – On nám rozumí! – Soucítí s námi.“

Vskutku, já jim rozuměl. Já s nimi cítil.

Všiml jsem si, že i Pampalij pláče. „Tos řekl moc krásně, nejmilejší fámule. Nádherně! Opravdu nádherně!“

„Děkuji, pane. I když vlastně nevím, kolik chvály zasloužím. Šlo to od srdce... a takové řeči přece nepředeme my lidé sami, nýbrž takové jako by nám posílaly múzy!“

„Potom ti patří pochvala a nejvřelejší díky přinejmenším za to, žes jim nebránil, když se skrz

tebe rozhodly promluvit. Ámen, kmáne, ámen! Při slzách Mariiných, ámen a halelujááá!“³⁴

„Příliš mi lichotíte, pane! Přespříliš! Já nevím, zda to od vás unesu.“

A lapkové křičeli: „Musíš tu zůstat! – Ach, člověče, nevíme, kdo jsi, ale otevřel jsi nám oči! – Což oči?! I duše jsi nám otevřel!!! – Zůstaň s námi! Zůstaň! Prosím! Na kolenou prosím! – A já též! – Já též! – I já! – A já! – Já také! – Pohled! My všichni!!!“

Všichni přede mnou poklekli. Všichni, až na jednoho. Ten pokleknout nemohl, poněvadž neměl kolena. To mne, jak přiznávám, sice mrzelo – neboť to celé věci ubíralo na efektu –, ale řekl jsem si: budiž.

Cítil jsem se jako pasáček, skrze nějž Duch Svatý proměnil smečku zlých vlků v stádo neškodných beránků.

Leč musel jsem se se svými beránky rozloučit. Alespoň prozatím. Vysvětlil jsem jim, že jsem vázán jinačí službou – tuhle svému pánu – a teprve až ta mi padne, budu se moci přidat k nim, abych se o ně – ubožáčky – postaral.

³⁴ Viz typicky renesanční směska nejryzejší křesťanské zbožnosti a nejryzejšího řecko-římského pohanství. Ačkoli na začátku Pampalij Borgiu napomene, mluví-li o Fortuně, mnohdy přece uvažuje podobně. Tlak doby je příliš silný: leccos do řeči uniká, aniž by si toho člověk všiml, aniž by to zpozoroval. Viz i krátce na to: u fámula náhlá proměna múz v Ducha Svatého.

Navrhli, že ho tedy zabijí, aby se to neprotahovalo. (Kterýmžto návrhem mne, jak jistě chápete, poněkud zklamali, když prve zmíněný příměr tak pozbýval cosi ze své původní náležitosti.)

„Přátelé,“ zdvihl jsem dlaně v gestu věru biblickém, v němž se obzvláštním způsobem smiřovala bodrá, prostá chlácholivost s bezmála tragickou výzvou k nesení útrap – útrap totiž, jež z naší rozluky budou muset vzejít. „Přátelé,“ řekl jsem, „nutnost si žádá tak a my nemůžeme jinak... Však slibuji vám, že na vás nezapomenu a jakmile toho bude jen trochu možno, co nejrychleji se k vám vrátím, abych podruhé už nikdy neodešel!“

A vzpomena si, co byl Pamaplij zcela prvně proslovil, když zjistil, že dojde k tomuto setkání, nechal jsem si od těch dobrých mužů připálit svou pochodeň. Tuhle to však mělo rozměr docela bohatší oproti tomu, jak byla věc zamýšlena zprvu. Tu přece nešlo již o pouhé šetření křesadla; ač netvrdím, že veškerá praktická užitečnost toho činu zcela chyběla, přece jen byla zastíněna jeho rozměrem symbolickým: zapálili mou pochodeň podobně jako já zapálil jejich na troud vyschlá srdce touhou po dobru...

Ale abych to příliš neprotahoval a nenudil čtenáře svou zálibou v patosu a vzletné dikci – nemluvě o tom, že líčením činů mých se nadmíru povážlivě zdržujeme od vylíčení neskonale větších

a slavnějších činů Pampalijových –, řeknu už jenom tolik, že zátarasy nám byly z cesty velmi urychleně odklizeny a záhy jsme mohli – vyprovázeni halasnými dojatými pozdravy – pokračovat v cestě.

Když jsem se ku svému beránčímu stádu otočil naposledy, pravil jsem: „Aj, jaké mám teď vidění, přátelé! Jak *odporné* vidění! Vidím jít kohosi v našich šlépějích. Aj! Vysoký, hubený, škrobený, slizký, smrdutý, krabaticí se... – Muž, jehož úmysly s mým pánem a mnou patrně nebudou kalé... To jest, že nejspíš budou *nekalé*... ehm. – A smím-li prosit o maličkost pro naše nové přátelství, buďte tak hodní a zkonzultujte s oním člověkem, o němž mluvím – neboť *jistě* jej poznáte –, celý pravý důvod jeho podezřele slídivé činnosti. Však vím, že více vám nemusím říkat, neboť si rozumíme jako bratři... Ve všem se na vás plně spoléhám; buďte sbohem a nashledanou!“

Tomu se Pampalij později, jakmile jsme zas osaměli, velice uznale zasmál. Méně se smál pouze mému slibu, že se k loupežníkům vrátím. „Vážně to máš v úmyslu, milý fámule?“ kroutil nevěřicně hlavou. „Pokud ano, pak musím přiznat, že tě neznám, jak jsem myslel. – Anebo máš v úmyslu té přísaze *nedostát*? Tehdy bych ovšem dvojnásob musel uznat, že jsem se v tvé povaze mýlil!“

Alespoň pro chvíli jsem tak byl Pampalijovi záhadou – a tedy alespoň pro chvíli čímsi význačnějším nežli jeho zvěcnělým přívěskem, jež

on mohl přehlížet jako beze zbytku samozřejmý, jemu odevzdaný a prostý téměř veškeré vpravdě lidské svobody a svojnosti – cítil jsem onu chvíli jako mimoděčné uznání mého bytí jakožto vpravdě *mého*. Vytrhnuv se takovým podivínstvím z chlívěčku čiré užitnosti, do něžž mne byl Pampalij uvyklý sázet, vystoupil jsem proti němu – jak vzácná chvíle! – jako osoba proti osobě, vůle proti vůli, svoboda proti svobodě... A musím vám sdělit, že ačkoli mne to z jedné strany velice blažilo, současně to ve mně vzbuzovalo odporné znepokojení. Zatímco však ono blaženství se nijak nevyvíjelo, toto znepokojení rostlo do závratných výšin, až se mi – což možná nejen obrazně řečeno – zatočila hlava. Chtěl jsem se toho úzkostného pocitu co nejrychleji zbavit a schoulit se zpět v onu tak hřejivou jistotnost svého fámulství, kmánství, rabství, poddanství: zkrátka v ono vlastněné, které má své „kým“, a tedy v jsoucí, které má své „proč“. Chtěl jsem toto své proč vidět vedle sebe, chtěl jsem je vnímat jakýmikoli dalšími smysly, chtěl jsem o něm být *ujišťován*, chtěl jsem, aby mi bylo pevným a daným, jako jakákoli jiná věc; a bude-li, pak stačí přece pouze, abych se mu nepřičil a netrhal se od něho, jak se mi to právě ke vší mé úzkosti dařilo! A tehdy jsem si uvědomil, jak je to obapolné: vždyť takto jsem nejen já Pampalijovi – jakožto kmán pánovi – vydán na způsob věci, nýbrž i on mně – jakožto pán kmánovi

– jest vydán způsobem neméně věčným! Až konečně z pozice metafyzické, člověk neodolá pokušení zeptat se: kdo komu tu vlastně slouží?!³⁵

Už ale dost! Opět neblaze odbíhám! Navíc, proč to protahovat? Vždyť abych se zbavil této své závratí, stačilo pouze vysvětlit své jednání, oprostít je veškeré záhadnosti a zastříit tím onu tolik hořkosladkou propast, již byla tato má záhadnost prve vyhloubila mezi mnou a mým pánem a již jsem se vám snažil – ač shledávám, že od snahy nedošlo k ničemu o mnoho lepšímu – přiblížit.

„Můj slib že se k nim vrátím, nebyl přece absolutní,“ poznamenal jsem tedy, „nýbrž byl zcela jasně *podmíněný*.“

„Ano,“ přiznal mi Pampalij, „řekls jim, že se vrátíš, *jakmile toho bude jen trochu možno*.“

„Nuž? Tedy už to vidíte?!“ Věděl jsem, že Pampalijovi stačí vždy pouze naznačit. Nejspíš bych jej ještě ostouzel, chtěl-li bych mu dopodrobna rozkládat věc celou a nenechat žádný prostor jeho vlastnímu pronikavému rozmyslu.

„Aha! Tak to je! I ty šibale jeden mazlavý!“ zasmál se. „Myslím, že už tomu rozumím: aby ona podmínka mohla být splněna, bylo by třeba nejen odstranit vnější okolnosti tomu bránící, nýbrž zcela

³⁵ Náš fámulus je ještě záhadnější, nežli se tu uznává, neboť navzdory své době jest patrně obeznámen se Sartrem, ne-li navíc i s Heideggerem a Hegelem. Pokud tedy tihle výtečníci neopisovali od něho!

především by musela přistoupit tvá vlastní vůle k návratu mezi loupežníky, neboť kde není aktuální vůle k činu, tam není ani jeho možnosti³⁶ – bez vůle se totiž nepohne ni stéblo trávy; bez vůle ni kohout nezakokrhá; bez vůle ni kámen nepadne – ať už je to vůle jeho či ať je to třeba vůle *animae mundi*,³⁷ popřípadě Boha samého.“

„Přesně tak, pane. A nedonutí-li mne Bůh, abych tomu návratu chtěl, pochybuji, že bude vůbec kdy možno, abych po něm zatoužil ze svého. Což znamená, že mého návratu mezi loupežníky nebude *nikdy ani trochu možno...*“

„Dobrá. V tom případě jsi se lži nedopustil... Ale přece jen jsi jakýsi docela nemalý kujón,“ mrkl na mne a spokojeně mlaskl.

„Jsem rád, že vás to těší, můj pane,“ odvětil jsem ve vší upřímnosti.

„No bodejt! Napijme se na to! Amen, amen!“

Později jsme se utábořili v temnotách mezi stromy, a ačkoli jsem se tam necítil dobře, přece se v těch lesích neudálo už nic tak hrozného ani tak význačného, abych to zde musel vypisovat.

³⁶ A tu zas Pampalij nezůstává svému kmánu nic dlužen, co se anachronismu filosofemat týče, když nyní je to pro změnu on, kdo osvědčuje jistou myšlenkovou spřízněnost s myslitelem moderním, Schopenhauerem.

³⁷ „*Animae mundi*“: genitiv od „*anima mundi*“, hermetické „duše světa.“

Pokoření Pampalijovo anglickým sirem Alfredem Hudsonem, kterýž mu tím byl nevýslovné pobavení poskytl, a taktéž pokoření Hudsonovo Pampalijem, kterýž mu tím byl nevýslovné dobrodiní prokázal

Krátké, leč navýsost zajímavé a jímavé epizodě z Pampalijova slavného putování, která má místo právě zde, bude dobře rozuměno jen tím, kdo zná jistou úchylku našeho věku. A jelikož vím, že tento spis bude přehorlivě čten i za všech věků příštích, které z oné úchylky budou, jak doufám, vyléčeny, musím o ní ztratit pár slov úvodem, aby vše, o čem pohovořím dále, bylo srozumitelné a pochopitelné i blaženým, jimž ona nebude již ani trapnou vzpomínkou.

Totíž; musíte pochopit, jak mnoho byla naše doba zatížena ideálem rytířství a dokonalého hrdinství. Který šlechtic nebyl členem alespoň jediného slavného řádu, ten jako by neexistoval. A věru že o rytířské řády nebyla nouze: každý se svým pestrobarevným erbem, každý se svými, více či méně bizarními, zvyky a stanovami. Jmenovaly se různě a jejich prestiž byla různá. Pampalij, jak

jistě tušíte, byl výsostným členem hned několika z nich – samozřejmě pouze těch nejprestižnějších!³⁸

Čest tu byla vším a protože ale – což vědí a věděli pouze osvícenější, každý to však přinejmenším podvědomě tušil – ve skutečnosti nebyla nikdy ničím, musela být ze své nicoty neustále vydobývána a bylo potřeba ji neustále dokazovat. Jistěže pak čím zarážlivějším způsobem byla dokazována, tím méně by se o ní kdo odvážil pochybovat. Tak jste například mohli potkat šlechtice hladové, stravy ovšem nežádající, neboť se zařekli nejíst, dokud nevykonají takový a takový hrdinský čin – což vždy podle slavné přísahy! –; anebo hrdiny s jedním okem zavřeným, které se neotevře, nebude-li prvně jiné jakési přísaze učiněno za dost; anebo kavalíry s oteklýma nohama, neb ti se do určité doby neposadí...; anebo po jedné noze poskakující, neboť ta druhá se podle přísahy nedotkne země dokud... atd. atd. atd. Měli jsme tu čest poznat dokonce rytíře extrémního, jenž se zařekl mít zavřené nikoli jedno, nýbrž hned obě své oči, nežli se mu zdaří

³⁸ Ve skutečnosti však byl v době, kdy se děj kroniky odehrává, svrchovaný ideál hrdinství za svým zenitem a doba slavných rytířských řádů spíše již na ústupu (či přinejmenším nikoli již ve svém nejvyšším rozpuku). Mluví-li tedy autor o „své době“, má možná na mysli širší časový úsek (jež bychom dnes nazvali patrně „pozdním středověkem“).

osvobodit Jeruzalém ze spárů bezvěrců (popřáli jsme mu mnoho štěstí, byť to asi špatně slyšel, neboť měl vedle zavřených očí též ucpané obě uši – prstama).

Nyní nevím, jak se snese s účelem kroniky, jež má Pampalije představit jako nejhrdinštějšího z hrdinských, když vám povím o jednom ještě náramnějším šlechtici, ježž jsme na své cestě poznali a jemuž Pampalij vsutku, jak sám uznal, ve své hrdinskosti nesahá ani po paty. Ale budiž – musím přece vše vypovědět podle pravdy, děj se co děj!

Vstoupivše můj pán a já do šenku U svraštělého klacku, abychom se po dlouhém dni stráveném trmácením jaksepatří občerstvili a připravili na nadcházející noc, narazili jsme na jakési pozdvižení lidu, jehož ohniskem byl velmož velmi útrpného vzezření sedící uprostřed šenku.

Nepřiběhli jsme hned jako nějací zvědavci, abychom se zblízka podívali, proč kolem něho všichni tak úslužně skáčí, nýbrž posadili jsme se na pohodlné místo u okna, abychom si na stůl příjemně hlazený posledním slunečním svitem onoho dne nechali přinést dva pořádné ucháčky. Pampalij k dobru poručil, ať nám vystaví nad oheň šťavnatou pečíčku, a jen tak mimochodem – nikoli z všetečné zvědavosti, nýbrž abychom byli v obraze – se optal: „Dobrý muži, copak se to tu

děje? Co je tomu švarnému chlapíku, že se tak nepěkně potí a zdá se, jako by byl těhoten nejméně na dvanáctero způsobů?! A co že jej všichni tak obskakují, otírajíce mu potu z čela i brady? Proč, je-li nemocný, vysedává tu a nesvěří se raději péči lékaře někde v ústraní, samotě a klidu?“

„Cože?! Nemocný?! Panečku! To jste vedle jako knedle! Bez urážky, ctěný pane. Ale cožpak vy jste v něm nepoznal slovutného Angličana Alfreda Hudsona?!“

„Obávám se, že jsem o něm nikdy ani neslyšel.“

„Tak to musíme rychle napravit! Poslouchejte: sir Alfred Hudson je největší ze všech hrdinů, kteří kdy chodili po tomto Božím světě.“

„Maria panenko! A co vykonal tak velkého?“

„Uh... *Vykonal...*?“ Hostinský se poškrábal na široké mastné bradě, párkrát rozvážlivě pokrčil hlavou ze strany na stranu, podrbal se ještě za uchem, utěrkou se ohnal po mouše (netrefil), až konečně povídá: „Nu, vlastně on ještě nevykonal tak nějak asi..., ehm... zatím, pokud je mi známo, asi nevykonal skoro nic.“

„Tak jakýpak hrdina?!“ ozval jsem se já. – Nelíbilo se mi, aby někdo bral hrdinství na lehkou váhu v přítomnosti mého pána, jemuž ono bylo alfou i omegou jeho skvělého života.

„Sir Alfred Hudson složil nejtěžší rytířskou přísahu ze všech,“ odpověděl hostinský, nabývaje zpět své původní jistoty. „Přísahal totiž, že si nedojde na velkou, dokud se nestřetne v čestném souboji s některým z největších šermířských mistrů. A brzy prý to bude druhý týden od té doby, co... – ehm, jistě rozumíte...“

„Tak proto ten opuchlý břich!“ rozesmál se Pampalij. „Tak proto ta oteklá líčka! Proto tolik funění, sípání a všechna ona nezdravá zeleň na rtech! Cha, cha, chááá! To se teda povedlo! Ach ano, uznávám – a to, kmáne...“ – otočil se na mne se slzami smíchu v očích – „...to klidně uveď v mé kronice, cha, chá, chááá! – Uznávám, že tu jsem jaksi pokořen: takové přísahy bych se neodvážil ani za všechnu čest světa!“

„Samozřejmě on to dělá kvůli jisté dámě,“ vysvětloval hostinský, „jako každý pravý rytíř.“

„To tedy musí být kus ženské!!!“ řval smíchy Pampalij. „To musí být poupátko ze všech nejpoupátkovatější! Slad'oučká jahůdka, křehoučká křepelička! Božítku, chtěl bych ji uvidět!!! – Prrrrr! Radši ne! Snad by i mne svedla k podobné přísaze! Chá, chá, chá, chááá! Hó, hó. No to je gól! Amen, amen... – *Glo, glo, glo...* Dobrý muži: druhou rundu sem! A pospěš! – Hi, hi. Slyšels to, kmáne? Prý *kvůli dámě...* Chi, chi, chi. Há, háá, hááá!!!!!!“

„Hej!“ zahřměl najednou sir Hudson ze svého čestného místa. „Neušla mi vaše neurvalá řeč,

neznámý muži! A vy zas neujdete trestu za ni! Pohanil jste ctnou a cudnou lady Kakandu a já vám tu urážku nemohu prominout. Vyzývám vás na souboj!”

„Však také dobře činíte, sire Alfréde,“ odpověděl jsem mu já (Pampalij se zatím dusil smíchy), „neboť tím zcela nejlépe dostojíte své přísaze. Pranicke se nelze potkat, a tím spíše utkat, s větším šermířem, než je tuhle Pampalij!”

„*Pampalij?!*“ – Ono slovo se rozeběhlo šuškanou mezi lidmi okolo sira Hudsona. Podle toho, jak se všem tajil dech, když přeslavné jméno převalovali v ústech, mohl sir Hudson lehkou poznat, že nemluví do větru, i kdyby sám byl o Pampalijovi neslyšel (což by bylo s podivem – ale u těchto Angličanů je možné leccos).

Jeho dříve tak mračná tvář se náhle nesmírně rozzářila (jen na okamžik, než se sir Hudson z praktických důvodů přinutil znovu zatnout veškeré svaly a nehnout pokud možno ani brvou na spánku): „Vskutku?! Že bych se konečně zbavil tíže svého strašného závazku?!”

„Myslíte spíše *přívazku*, příteli,“ zmohl se konečně na slovo Pampalij. „He, héé, hééé... Ale nic ve zlém. Všichni občas uděláme nějakou tu chybu. Amen, amen!”

„Proklatě,“ zakřenil se sir Hudson (bylo strašné dívat se, jak ukrutně trpí, zatínaje neustále veškeré svaly svého těla a potě se jako panna před

porodem desaterčat), „nezlobím se na vás, protože máte pravdu. U všech d'asů! Co bych se přetvařoval! K čertu se vším! Hlavně se už konečně pořádně vysrat! – Po tom jediném teď ze srdce prahnu! – Honem kordy; honem, honem! A pojďme se bít!“

Sir Hudson si nemohl stoupnout, neboť tak by svou přísahu už stěží udržel. I vynesli jej před hospodu na jeho židli. „Opatrně! Opatrně, dobří lidé!“ funěl přitom. „Hlavně žádné prudké pohyby! Nebo přijdu o svou čest!“

„Vyteče z vás spolu s lejny!“ smál se zas Pampalij.

„Tedy Pampaliji, vy jste mi vážně pěkný posměváček!“ sípal Hudson. „Kdybyste jen věděl, jak *strašně* trpím, nesmál byste se, nýbrž litoval mne seč možno a modlil se za mne k Bohu. Nastokrát a natisíckrát...“

„Myslím, že by bylo lépe, aby se Bůh o vaší slavné přísaze dozvěděl co nejméně, sire. – Slyšel jsem posud o dvou možnostech, jež člověka čekají po Soudu: buď jej Bůh přijme do nebes anebo zavrhne do pekla; nyní však jsem nucen spekulovat o možnosti třetí, kterou nám církev asi zamlčela: a totiž, že se vám Pán vysměje až k pláči a zařadí si vás do jakéhosi soukromého kabinetu šprýmovných kuriozit.“

„Nikoli, Pampaliji!“ oponoval se vší vážností Hudson. „Vystačíme s teologií postaru. Nahlížím již

totiž, že jsem svou přísahu musel stvrdit ve stavu zcela obzvláštní chudosti ducha – snad za to mohlo to proklaté víno, ale to nechme stranou – a pak hleďte: nebylo snad psáno *blahoslavení chudí duchem, neb jejich jest království nebeské?!³⁹*

„Už rozumím! Tímto výstředním kouskem si rezervujete místo mezi svatými. – Ovšem pozor, milý sire: pokud to máte takto promyšlené, nebude to fungovat: zamýšlená chudost ducha jistě není chudostí ducha.“

„Ujišťuji vás, že tohle jsem nezamýšlel. Chtěl jsem pouze potěšit lady Kakandu, zdála se mi tak smutná...“

„Je-li tomu opravdu tak, byl váš čin šlechetný. Vždyť jistě pobavil netoliko ji! Hi, hi, hi... Ech, promiňte. Zkrátka: spatřuji mnoho chvályhodného na tom, obětoval-li jste značný kus svého pohodlí pro pobavení druhých! – Ovšem byly vaše pohnutky vskutku takové?! Jen tehdy se vám totiž mohu nevysmát a křesťansky s vámi soucítit. Kdybychom to ovšem postavili tak, že vás k věci vedla vaše nabubřelá *hybris*⁴⁰ v honbě za ctí a osobní slávou, potom už bych s vámi soucítit nemohl.“

³⁹ **XXXXXXXXXXOdkazXXXXXXXX**

⁴⁰ Řecký výraz pro „pýchu“. Výraz zcela klíčový ve sporech církevních Otců s pohanskými filosofy. U sv. Augustina nahrazen latinským ekvivalentem „*superbia*“.

„Přiznávám, že přesně nevím, jaké tehdy byly mé skutečné pohnutky,“ úpěl Hudson. „To ať rozsoudí Bůh! – Vím však zcela jistě, čím jsem pohnut teď! Nesnesitelnou masou mrvy, příteli! Ach, dost! Mluvě o tom, ještě si přitěžuji! Dost řečí a honem honem – proboha: opravdu *honem!!!* – utkejme se! – Kde mám svůj kord? – Á, díky Alfonsi.“

Jeho pobočník Alfons následně vyhlásil, že toto utkání naplní skutkovou podstatu smluveného hrdinského činu, neboť Pampalij je všeobecně znám jako největší z šermířů (s tím se Alfons alibisticky zeptal, zda snad proti tomu někdo z přítomných neprotestuje, věda samozřejmě, že takový by se sám odsoudil k utkání s Pampalijem, a že tudíž zádrhel očekávat nelze) ...což znamená: jakmile bude po souboji, může již sir Hudson naložit s obsahem svého zduřelého pupku, jak se mu zlíbí: ponechat si jej, uzdá-li se mu (kdyby se například hodlal odsoudit k dobrovolnému mučednictví velice speciálního typu askeze), anebo naopak neponechat si jej a to jest: po libosti se vysrat.

„Mlč už o tom kadění!“ vykřikl zas Hudson. „Jak to má člověk vydržet, když o tom pořád každý žvaní?! – Jaké by ti asi bylo, kdybys tragicky toužil po nějaké překrásné, nedostupné panně a někdo by tě neustále ovíval jejím šátkem, růžemi navoněným?!“

„Velkolepé přirovnání, soupeři můj milý,“ usmál se Pampalij. „Ale vás už nikdo škádlit nemusí: k vaší touze vám hned dopomohu! – Hu! Braň se!“

„Do první krve, přátelé!“ stačil ještě vyhlásit Alfons, jen okamžik předtím, než se Hudsonovi objevil škrábanec na mohutném předloktí. Pampalijův výpad byl tak rychlý, že jej nikdo ani nepostřehl, dokonce ani jeho soupeř.

„Juchachá!“ zavřeštěl Hudson úlevně. „A je to za mnou! Jsem čestně poražen!“

Pampalij se pouze usmál a uklonil. „Rádo se stalo, příteli.“

Pokud byl dav svědků, sestávající z hospodských hostů s hostinským v čele, zklamán tak naprostou nezajímavostí souboje, vše se mu bohatě vynahrádilo podívanou následující: sir Hudson obnažil chlupatou řiť, aby se bezodkladně pustil do ulevování – nedbaje mravů a nebera pražádných ohledů... Prostě jen chtěl, aby to už bylo venku.

Leč ouha! Nešlo to, jak si představoval.

„No tááákk! Prosíím!!!“ řičel Hudson a po tvářích se mu řinuly slzy nejvyššího martyria. „Bože! To přece nejde! Nemůžeš mi odpírat, po čem nejvíce prahnu! To není spravedlivé!!!“ Zatlačil znovu, ale masa hoven ne a ne se protlačit skrz otvor navyklý dvoutýdenním křečovitým svíráním k obzvláštní nepropustnosti. Hudson špulil prdel do

všech stran, věnec se mu poulil a vzpínal, nevypouštěje však než potoky studeného potu, a lidé žasli nad jeho utrpením.

Nikdo ani necekl, všem se tajil dech. Až na Pampalije, jenž jsa vůči zážitkům veškerého numinózná⁴¹ spíše otrlý, měl opět po ruce poučlivý komentář. „Hudsonova slova mne upomněla na názor našeho dobrého přítele Ficina,“ zdvihl ukazovák v pedagogickém gestu. „Marsilio totiž míní, že by bylo v rozporu s dokonalostí přírody a moudrostí Boží, kdyby člověku nebylo umožněno naplnit jeho přirozené touhy. A to bych se náramně divil, kdyby se Marsilio mýlil! Takže i sir Hudson, prahne-li upřímně celou svou duší po pěkném vyprázdnění – což je dle mého věc nej přirozenější z přirozených –, dostane se mu jej! Snad jen je potřeba trochu tomu pomoci...“ A aby nezůstalo u neplodného teoretizování, zeširoka se rozpřáhnul svou trénovanou nohou a notnou silou nakopl sira Alfreda Hudsona přímo doprostřed odulého panděra.

„Áááááh!“ zařval Hudson. „Už to povoluje!!! Ještě, Pampaliji, ještě!!! Silněji! Silněji!!!-!!!“

Tentokrát to vzal Pampalij s rozběhem.

„Už to leze!!! Už to cítím!!! Ještě, příteli! Ještě trochu!“

⁴¹ K termínu „numinózního“ srv. Rudolf Otto XXXXX Zde je nicméně toto slovo užito nejen krajně nepatřičně, nýbrž i krajně anachronicky.

A říká-li se „do třetice všeho dobrého i zlého“, myslím, že stěží byste našli lepší důkaz, nežli jaký se naskytl mému užaslému pohledu: třetí Pampalijova rána z milosti uvolnila zatuhlá stavidla Hudsonova konečnicku a nadáli jsme se vskutku obojího: „dobrého“ skrze úlevu velmožovu, radost z níž zalila nás všechny; i „zlého“ skrze tutéž úlevu, ovšem z materiálního úhlu pohledu, kdy rovněž jsme byli zaliti jakousi „radostí“ – tu ovšem pochybnější, hnědavou a smradlavou – od hlavy až k patě.

„Rychle k potoku!“ vzkřikl hystericky jeden mladík a všichni se rozeběhli za ním. Přiznávám, že i já se nechal tupě vést davem, neboť co na mně z Hudsona ulpělo, hodlal jsem si ponechat co možná nejkratčeji. Blažený Pampalij; zas na to vyzrál: kopaje Hudsona zepředu a nevěnuje se všetečnému zkoumání rozvoru jeho pozadí jako my ostatní, koupele byl ušetřen.

Voda byla studená, ale díky Bohu za ni!

„Všichni jste vzali podíl na Hudsonově cti,“ usmál se Pampalij, když jsme se vrátili; mokří, leč spokojeně omytí.

Myslil jsem, zda Hudson nebude vůči takovému zlehčování svých rytířských zásluh protestovat. Leč

ten se tvářil blaženě a spokojeně jako mystik v nejvyšším sjednocení.⁴²

„Pampaliji! Jste můj hrdina!“ prohlásil. „Zbavil jste mne takové tíže! Nyní cítím, jako bych se vznášel!“ (Vskutku se s ním udála jakási změna. Zatímco si zas natahoval kalhoty, prohlížel jsem si je a podívoval se, jak silně teď připomíná vypuštěný a svrasklý prasečí měchýřek. Připomnělo mi to nepříjemnou příhodu mých mladých let: skotače a hraje si ještě jako chlapec s pěkně nafouklým měchýřkem na klacku s provázkem, zakopl jsem a padl přímo na něj. Měchýřek pukl, vzduch unikl a mně zbyly toliko oči pro pláč. – Ale to jsem asi příliš odbočil.)

Všude kolem byla hovna a Pampalij prohlásil vstříc hospodskému: „Bylo by odporným zneuctěním tohoto místa a neodpustitelným poplíváním erbu Kakavého řádu, k němuž se byl sir Hudson přihlásil, kdyby se někdo opovážil tuto památnou kopici odstranit. Ach ano, příroda ji za krátký čas sebere... Ale té to musíme strpět. Učiňme to však beze stesku, s vědomím, že hned potom tu bude navršena mohyla jakožto věčná připomínka Hudsonova strašného hrdinství.“

„Postarám se, aby to dopadlo, jak říkáte, vzácný pane,“ uklonil se tělnatý hostinský. „Jistě si

⁴² Viz tzv. „*unio mystica*“ („mystické sjednocení“; míní se s Bohem, resp. absolutnem) – *locus communis* mystických traktátů.

přejete, aby tu na mosazném štítku bylo vaše jméno vedle Hudsonova...”

„Ech,“ – Pampalij na okamžik znejistěl –, „té cti bych se snad i vzdal. Ze skromnosti, jistě chápete... Hmm... Ale což!!! Třeba ať! Hlavně už to pojďme oslavit!“

Lavice nechal vynést ven, aby se mohlo hodovat kol zmíněné hromady. (Řekl bych, že některé šprýmy Pampalij mírně – anebo spíš *dost* – přehání.) Nikdo se nicméně neodvážil protestovat; navíc když Pampalij opět trval na tom, že veškerá útrata jde na něho.

Hody to byly pěkné, pomínu-li, že tetřeví pečínka by mi přece jen lépe chutnala s vkusnějším výhledem nežli na hromadu podobných jakýchsi dobrot, spíše však již byvších, nyní dokonale protrávených a transmutovaných v hnědou břečku, nemám-li říci na rovinu, že vlastně šlo o sračku, což je druh břečky zcela výsostný, ne-li již svou výsostností z rodu břeček vykračující.⁴³

⁴³ Viz aristotelské učení o druzích a rodech, přijímané (třebaže v různých podobách a nuancích) prakticky celou tehdejší vědou. „Druh“ se vymezuje vůči jemu nadřazenému „rodu“ a zvláště pak vůči ostatním druhům pod tento rod spadajícím pomocí tzv. „druhovému (specifickému) diference“. Tak např. druh „člověk“ jest vůči rodu „živočich“, do něhož spadá, vymezen druhovou diferencí „rozumový“ (člověk = živočich rozumový), čímž se odlišuje taktéž od ostatních druhů živočichů. (O specifické diferenci zde zmíněného druhu „sračka“ vůči ostatním druhům rodu „břečka“ nehodláme spekulovat.)

Sir Hudson byl od té doby, co jej Pampalij zbavil strašného závazku, samý žert a zábava. V heroických historkách se dokonce pokoušel trumfovat samotného Pampalije (pochopitelně bezúspěšně, nicméně i tak jsme se dobře bavili). A jaký to byl piják! Panečku! Vždyť on Pampalijovi v pití téměř stačil!!!

Na kutě se šlo až k ránu a následujícího dne jsme si mírně přispali. Jak jsme se dozvěděli později, sešedše do šenku, sir Hudson se svým panošem Alfonsem tam na nás čekali již notnou dobu – přivstali si i navzdory kruté kocovině, jen aby nás nepropásli.

Alfred Hudson slavnostně trval na tom, že nás musejí doprovodit alespoň do nejbližšího města, a jakmile jsme podle jeho přání všichni společně vyrazili na cestu, pravil: „Poslyšte, vzácný příteli Pampaliji. Nechtěl jsem včera nějak přílišně vyzvídat před tolika lidmi, ale nyní myslím, že můžeme mluvit na rovinu, a doufám, že to nebudete považovat za nevhodné a neslušné... Víte, zajímám se, je-li tu jakýsi vyšší účel vaší pouti? – Věřte mi, prosím, že se neptám jen tak pro nic, nýbrž zcela naprosto proto, zda bych nemohl být nápomocen. Bylo by mi to neskonale ke cti, to mi můžete věřit! Inu to není malá věc, jak vy jste pomohl mně ve chvílích nejtěžších! – Tedy, jen povězte, příteli! Jen povězte, mohu-li vám to nějak splatit! Jakkoli, příteli, *jakkoli!*“

(S tímto Hudsonovým „jakkoli“ jsem se poněkud otrásl – měl jsem dosud až v příliš živé paměti, kam až je schopen ve svém nebetyčném rytířství zajít, a pomyšlení na to, jak široký bude asi horizont jeho možností, vedlo k nepříjemným závratím.)

„Vážím si vaší nabídky, sire,“ pokývl mu Pampalij ze hřbetu svého oře, zatímco jsme cválali liduprázdnou vozovou cestou. Kolem se táhla širá pole, výhled na něž nám pouze tu a tam zastíraly stromy vysázené podél cesty co stínidlo utrmáceným koním. Dnes však stínění nebylo třeba, nebe bylo oblačné a slunce se skrývalo kdoví kde; nehledě na to, že z našich koní byla utrmácená pouze má mula – která je ovšem utrmácená *vždy*, netoliko na slunci. (A která vlastně ani není koněm, takže proč se tu o ní vůbec zmiňuji?) „Ze srdce si vaší nabídky vážím! Pouze se obávám, že jí nebudu schopen využít, sire. Potřebovali bychom spíše Adepta Hermova umění nežli mocného reka; ač jistě chápete, že vás neodmítám ve zlém...“

„Potřebujete alchymistu?!“

To Hudson vyslovil takovým tónem, že bylo jen přirozené, když se Pampalij optal: „Vy snad o nějakém víte?“

„Ale, příteli! Nejen, že *vím!*“ rozveselil se Hudson. „Vždyť já se z jedním z nich dokonale

znám! – Ba co *znám*?! Ha! Vždyť já jsem způli jím a on je zas způli mnou!”

„Teď mluvíte tak neprůhledně, až bych byl nakloněn věřit, že sám jste jedním z nich.“

„Ach, promiňte ty řeči, prosím. Tak to samozřejmě není. Jde jenom o to, že mám dvojče. Milého, přemilého bratříčka. Ano. – Johan! To on je alchymistou! Skvělým alchymistou a k tomu královským mistrem mečířem.“

„Což se jistě skvěle doplňuje,“ přikývl Pampalij, radosten náhle, že se věc vyvíjí příznivým směrem, jak ani nečekal.

„Přesně tak!“

Věděl jsem, že Pampalij by se beze všeho ihned vrhl do Anglie – anebo snad do samých jam pekelných, bylo-li by třeba –, aby zmíněného muže vyhledal. I bylo to zas na mně, abych do věci vnesl aspoň špetku rozvahy. Opatrně jsem se zeptal: „Odpust’te, sire, ale vskutku je váš bratr pravým Adeptem? Ne tedy, že bych vás chtěl urazit pochybami o něm. Chraň Pánbůh!“

„Nehorším se, příteli. Ani v nejmenším. Vždyť já dobře vím, kolik se po světě toulá podvodníků. Ale ujišťuji vás, že sir Johan Hudson k nim nepatří. Můj milovaný bratr studoval u samého Ripleye!“

„Slovutný Riplaeus!⁴⁴ Slyšíš to, kmáne?! Amen, amen! Já to věděl! Maria nám opět popřává!“

⁴⁴ Je věcí zcela běžnou nejen pro alchymisty, že jejich jméno se skloňuje jednak v jejich mateřském jazyce (např. „George Ripley“, „Pico della Mirandola“) a jednak v latině („Georgios Riplaeus“, „Picus Mirandolanus“ aj.); nemluvě o tom, jakých často až nerozpoznatelných zkomolenin se jménům dostává překladem do jazyků ostatních, vrcholně pak ještě druhotným překladem z těchto jazyků do jazyka dalšího. Dokonalým příkladem takové zkomolenosti jmen jest latinský překlad arabské *Turba philosophorum*, kde jsou původní řečtí filosofové `svými` jmény téměř zcela neidentifikovatelní.